

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

★

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ
ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΣΣΕΡΑ
ΜΕΓΑΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

- * Τι συμβαίνει
στο Κογκό
- * Πώς κυβερνά-
ται η Αμερική
- * Το κεφάλι του
Τσώρτσιλ για
25 λίρες
- * 'Ηκ' Αδώσ», ένα
μονόπρακτο
του Λενορμάν

91

ΔΡΑΧΜΑΙ

4

Μέ το Φεβρουάριο

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

ΕΝΑΣ φίλος μου που περιηγήθηκε τελευταία τη Μακεδονία, μου έφερε ένα ζωντανό μήνυμα θλίψης. "Ένα μήνυμα πικρό για όλους τους αγαπούς αυτού τον τόπο, αυτή την καθαγιασμένη εστία ζωής, αυτόν τον ήλιο που μαγεύει τους περαστικούς, αυτόν τον ακρόατο τον μικρό το μέγα όπως έγραψε ένας ποιητής. «Έβλεπα — μου είπε — όμάδες νέων να περπατούν μες στο χιονόνερο, φτωχοντυμένοι, κακοποδημένοι, όχτροι, και τους ρωτούσα που πηγαίνουν. Μια όμάδα μου είπε πως πηγαίνει για την Κατερίνη. Μάθαμε μου είπαν πως παίρνουν εργάτες για τη Γερμανία και συνέχισαν το δρόμο τους βιαστικά, ενώ ό άλλος όμάδα που την αποτελούσαν ως τριάντα νέοι και μου είπαν πως πηγαίνουν στην Κοζάνη, για τον ίδιο λόγο. "Ηταν βιαστικοί και ό πρώτοι και ό δεύτεροι και δε μπόρεσα να είπω άλλη κουβέντα μαζί τους. "Ηταν πολύ βιαστικοί, μά πολύ βιαστικοί, φοβότουσαν όπως έδειχναν, μήπως τυχόν και δεν προφτάσουν..."

"Ηταν τόσο παραστατική ή αγήγησή του που προέξετε να στο μυαλό μου αυτήν την εικόνα της τραγικής φυγής, την εικόνα των νέων ανθρώπων που εγκατέλειψαν τα χωριά τους, εγκατέλειψαν πρόσωπα αγαπημένα και τρέχουν απελπισμένοι, παίρνουν των ματιών τους χωρίς να ρωτάνε που θα τους βγάλουν ό δρόμοι. Τών ανθρώπων που έφτασαν να πιστεύουν πως όπου αλλού κι αν πάνε έξω από την "Ελλάδα θάναι καλύτερα. Πως δεν θα τρέχει εκεί βέβαια μέλι και γάλα, μά πως θα βάλουν τα χέρια τους σε κίνηση θα δουλεύουν όχτω ώρες στην επιφάνεια ή στα έγκατα της γής και θα έχουν εξασφαλίσει τουλάχιστο το ψωμί και πέντε δεκάρες ίσως περισσότερο για να στέλνουν στους δικούς τους, που θα ζούν σε αγωνία περιμένοντας αυτές τις πέντε δεκάρες. "Εκεί που θα πάνε το ξέρουν πως δεν θα βρουν ανθρώπους να τους χαμογελούν, να τους καταλαβαίνουν, να τους νοιάζονται. Θα δουλεύουν σκληρά, αλλά θα δουλεύουν. "Αντιμετωπίζουν τουλάχιστο τους δυό αδυσώπητους έχθρους του ανθρώπου. Την πείνα και το κρύο. Θα επίζησουν κι' ύστερα έχει ό Θεός. Θα πάψουν να ζούν τον εξευτελισμό της ανέχειας, να νοιώθουν μειονεκτικά, να αισθάνονται σαν παράσιτα αυτής της γής, κι' ύστερα έχει ό Θεός.

"Από την αφήγηση του φίλου μου, απ' όσα ό ίδιος διαπίστωσα, διάβασα ή άκουσα, σχημάτισα στην ψυχή μου μία πλήρη εικόνα αυτής της τραγωδίας, και φαντάστηκα πολλά πράγματα. Τέτοιες που έχουν δημιουργήσει ό συνθήκες σ' αυτό τον τόπο, εκεί που έχει φτάσει ή κατάσταση, μπορείς να φανταστείς τράινα. Συρμούς ολόκληρους με πολλά βαγόνια, να μπαίνουν στην "Ελλάδα και να ξαναβαίνουν φορτωμένα νέους και νέες - φορτία απόγονους προς το εξωτερικό. Ν' αδειάζουν τον τόπο από ένα μεγάλο ποσοστό, κλαδεύοντας τους ελπιδοφόρους βλαστούς του θνικού δέντρου, κουτουρεύοντας την ίδια τη φυλή, που μπορεί να υποσχεθεί πολλά πράγματα ακόμη στην ανθρωπότητα, αλλά που της λείπει και το στοιχειώδες κομμάτι το ψωμί άκόμα, για να μπορεί να στηριχτεί στο πόδια της και να υποσχεθεί αυτό που μπορεί να υποσχεθεί.

Τό φως των κεντρικών δρόμων των "Αθηνών, περιβάλλεται από πολύ σκοτάδι κι' αυτό είναι το υπ' αριθ. 1 πρόβλημα (γράφω δράμα) που θα είχαν να αντιμετωπίσουν ό υπεύθυνοι, αν είχαν βέβαια τό συναίσθημα της ευθύνης απέναντι στο παρόν και απέναντι στο μέλλον, για να παραλείψουμε το παρελθόν που κάνει ακόμη μεγαλύτερη την ανάγκη για συναίσθηση αυτής της ευθύνης. Δεν δείχνουν να τους πνάνει αυτό το τμήμα του ελληνικού σώματος που κόβεται βιαίως, πεινασμένο, παγωμένο, έξουθενωμένο, ταπεινωμένο χωρίς έλεος. Δεν δείχνουν να νοιώθουν την απώλεια του πολυτίμου αυτού αίματος, σά να μη συγγενεύουν μ' αυτό το αίμα, σά να μαι ξένοι, περαστικοί, άπλως έμπορεύμενοι. Ποιά σημασία έχουν τα αποκομμένα τμήματα του άκρω ηττημένου σώματος, μάς το λέγει ή παρακάτω απλή εήδηση: «Οί άνεργοι εργάτες Ι. Βαλτάκης, Ι. Γιώτας και Δ. Νούλας βρήκαν χαρτοφύλακα που περιείχε 25.000 δραχμάς τον όποιο και παρέδωσαν ίνα αποδοθή εις τον άπολέσαντα. "Όταν ό χαρτοφύλαξ παρεδόθη και τους προσεφέρθη σχετική άμοιβή, ήρήνησαν να την δεχθούν, διατυπώσαντες την παράκληση να τους δοθεί εργασία μόνον..."

Αυτός ό πλούσιος άνώνυμος κόσμος, που κρύβει στην ψυχή του τό γνησιώτερο κοίτασμα του έθνικού μας χρυσάφιου, αυτός είναι που φεύγει, αυτός είναι που τον παίρνουν άγγελήδον τα τράινα και τα καράδια προς όλες τις διευθύνσεις της ύδρυγείου.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΛΟΣ ΑΛΑΜΟΣ

Η πόλη των σοφών έγκεφάλων

Τό Λος Άλάμος, μικρή πόλη της πολιτείας του Νέου Μεξικού, δεν έχει παρά 12.850 κατοίκους. Καί όμως, τ' όνομά της έχει γίνει πασίγνωστο σ' όλο τον κόσμο από την εποχή που ή πρώτη πειραματική ατομική βόμβα έξεσφάγη στη γεωτονική έσημο. "Εκεί έχει εγκατασταθεί και τό περίφημο "Εθνικό Κέντρο Θερμοπυρηνικών "Ερευνών των ΗΠΑ.

Στήν πραγματικότητα, τό Λος Άλάμος δεν έχει αυτόνομη ύπαρξη. Τά περισσότερα κτίριά του άνήκουν στην άμερικανική "Επιτροπή "Ατομικής "Ενεργείας. Είναι μία πόλη χωρίς άνεξάρτητη κοινοτική διοίκηση, χωρίς δήμαρχο, χωρίς δημοτικό συμβούλιο. Οί διοικητικές υπηρεσίες της υπάγονται στην άρμοδιότητα του Πόλ Ουόλσον, διευθυντού του Κέντρου Θερμοπυρηνικών "Ερευνών, που έχει δικτατορικές εξουσίες.

Μία παράξενη άτμόσφαιρα βασιλεύει στο Λος Άλάμος, από την εποχή που ό δρ "Οπενχάιμερ ήρθε τό 1943, μαζί με τους εκατό περίπου συνεργάτες του, να εγκαταστήσει τό έπιστημονικό του στρατηγείο σ' ένα εγκατελειμένο σχολείο.

"Η έπιστημονική έρευνα είναι τό πρώτο και κύριο επάγγελμα των περισσότερων κατοίκων της πόλεως. Σε καμιά άλλη γωνιά του κόσμου δε βρίσκονται συγκεντρωμένοι τόσοι πολλοί έπιστήμονες. "Η φαιά ούσία είναι τό μόνο προϊόν που δε λείπει από τον παραγωγή-πονομημένο αυτό κόσμο. Με τον χρόνο έλάχιστες έπαφές. Ποιν άλάμος έκά χρόνια τό Λος Άλάμος ήταν μία σχεδόν "άπληροσμένη πόλη.

Για να έπισκεφθεί κανείς έναν κλάνο-χο έρευνας να ζητήσει ειδική άδεια από τις υπηρεσίες ασφαλείας που, φυσικά, έβλεπαν παντού κατασκοπούς.

"Αλλ' ό σοφοί έγκέφαλοι του Λος Άλάμος είναι εύχαριστημένοι απ' αυτή την άπομόνωση. Πολλοί πήγαν εκεί τό 1943 προσωρινά — αλλά δεν έχουν φύγει άκόμα.

Την εποχή που ό Βίκτωρ Ουγκώ κα-τοικούσε στην Πλάς Ρουαγιάλ, έλαβε ένδειξη: «Στόν μεγαλύτερο ποιητή της αιώνας». "Ο ταχυδρομικός διανομέας του παρακολουθούσε φαίνεται την φιλολογι-ρέδωση του γράμματος στο συγγραφέα των "Αθλίων.

"Ο Ουγκώ έβαλε τότε τό γράμμα σ' έπίσης διάσημο ποιητή Λαμαρτίνο, που έμενε στην όδο Πανεπιστημίου με έφτασε σέ μένα κατά λάθος. "Απευθύ-που δεν ήταν λιγώτερο λεπτός κι' εύγε-νικός, έπέστρεψε τό γράμμα στόν Ουγκώ, με την έξης απάντηση: «"Αγαπητέ μου Βίκτωρ, κάνετε λάθος. "Η δόξα κατοικεί στην Πλάς Ρουαγιάλ. Στήν όδο Πανεπιστημίου κατοικεί μονάχα ή φίλια».

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 91

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟ-ΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Έκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής Συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Έπιμελητής "Υλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεία — Τυπογραφεία
Πατησίων 636 τηλ. 813.180

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4
ΑΘΗΝΑΙ

14-21 Φεβρουαρίου 1961

ΟΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ διαπλανη-τικός σταθμός, που έχει έκτοξευθεί από τεχνητό δορυφόρο, με άντικειμενικό στόχο την "Αφροδίτη, όρόφωνα έχει χαρακτηριστεί σαν τον ύψιστο τεχνικό και έπιστημονικό έπίτευγμα στην έπική πάλη του ανθρώπου να κατακτήσει τό διάστημα. Τό στάδιο των "άνιχνευτικών προσπαθειών έχει ήδη υπερφαλαγγισθεί. Οί πρώτες πληροφορίες βοήθησαν θετικά στη διάνοιξη του διαστημικού δρόμου, που ακολουθεί ή ή ό σοβιετικός διαπλανητικός σταθμός. Τό έπόμενο άλμα είναι, χωρίς άμφιβολία, ή εκτόξευση του πρώτου άστροναύτη, ή εκπλήρωση ενός όνείρου, που φαίνεται ως χθες άνέφικτο. Σήμερα, τό όνειρο αυτό είναι τόσο κοντά μας, ώστε να μάς συγκλονίζει ή σκέψη ότι ζούμε την κορυφαία στιγμή της ιστορίας του ανθρώπινου γένους.

Η ΕΚΤΟΞΕΥΣΗ του σοβιετικού διαπλανητικού σταθμού από τεχνητό δορυφόρο, τό ύψος του άρχικού πυράλου που έχει χρησιμοποιηθεί, τό είδος των καυσίμων που έπιτρέπουν άνάπτυξη μεγαλύτερης ταχύτητας και, γενικά, τό θαυμαστό έπίτευγμα της καθοδηγείας τού σταθμού προς την "Αφροδίτη πιστοποιούν για κάθε άντικειμενικό παρατηρητή, τό άναμφισβήτητο γεγονός ότι ή Σοβιετική "Επιστήμη, και τεχνική προηγούνται, κατά μερικά χρόνια, συγκριτικά με τό έπίτευγμά της Δύσεως. "Η άνομολόγηση της πραγματικότητας ά-

Ζητήσατε όλοι την «ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΗΛΕΣΚΟ-ΠΙΟ» τό δεύτερο βιβλίο της σειράς «Σύγχρονη έγκυκλο-παίδεια». Γραμμένο από ένα των διασημοτέρων Γαλλών συγγραφέα έπιστημονικών έργων, τον Πιέρ Ρουσώ, άποτελεί ένα περιληπτικό και εύληπτο, άλλ' άπόλυτα υπεύθυνο και έγκυρο βιβλίο, που εισάγει τον άναγνώστη στόν Κόσμο της "Αστρονομίας: "Η έξερεύνηση του ούρανο, τό φώς των άστρων, τό ήλιακό σύστημα, ή φυσική του ήλιου, ή ανατομία των άστρων, ή διαστρική ύλη, ή ραδιοαστρονομία, τά άστρα μέσα στο Γαλαξία άποτελούν τά κύρια κεφάλαια ενός βιβλίου, άπαραί-τητου σε κάθε σύγχρονη βιβλιοθήκη.

τό μέρος των κορυφαίων έπι-στημόνων της Δύσεως και ή έν-θουσιαστική έξαρση του σοβιετι-κού άθλου, υπογραμμίζουν μιά άνώτερη αντίληψη, όσον άφορά τον υπερεθνικό ρόλο της "Επι-στήμης, που καταργεί ήδη τά σύ-νορα των κρατών, έξαφανίζει τις παλιές, έθνικές προκαταλήψεις και φιλοτιμίες, για να ύψώσει πάνω από τά πάθη και τις μι-κρότητες της εποχής μας, τη Δημιουργία στόν πανανθρώπινο χώρο του πνεύματος.

ΣΗΜΕΡΙΝΟ Τεύχος

Επικαιρότητες

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: Μετανάστες Σελ. 2

ΕΙΔΙΚΟΥ: "Η αλήθεια για τό Κογκό » 4

Επιστήμη και Τεχνική

ΙΡΑ ΒΟΛΦΕΡΤ: Τό πρώτο έμ-πορικό πλοίο πυρηνικής προ-ωθήσεως » 13

Κ. ΜΕΓΙΕΡ: Τό παιδί με ήλεκ-τροκίνητη καρδιά » 20

Λ. ΜΑΡΣΕΛΕΝ: "Η θάλασσα έ-ρημώνεται » 26

★ Τό πόσιμο νερό » 29

★ "Η δηλητηρίαση από άνθρα-κικό όξύ » 30

Ζ. ΝΥΤΡΕ: Ζωντανός ούρανο-ξύτης: τά παράδοξα της καμηλοπαρδάλως » 31

Ιστορία και Τέχνη

ΑΙΜΕ ΜΙΣΕΛ: "Ακμή και πα-ρακμή της Ρώμης » 22

Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ: "Υγρόν Πύρ: τό τρομερό όπλο των Βυζαν-τινών » 35

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: «Ντέ Προφούν-τις» τό άριστούργημα του "Οσκαρ Ουάιλντ » 36

ΑΛΚΗ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ: Μνήμη του Παπαντωνίου » 41

Διάφορα όρθρα

★ Πως κυβερνάται ή "Αμερική » 7

Α. ΝΟΡΜΑΝ: Τό κεφάλι του Τσώρτσιλ για 25 λίρες » 10

★ "Αφαντος ό "Ιβάνωφ » 28

Μυθιστόρημα και Διήγημα

ΕΡΡΙΚΟΥ ΛΕΝΟΡΜΑΝ: «"Η "Αθά» (μονόπρακτο) » 15

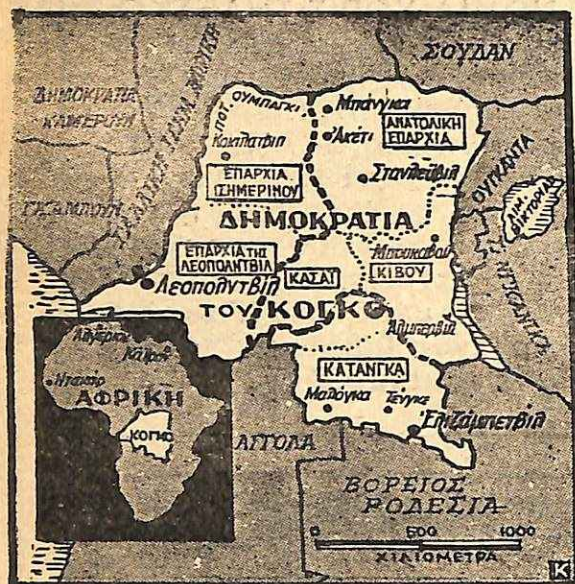
ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Τραγούδι "Α-γάπης » 33

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Φρ Τ. Σιόβ

ΗΜΕΡΟΜ. 14.6.92

45543

Η δολοφονία του Λουμούμπα και ο σάλος που έγινε απ'αυτόν, στρέφουν και πάλι την παγκόσμια προσοχή στο Κογκό, που είναι πλέον το διεθνές θέμα υπ' αριθμόν 1. Η μακρυνή αυτή χώρα έχει γίνει ο στόχος του παγκοσμίου ενδιαφέροντος και τα γεγονότα της απασχολούν διαρκώς τη διεθνή κοινή γνώμη. Και όμως η σύγχυση που επικρατεί στις καθημερινές ειδήσεις είναι τόσο μεγάλη ώστε ο αναγνώστης συχνά δεν κατορθώνει να κατοτοπισθεί, δεν μπορεί να καταλάβει τι γίνεται. Ποιά είναι η πραγματική κατάσταση; Τι κρύβεται πίσω από τα γεγονότα; Γιατί ρόλο παίζουν οι πρωταγωνιστές που τα όνόματά τους βρίσκονται σ' όλα τα στόματα; Ποιά είναι, με λίγα λόγια, η αλήθεια για το Κογκό;

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΓΚΟ

**Τα παρασκήνια ενός τρομερού δράματος
ΤΟ ΥΠ' ΑΡ. 1 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ**

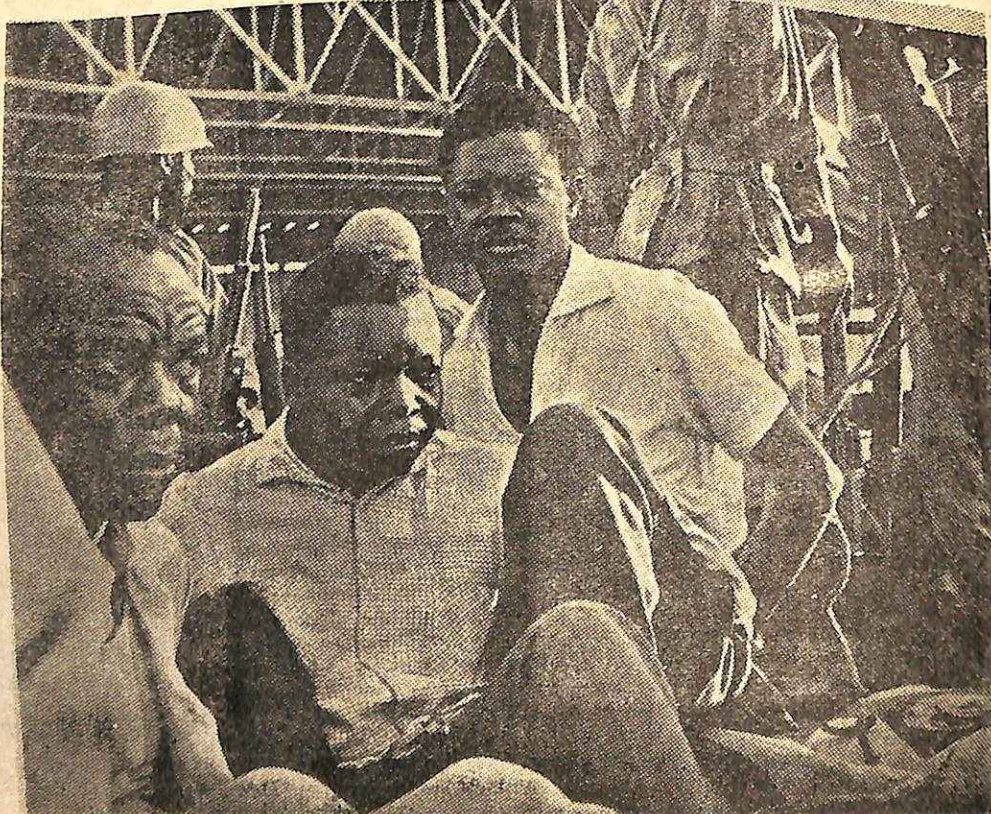
Ανάλυση του ΕΙΔΙΚΟΥ

ΤΟ σοβαρότερο διεθνές πρόβλημα που κληροδότησε το 1960 στο 1961 είναι, χωρίς αμφιβολία, το Κογκό. Από την τύχη της χώρας αυτής θα εξαρτηθεί τελικά η τύχη όλκληρης της μαύρης Αφρικής. Η πρώην αλτ-δελγική αποικία, μία από τις πλουσιότερες σε υπόγειο πλούτο περιοχές της Γης, έχει γίνει το πεδίο ενός σκληρού ανταγωνισμού, που οι φάσεις του ως τώρα υπήρξαν σαν κεφάλαια μυθιστορημάτων περιπετειών. Πίσω από την καθημερινή εικόνα των γεγονότων και παρασκήνια, γεμάτα μηχανορραφίες, υποπτες ενέργειες, εκβιασμούς, εξαγορά συνειδήσεων, αγώνες συμφερόντων, αίμα και δυστυχία. Ο άτυχος, ο πρωτογονος, ο πολιτικά άπειρος λαός του Κογκό, έχει ριχτεί σε μία τραγική περιπέτεια από τη σύγκρουση ξένων συμφερόντων. Κανένας από τους Μεγάλους από αυτούς που ρυθμίζουν την τύχη του κόσμου, δεν ενδιαφέρεται πραγματικά για τους Κογκολέζους. Το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι ο υπόγειος πλούτος, η στρατηγική θέση και η πολιτική εκμετάλλευση του Κογκό.

Ο Λουμούμπα (δεξιά) και δυο στενοί συνεργάτες του, ενώ μεταφέρονται αλυσσοδεμένοι με φορητό αυτοκίνητο από το στρατόπεδο της Τυσβίλλ για να σταλούν στην Κατάγκα και να παραδοθούν στον Τσομπέ, όπου και έδολο-λοφονήθησαν

Όπως γίνεται πάντοτε στους όξεις διεθνείς ανταγωνισμούς, βρέθηκαν στο Κογκό οι άνθρωποι που πρόσφεραν — με το αζημίωτο, φυσικά — τις υπηρε-

σίες τους στους ξένους. Οι Βέλγοι είχαν τους ανθρώπους τους από τον καιρό που το Κογκό ήταν αποικία τους. Και τους χρησιμοποίησαν για να εξασφαλίσουν τα γεράστια οικονομικά συμφέροντά τους, όταν το Κογκό έγινε ανεξάρτητο κράτος. Γράψαμε και άλλοτε σ' αυτή τη στήλη για το Κογκό και εκθέσαμε τα γεγονότα που ώδηγησαν στην εσωτερική διάσπαση του Κογκό και στη διεθνή κρίση που επακολούθησε. Δεν είναι, λοιπόν, ανάγκη να επαναλάβουμε όσα είναι ήδη γνωστά. Από τότε, όμως, ε-

Μία σπαρακτική εικόνα από την τραγωδία του Κογκό: Δυο φωτογραφίες που δείχνουν την κυρία Λουμούμπα με το παιδάκι της να θρηνεί έξω από την πόρτα του σπιτιού της όταν έμαθε ότι ο άνδρας της παραδόθηκε από τους Καζαβούμπου και Μομπούτου στο θανάσιμο χέθρο του Τσομπέ.

χουν σημειωθεί καινούργιες και σημαντικές εξελίξεις, που έχουν επιδεινώσει την κατάσταση και έχουν κάνει πιο σπαρακτική την τραγωδία του Κογκό. Εκείνο που θα μας απασχολήσει τώρα, είναι να εξετάσουμε που έχουν οδηγήσει οι καινούργιες αυτές εξελίξεις.

Χωρίς εθνική ενότητα

Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ του Κογκό είναι ότι δεν είχε τον καιρό να σφυρηλατήσει την εθνική του ενότητα. Η ενότητα αυτή θα ήταν δυνατό να είχε γεννηθεί από ένα απελευθερωτικό πόλεμο έναντι των Βέλγων, που θα συνήσπιζε αναγκαστικά όλες τις τόσο διαφορετικές και συχνά έχθρικές μεταξύ τους φυλές του Κογκό, γιατί ο κοινός έχθρος — ο δυνάστης — θα τις έκανε να ξεχάσουν τις διαφορές τους και ν' αποκτήσουν εθνική συνείδηση. Οι Βέλγοι, όμως, προτίμησαν να αποφύγουν την ένοπλη ανάμετρηση, παραχώρησαν αιφνιδαστικά την ανεξαρτησία στο Κογκό και έφυγαν — αφού άδειασαν τα ταμεία της αποικίας τους — πριν ξεσπάσει η επανάσταση των Ιθαγενών. Η εθνική ενότητα θα ήταν επίσης δυνατό να γεννηθεί από ένα εμφύλιο πόλεμο, που θα ήταν αναγκαστικά μακροχρόνιος. Τον εμφύλιο αυτόν πόλεμο ανέλαβαν να εμποδίσουν τα 'Ηνωμένα Έθνη. Όχι βέβαια από φιλανθρωπία. Αλλά επειδή ξένες Δυνάμεις — που οι

κυβερνήσεις τους δεν εκφράζουν πάντοτε τα αισθήματα και τις αντιλήψεις των λαών τους — είχαν αρχίσει να εξοπλίζουν τις αντίπαλες δυνάμεις στο Κογκό και να τις κινούν από τα παρασκήνια, ο κογκολεζικός εμφύλιος πόλεμος κινδύνευε να προκαλέσει διεθνή ρήξη, μία ρήξη που όλοι είχαν συμφέρον ν' αποτραπεί.

Έτσι, αφού γλύτωσε από έναν απελευθερωτικό πόλεμο, το Κογκό γλύτωσε επίσης κι' από ένα εμφύλιο πόλεμο — τουλάχιστο σε μεγάλη κλίμακα. Αλλά βρέθηκε καταδικασμένο αμέσως στην κατάσταση αυτή της αναρχίας, που η ιστορία θα την αναφέρει ασφαλώς για πολύ καιρό με τον παραδειγματικό όρο «κογκολεζική κατάσταση».

Η παρουσία των 19.000 ανδρών του διεθνούς στρατού των 'Ηνωμένων Εθνών στο Κογκό, κατάρθρωσε ν' αποσπάσει μεγάλες σφαγές και έκτεταμένο εμφύλιο πόλεμο, αλλά δεν μπόρεσε να εμποδίσει ούτε τις αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ αντιζήλων φυλών, ούτε τους σκληρούς εσωτερικούς αγώνες, ούτε τον εξοπλισμό των τριών από τα τέσσερα μεγάλα κόμματα του Κογκό από ξένους «προστάτες», που επεδίωκαν να εξασφαλίσουν τον έλεγχο της χώρας. Το αποτέλεσμα είναι ότι το Κογκό έχει σήμερα τέσσερις στρατούς, που οι δυο είναι μάλλον ξένες λεγεώνες και που κανένας δεν έχει τη συνοχή, την οργάνωση και τη δύναμη που χρειάζονται

για να επιβληθεί και να επιτύχει την ενότητα της χώρας.

Η διάσπαση του στρατού

Ο ΠΙΟ γνωστός από τους στρατούς αυτούς, ο στρατός του συνταγματάρχη Μομπούτου (που αυτοπροβιβάσθηκε τελευταία σε στρατηγό), έπισήμου αρχιστρατήγου των κογκολεζικών ενόπλων δυνάμεων, είναι στην πραγματικότητα ένα λείψανο του παλαιού εθνικού στρατού, που είχε προέλθει από τη «Δημόσια Δύναμη» (25.000 άνδρες) — δηλαδή από το στρατό που είχαν συγκροτήσει από Ιθαγενείς οι Βέλγοι, όταν το Κογκό ήταν αποικία τους και που τον διοικούσαν Βέλγοι αξιωματικοί, υπό τον στρατηγό Ζενσέν, του οποίου ήταν υπασπιστής ο Μομπούτου. Την πλειοψηφία του στρατού αυτού αποτελούσαν στην αρχή άνδρες της φυλής των Μπανγκαλά — και οι φυλές παίζουν πρωταρχικό ρόλο στην περιπέτεια του Κογκό — μιάς φυλής που κατάγεται από το βόρειο και δυτικό τμήμα της επαρχίας του 'Ισημερινού, αλλά μειοψηφεί στην περιοχή των Μπακόγκο (δυτικού τμήματος της επαρχίας Λεοπολντβίλλ) όπου είχαν συγκεντρώσει οι Βέλγοι τη «Δημόσια Δύναμη» για να καταστείλουν τον αναβρασμό των Μπακόγκο. Ο πολιτικός ηγέτης των Μπαγκαλά (στο Κογκό κάθε φυλή έχει τον πολιτικό ηγέτη της) ο Ζ. Μπολικαγκό, που ήταν αρ-

χικά ο εύνοούμενος υποψήφιος των Βέλγων για την ηγεσία του νέου κράτους, ήλπιζε να χρησιμοποιήσει τον στρατό αυτό για να εξασφαλίσει την εξουσία. 'Η νίκη των εθνικιστών του Πατρύς Λουμουμπα στις εκλογές του περασμένου 'Ιουνίου — λίγες μέρες πριν ανα-

Οι φυλετικές αντιζηλίες εμποδίζουν το Κογκό ν' αποκτήσει την εθνική του ενότητα. 'Η φωτογραφία αυτή είναι χαρακτηριστική: δείχνει μια συμπλοκή Κογκολέζων, που ανήκουν σε αντίζηλες φυλές, σε μια πλατεία της Λεοπολτβίλλ.

κηρυχθεί το Κογκό ανεξάρτητο κράτος — ανέτρεψε τα σχέδια του κ. Μπουανγκά και των Βέλγων. Και θέλησαν να εκδικηθούν. 'Η στάση των στρατιωτών (των Μπανγκάλ) του στρατοπέδου της Τυσβίλλ τούς έδωσε την ευκαιρία. 'Όταν ο τότε — τον περασμένο 'Ιούλιο — πρωθυπουργός Λουμουμπα, αντί να κτυπήσει τους στασιαστές, υποχώρησε στις αξιώσεις τους, το σφάλμα αυτό (που του στοίχισε τελικά την εξουσία) είχε για συνέπεια την αντικατάσταση των Βέλγων αξιωματικών από αξιωματικούς — υπαξιωματικούς που προδιδάσκονταν μέσα σ' ένα ελκυστικό τράβηγμα σε αξιωματικούς — που ανήκαν κατά το μεγαλύτερο μέρος στη φυλή Μπανγκάλ και που σε λίγο θα στρέφονταν εναντίον των λουμουμπικών αξιωματικών (οι οποίοι δεν ήταν Μπανγκάλ) και θα τους συνελάμβαναν.

Ο στρατός του Μομπούτου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ του Κογκό κ. Καζα-βούμπου — άνθρωπος κι' αυτός των Βέλγων — πολιτικός ηγέτης της φυλής των Μπακόγκο, επωφελήθηκε από τη δύσκολη αυτή θέση του αντιπάλου του Λουμουμπα για να τον παύσει από την πρωθυπουργία και για να σχηματίσει νέα κυβέρνηση υπό τον πρόεδρο της Γερουσίας και προσωπικό φίλο του κ. 'Ιλέο. 'Η νέα αυτή κυβέρνηση που δεν κατόρθωσε να αναλάβει την εξουσία, γιατί ο Λουμουμπα επέμενε ότι ήταν ο νόμιμος πρωθυπουργός (είχε πάρει ψηφο έμπιστοσύνης από τη Βουλή) επεζήτησε για ν' αποκτήσει δύνα-

μη τη συμμαχία των στασιαστών Μπανγκάλ και του αρχηγού τους, του συνταγματάρχη Μομπούτου. 'Η κυβέρνηση 'Ιλέο — που ο πρόεδρος Καζα-βούμπου τη διόρισε για δεύτερη φορά, με νέα σύνθεση πριν από λίγες μέρες — είχε το χαρακτηριστικό ότι απαρτι-

ΟΙ βελγικοί και γαλλικοί κύκλοι της Μπραζαβίλλ είναι επίσης οι χρηματοδότες και οι προστάτες της κυβερνήσεως Τσομπέ στην Κατάγκα. 'Η κυβέρνηση αυτή έχει στρατολογήσει, από τις αρχές του 1961, στο Βέλγιο, στη Γαλλία και στη Δυτ. Γερμανία και με ρυθμό 300 ανδρών την εβδομάδα, μια ξένη λεγεώνα, που έχει αυτοβαπτισθεί «Οι Φριχτοί», με μισθό 12.000 δραχμές το μήνα για τους στρατιώτες και 25.000 δραχμές για τους κατώτερους αξιωματικούς. Την αρχηγία της μισθοφορικής αυτής Λεγεώνας ανέλαβε την περασμένη εβδομάδα, αφού παραιτήθηκε από το γαλλικό στρατό, ο συνταγματάρχης Τρενκίε, που είχε γίνει διαδόχος στην 'Αλγερία — όπου ήταν βοηθός του στρατηγού Μασού — για τα βασανιστήρια κατά των 'Αλγερινών εθνικιστών. Προικισμένος με σύγχρονο όπλισμό, διαθέτοντας τρία στρατόπεδα για εκπαίδευση και άσκησης και μία σχολή αξιωματικών, όπου διδάσκουν καμιά εικοσαριά Γάλλοι και Βέλγοι αξιωματικοί, ο στρατός της Κατάγκα έχει αποκτήσει και αεροπλάνα, που βομβάρδισαν πρό ολίγου καιρού την πόλη Μανόνα, πρωτεύουσα της περιοχής των ανατολικών Μπαλουμπα — λουμουμπικών — οι οποίοι ελέγχουν τα δύο τρίτα του εδάφους της Κατάγκα. Οι Μπαλουμπα αυτοί — πολεμοχαρές και γενναία φυλή, που λατρεύει τον Λουμουμπα — θα μπορούσε εύκολα, αν δεν είχε συγκροτηθεί η ξένη Λεγεώνα των «Φριχτών», ν' ανατρέψουν την

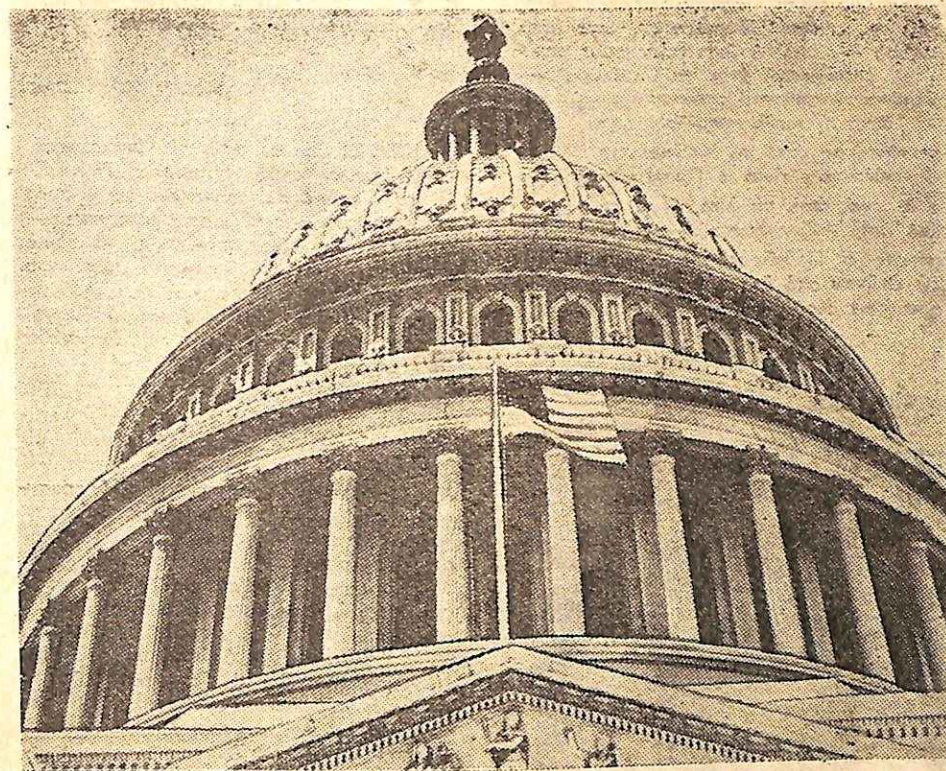

Ο πρωθυπουργός της Κατάγκα, δργανο των Βέλγων αποικιοκρατών υπ'άρ. 1 υπεύθυνος για τη δολοφονία που συνταράσσει την 'Αφρική.

κυβέρνηση Τσομπέ και τους φεουδάρχες φυλάρχους τους ξένης καταγωγής, που εγκαταστάθηκαν στη νότια Κατάγκα των περασμένων αιώνων ξεκινώντας από τρομακτικές σφαγές.

Και η αναρχία συνεχίζεται. 'Η κεν-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

Ο θόλος του Καπιτωλίου, του ιστορικού μεγάρου όπου στεγάζονται η Γερουσία και η Βουλή — το Κογκρέσσο — των 'Ηνωμένων Πολιτειών.

ΠΩΣ ΚΥΒΕΡΝΑΤΑΙ Η ΑΜΕΡΙΚΗ;

Λευκός Οίκος, Κογκρέσσο, Στέιτ Ντηπάρτμεντ και άλλοι οργανισμοί

ΕΝΑ ΙΔΙΟΤΥΠΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

ΟΙ 'Ηνωμένες Πολιτείες της 'Αμερικής είναι ένα κράτος που η διακυβέρνησή του διαφέρει σημαντικά από τα πολιτεύματα της Εύρωπης. Είναι δημοκρατία, αλλά με προεδρική εξουσία ενισχυμένη και με κοινοβούλιο που δεν ασκεί κυβερνητικό έλεγχο: οι ύπουργοί είναι υπεύθυνοι στον Πρόεδρο, όχι στο Κογκρέσσο, δεν μπορούν να είναι βουλευτές ή γερουσιαστές και δεν έχουν το δικαίωμα να μετέχουν στις συνεδριάσεις της Γερουσίας και της Βουλής.

Ο χωρισμός των τριών εξουσιών — εκτελεστικής, νομοθετικής, δικαστικής — είναι στις 'Ηνωμένες Πολιτείες πλήρης. Την εκτελεστική εξουσία την ασκεί ο Πρόεδρος — όχι η κυβέρνηση. Οι ύπουργοί είναι, κατά το Σύνταγμα, γραμματείς του Προέδρου, που απλώς τον βοηθούν στην άσκηση των καθηκόντων του. Τη νομοθετική εξουσία την ασκεί το Κογκρέσσο, που αποτελείται από τη Γερουσία και τη Βουλή των 'Αντιπροσώπων. Κάθε Πολιτεία, άσχετα με τον αριθμό των κατοίκων της, εκλέγει δύο γερουσιαστές: έτσι σήμερα η Γερουσία έχει 100 μέλη. Πρόεδρος της είναι, κατά το Σύνταγμα, ο 'Αντιπρόεδρος των 'Ην. Πολιτειών. Τα μέλη της Βουλής εκλέγονται όπως και στις άλλες χώρες: ανάλογα με τον αριθμό των

κατοίκων. 'Η Γερουσία έχει περισσότερα δικαιώματα από τη Βουλή — όπως λ.χ. να επικυρώνει τις διεθνείς συμφωνίες που υπογράφουν οι 'Ην. Πολιτείες και το διορισμό των ύπουργών από τον Πρόεδρο. 'Επί κεφαλής της τριττής εξουσίας, της δικαστικής, είναι το 'Ανώτατο Δικαστήριο, που μπορεί να πεί κανέναν ότι είναι ένας συνδυασμός 'Αρείου Πάγου και Συμβουλίου 'Επικρατείας.

Το σύνταγμα

ΕΜΕΛΙΩΔΗΣ νόμος των 'Ηνωμένων Πολιτειών είναι το Σύνταγμα, που στηρίζεται στην ιστορική Διακήρυξη της 'Ανεξαρτησίας του 1776, διαγράφει τη συγκρότηση και τον τρόπο λειτουργίας του πολιτεύματος και αναφέρει τα συγκεκριμένα δικαιώματα και τις αρμοδιότητες των τριών εξουσιών. Το Σύνταγμα όριζε ότι σ' όλες τις κλίμακες της δοκυβερνήσεως κυρίαρχος είναι ο λαός, που δίνει κατά ώρισμα χρονικά διαστήματα — δηλαδή με τις εκλογές — την εντολή του για τον τρόπο που θέλει να κυβερνηθεί. 'Η πολιτική κυριαρχία του λαού είναι απόλυτη. 'Ο Πρόεδρος και ο 'Αντιπρόεδρος της Συμπολιτείας, τα μέλη του Κογκρέσσου — γερουσιαστές και βουλευτές — οι Κυ-

Με την εκλογή του κ. Κέννεντυ η παγκόσμια προσοχή έχει συγκεντρωθεί περισσότερο από κάθε άλλη φορά στην Ουάσιγκτον και όλοι διαβάζουμε κάθε μέρα στις εφημερίδες ειδήσεις που σχετίζονται με το Λευκό Οίκο, το Κογκρέσο και, γενικά, την πολιτική οργάνωση της 'Αμερικής. Με την ευκαιρίαν αυτή χρήσιμο είναι να δοθούν μερικές κατατοπιστικές πληροφορίες για το πολιτεύμα, για το σύστημα διακυβερνήσεως και για την άσκηση των εξουσιών στις 'Ην. Πολιτείες.

βερνήτες και τα μέλη των νομοθετικών σωμάτων των Πολιτειών, οι επαρχιακοί, δημοτικοί και κοινοτικοί άρχοντες, εκλέγονται από το λαό. 'Αλλοι άρχοντες, διοικητικοί ή δικαστικοί, είτε εκλέγονται από το λαό, είτε διορίζονται από αιώρους άρχοντες.

'Η μυστική ψηφοφορία αποτελεί το θεμέλιο λίθο του αντιπροσωπευτικού συστήματος διακυβερνήσεως. Το Σύνταγμα, που επικυρώθηκε από τις πρώτες — τις ιδρυτικές — 13 Πολιτείες το 1790, κατοχυρώνει τα πολιτικά δικαιώματα και την ελευθερία του ατόμου σ' ολόκληρη τη χώρα. Το Σύνταγμα διαγράφει και περιορίζει τις αρμοδιότητες, κάθε όργανο των τριών εξουσιών, ώστε να επιτρέπεται «ο έλεγχος και η ισορροπία» και να μη μπορεί καμιά «εξουσία» ν' αποκτήσει υπερβολική δύναμη σε βάρος των άλλων δύο. Το 'Ανώτατο Δικαστήριο είναι ο «έκστρος» που φρουρεί το Σύνταγμα και έχει το δικαίωμα να κηρύσσει άκυρο, οποιονδήποτε νόμο που θα τον έκρινε αντισυνταγματικό, «εστω κι' αν ψηφίστηκε από το Κογκρέσσο κι' επικυρώθηκε από τον Πρόεδρο. 'Ενας άλλος περιορισμός που αναγράφεται ρητά στο Σύνταγμα, είναι ότι μόνο το Κογκρέσσο έχει το δικαίωμα να κηρύξει πόλεμο.

Από το 1790 ως σήμερα έχουν γίνει 22 τροπολογίες στο Σύνταγμα, ώστε να είναι συγχρονισμένο και να μπορεί να εφαρμόζεται αποτελεσματικά.

Οι 'Ηνωμένες Πολιτείες είναι Συμπολιτεία. 'Η κάθε μία από τις 50 Πολιτείες έχει το δικό της Σύνταγμα και τους δικούς της νόμους — αλλά μόνο για την τοπική αυτοδιοίκηση. Κάθε Πο-

λιτεία έχει ένα Κυβερνήτη και το πολιτειακό της Κοινοβούλιο. Η διάκριση των εξουσιών ισχύει και στις Πολιτείες, καθώς και στους οργανισμούς αυτοδιοικήσεως: επαρχίες, δήμους και κοινότητες. Γενικά το αμερικανικό σύστημα διακυβερνήσεως βασίζεται στην αποκέντρωση. Έτσι οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως ασχολούνται με τα τοπικά προβλήματα, οι Πολιτείες με τα προβλήματα των διαφόρων οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως και η κεντρική — δημοσπονδιακή — κυβέρνηση της Ουάσιγκτον με τα προβλήματα που άφο-

σήμερα λέγονται, καταχρηστικά όμως, ύπουργοί. Αυτοί διορίζονται από τον Πρόεδρο — άλλ' ο διορισμός τους πρέπει να επικυρωθεί από τη Γερουσία — και είναι υπεύθυνοι προσωπικά σ' αυτόν. Έτσι η κυβέρνηση δεν ζητά ψήφο εμπιστοσύνης από το Κογκρέσο — αφού κυβέρνηση είναι ο Πρόεδρος που έχει εκλεγεί από το λαό. Και συχνά — όπως επί Άιζενχάουερ — η κυβέρνηση (δηλαδή ο Πρόεδρος και οι ύπουργοί του) ανήκαν στο ένα κόμμα και η πλειοψηφία του Κογκρέσου στο αντίθετο,

αυτό το βάρος εργασίας των Άμερικανών ύπουργών είναι τρομακτικό.

Αυτόνομες υπηρεσίες

ΕΚΤΟΣ, όμως, από τα ύπουργεία, υπάρχουν στις Ήνωμένες Πολιτείες — δημιουργήθηκαν σιγά - σιγά από τις παρουσιαζόμενες ανάγκες — πολλές άλλες δημοσπονδιακές κεντρικές υπηρεσίες, που θεωρούνται αυτόνομοι οργανισμοί ή γραφεία και δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία κανενός ύπουργείου. Οι κυριότερες από τις υπηρεσίες αυτές είναι οι εξής:

Το Γραφείο Προϋπολογισμού, Το Γενικό Λογιστήριο, η Έπιτροπή Τηλεπικοινωνιών, η Έπιτροπή Ατομικής Ένεργειας, Το περιβάλλον Έφ — Μπί — Άι, ο Έθνικός Οργανισμός Αεροναυτικής και Διαστήματος, η Έπιτροπή Εμπορικής Ναυτιλίας, η Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών, η Έπιτροπή Διαπολιτειακού Εμπορίου, η Έπιτροπή Δημ. Υπαλλ., η Ομοσπονδιακή Έπιτροπή Εμπορίου, ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Αεροπορίας, ο Οργανισμός Παλαιών Πολεμιστών, η Έπιτροπή Χρεωγράφων και Συνεργειών. Από αυτές οι πιο γνωστές στο εξωτερικό είναι: α) η έπιτροπή ατομικής ένεργειας, που έμπο- πτεύει την παραγωγή και τη χρησιμο- ποίηση της πυρηνικής ένεργειας για ει- ρηνικούς και πολεμικούς σκοπούς και β) η κεντρική ύπηρεσία πληροφοριών, που έλέγχει την κατασκοπεία και την αντι- κατασκοπεία.

Τα ύπουργεία και οι αυτόνομες υπηρεσίες αποτελούν τον κρατικό μηχανισμό, που υπάγεται στον άρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας, δηλαδή στον Πρόεδρο των Ήν. Πολιτειών. Έδρα τους είναι η Ουάσιγκτον, η συμπολιτειακή πρωτεύουσα, η οποία, με τα περίχωρά της, αποτελεί την «περιοχή της Κολούμπια» και δεν ανήκει σε καμιά Πολιτεία. Στην Ουάσιγκτον βρίσκονται ο Λευκός Οίκος, η επίσημη κατοικία του Προέδρου, το Καπιτώλιο, όπου στεγάζονται η Γερουσία και η Βουλή, το Άνωτατο Δικαστήριο, το Πεντάγωνο — το μεγαλύτερο κτίριο του κόσμου — και πολυ- άριθμα άλλα δημόσια κτίρια.

Το Κογκρέσο

ΤΟ Κογκρέσο — ο φορέας της νομοθετικής εξουσίας — αποτελείται από δύο Σώματα: τη Γερουσία (100 μέλη) και τη Βουλή (437 μέλη). Οι γερουσιαστές εκλέγονται 2 από κάθε Πολιτεία με έξαετή θητεία. Κάθε δύο χρόνια, όμως, ανανεώνεται το ένα τρίτο των γερουσιαστών. Η θητεία των μελών της Βουλής είναι διετής. Οι «έξουσίες» των δύο Νομοθετικών Σωμάτων του Κογκρέσου ίσοζυγίζονται με ακρίβεια. Γερουσία και Βουλή έχουν την ίδια σχεδόν νομοθετική άουδιότητα. Νομοσχέδια μπορούν να υποβάλλουν μέλη και των δύο Σωμάτων, αλλά τα νομοσχέδια που συνεψάγονται έπιβολή φόρου υποβάλλονται μόνο στη Βουλή. Η Γερουσία, έξ άλλου, έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επικυρώνει τους διορισμούς που κάνει ο Πρόεδρος των Ήν. Πολιτειών: ύπουργών, πρεσβευτών, άνωτάτων κρατικών λειτουργών, μελών του

Άνωτάτου Δικαστηρίου κλπ. Επίσης η Γερουσία έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επικυρώνει τις συνθήκες και συμφωνίες που υπογράφει ο Πρόεδρος των Ήν. Πολιτειών με άλλα κράτη.

Δύο κόμματα αντιπροσωπεύονται στο Κογκρέσο από πολλά χρόνια: το ρεπουμπλικανικό και το δημοκρατικό. Και στη Βουλή και στη Γερουσία τα δύο κόμματα έχουν τους άρχηγούς τους — που είναι άρχηγοί της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας.

Κοινοβουλευτικός έλεγχος, όπως είναι γνωστός σε άλλες χώρες, δεν υπάρχει. Οι διάφορες, όμως, έπιτροπές της Γερουσίας και της Βουλής — έξωτερικών, άμυνας, έσωτερικών, πιστώσεων, έμπορίου κλπ. — έχουν το δικαίωμα να καλούν τους ύπουργούς ή όποιονδήποτε δημόσιο υπάλληλο και να ζητούν απ' αυτόν πληροφορίες και να κρίνουν τις ένεργειές του. Δεν έχουν, όμως, το δικαίωμα να άρουν από ένα ύπουργό την εμπιστοσύνη τους. Οι έπιτροπές αυτές είναι ώστόσο πανίσχυρες και ουσιαστικά σ' αυτές γίνεται ο κοινοβουλευτικός έλεγχος, με τον ιδίότυπο τρόπο που εφαρμόζεται στις Ήν. Πολιτείες. Οι «άκροάσεις» — όπως λέγονται οι συνεδριάσεις των έπιτροπών αυτών όταν έξετάζεται κάποιος ύπουργός ή άλλο πρόσωπο — είναι μία από τις πιο χαρακτηριστικές και ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις της άμερικανικής πολιτικής ζωής.

Ένα άλλο ιδίότυπο γνώρισμα των συνεδριάσεων του Κογκρέσου είναι η καλυπτεργία — οι πολύωρες δηλαδή άγορεύσεις γερουσιαστών και βουλευτών που θέλουν να έμποδίσουν να ψηφισθεί ένα νομοσχέδιο. Υπάρχουν περιπτώσεις γερουσιαστών που έχουν άγορεύσει χωρίς διακοπή επί 36 και 40 ώρες!

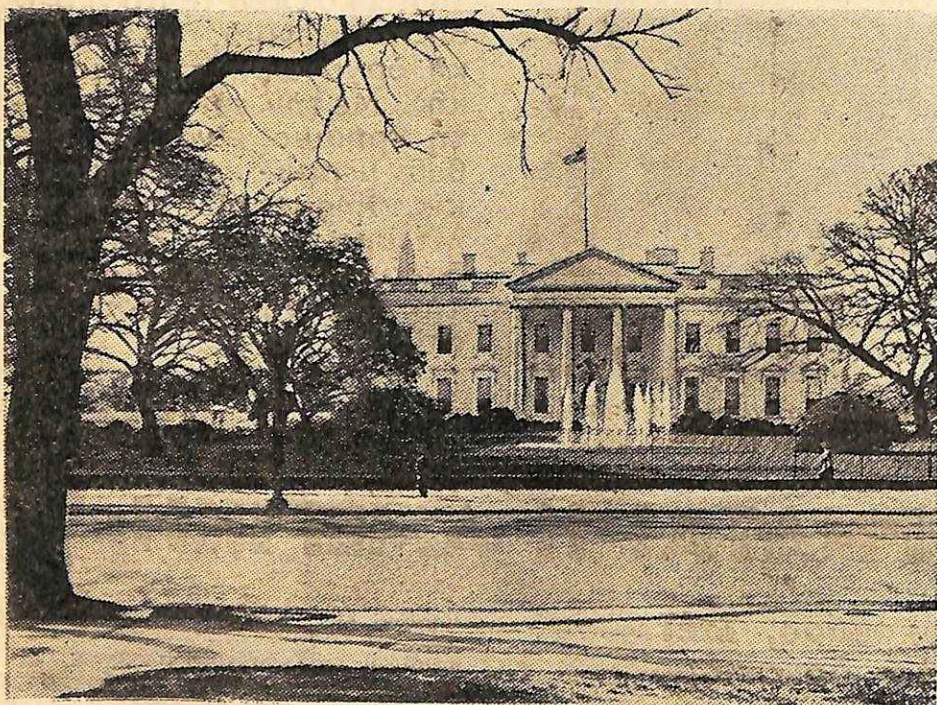
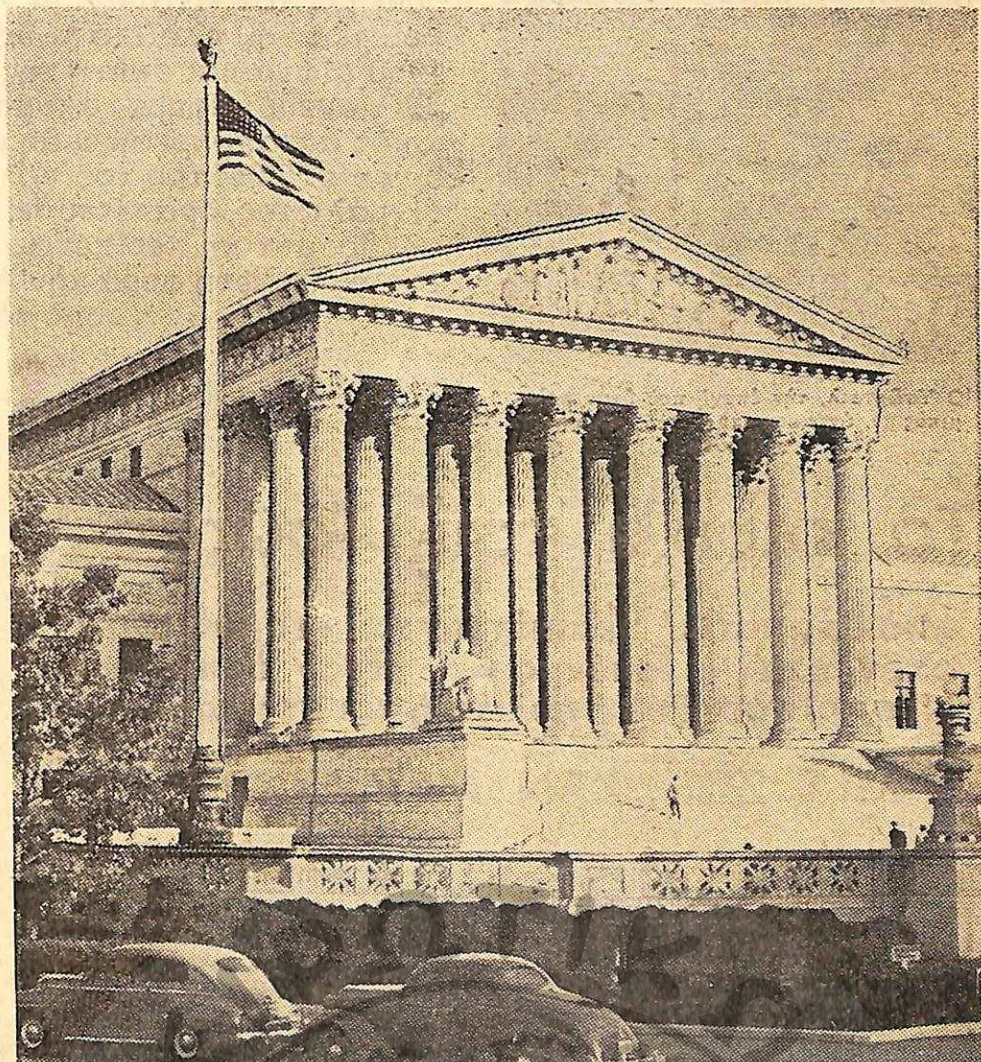
Κάθε χρόνο, τον Ιανουάριο, ο Πρόεδρος των Ήν. Πολιτειών άπευθύνει — τα διαβάξει, μάλιστα, ο ίδιος σε κοινή συνεδρίαση των δύο Νομοθετικών Σωμάτων — στο Κογκρέσο τρία «διαγγέλματα» που διαγράφουν την πολιτική του για το έτος εκείνο: α) το «Διάγγελμα για την κατάσταση της Ένώσεως» που εκθέτει την έσωτερική και έξωτερική πολιτική του, β) το Διάγγελμα για την οικονομική κατάσταση και γ) το Διάγγελμα για τον προϋπολογισμό.

Η προσωπικότητα του προέδρου

ΑΥΤΟΣ είναι, στις γενικές γραμμές του, ο τρόπος που κυβερνούνται οι Ήν. Πολιτείες. Το πολιτευμά τους είναι «προεδρικό» — γιατί ο Πρόεδρος έχει περισσότερες έξουσίες παρά ο άρχηγός όποιουδήποτε άλλου κράτους με δημοκρατικό πολιτεύμα. Έτσι η άμερικανική πολιτική έξαρτάται βασικά από την προσωπικότητα του Προέδρου. Συχνά στην άμερικανική Ιστορία ή συνεργασία του Προέδρου με το Κογκρέσο υπήρξε δύσκολη — όταν μάλιστα η πλειοψηφία του τελευταίου ήταν έχθρική στον πρότο. Έτσι το Κογκρέσο άρνήθηκε το 1920 να επικυρώσει την είσοδο των Ήν. Πολιτειών στην Κοινωνία των Έθνών που είχε υπογράψει ο Πρόεδρος Ουίλσον και, στην περίοδο 1932

— 36, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ έκανε σκληρότατο άγώνα για να έπιτύχει την ψήφισι των νομοθετικών μέτρων για την έφαρμογή της πολιτικής του περιφήμου Νιού Ντήλ που έσωσε την Άμερική από

νικήσει τη συντηρητικότητα των δύο Νομοθετικών Σωμάτων και να έπιτύχει την ψήφιση ριζοσπαστικών μέτρων. Και το έρώτημα που άπασχολεί τώρα όλοκληρο το δυτικό κόσμο είναι, αν ο Πρό-

Ο Λευκός Οίκος — το μέγαρο που είναι η επίσημη κατοικία του Προέδρου των Ήνωμένων Πολιτειών.

ρούν ολόκληρη τη χώρα και με τις σχέσεις μεταξύ των Πολιτειών και με τις σχέσεις της Συμπολιτείας με άλλα κράτη.

Η κυβέρνηση

ΑΡΧΗΓΟΣ της εκτελεστικής εξουσίας είναι ο Πρόεδρος των Ήν. Πολιτειών, που εκλέγεται για τετραετή θητεία και μπορεί να ξαναεκλεγεί για μία δεύτερη τετραετία. Για να εκλεγεί κανένας Πρόεδρος πρέπει να είναι τουλάχιστον 35 χρόνων και να έχει γεννηθεί στις Ήν. Πολιτείες. Το κυριότερο καθήκον του Προέδρου είναι η έφαρμογή των νόμων που ψηφίζει το Κογκρέσο. Ο Πρόεδρος υποβάλλει στο Κογκρέσο νομοσχέδια και τον προϋπολογισμό. Έχει δικαίωμα να προβάλλει ή να άφαιρεί νόμους που ψηφίζει το Κογκρέσο, αλλά το βέτο του άκυρώνεται αν ο νόμος έγκριθεί ξανά από τα δύο τρίτα των μελών του Κογκρέσου.

Κατά το Σύνταγμα, ο Πρόεδρος είναι η Κυβέρνηση των Ήν. Πολιτειών. Το Κογκρέσο, όμως, για να έλαφρύνει τα δυσβάστακτα βάρη του Προέδρου, του έπέτρεψε να έχει «γραμματαίς» — που

χωρίς ή δεύτερη να έχει το δικαίωμα να ανατρέψει την πρώτη.

Ο κυριότερος από τους ύπουργούς είναι ο «Γραμματέας της Έπικρατείας» — δηλαδή ο ύπουργός των Έξωτερικών. Έρχεται τρίτος στο προβάδισμα, μετά τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο. Είναι ο σύμβουλος του Προέδρου για την έξωτερική πολιτική. Διευθύνει το Στάιητ Νηπάρτμεντ, όπως λέγεται το ύπουργείο Έξωτερικών και είναι συνήθως ή πιο γνωστή, μετά τον Πρόεδρο, άμερικανική προσωπικότητα στο έξωτερικό.

Η Άμερικανική κυβέρνηση είναι όλιγομελής. Υπάρχουν τα εξής ύπουργεία: Έξωτερικών, Άμυνας, (που έδρεύει στο Πεντάγωνο, το τεράστιο κτίριο που έχει πάρει το όνομά του από το σχήμα του), Οικονομικών, Έσωτερικών, Δικαιοσύνης (που το διευθύνει πάντοτε ο Γενικός Εισαγγελέας), Ταχυδρομικών, Γεωργίας, Έμπορίου, Έργασίας και Υγείας, Παιδείας και Προνοίας (που ίδρύθηκε το 1953). Όλες οι κρατικές υπηρεσίες — που αποτελούν τεράστιο δίκτυο στις Ήν. Πολιτείες — υπάγονται στα δέκα αυτά ύπουργεία — τα λιγότερα ίσως σ' όποιονδήποτε χώρα. Γι'

Το μέγαρο όπου στεγάζεται το Άνωτατο Δικαστήριο των Ήνωμένων Πολιτειών — ένας συνδυασμός Άρειού Πάγου και Συμβουλίου Έπικρατείας. Το Άνωτατο Δικαστήριο — που τα μέλη του είναι ισόβια και διορίζονται από τον Πρόεδρο των Ήν. Πολιτειών — αποφασίζει για την συνταγματικότητα των νόμων και εξασφαλίζει την «ισότητα» όλων των πολιτών ενώπιον του Νόμου.

τη φοβερή οικονομική κρίση του 1929 — 1931. Δυσχέρεται με το Κογκρέσο είχαν αντιμετώπισει και οι πρόεδροι Τρούμαν και Άϊζενχάουερ και, τώρα, ο Πρόεδρος Κένεντυ είναι βέβαιον ότι θα δώσει άλληπάλληλη μάχη με τη Γερουσία και τη Βουλή για να τις πείσει — αν τις πείσει — να έγκρουν τις μεγάλες και ριζοσπαστικές οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που έχει υποσχεθεί προεκλογικά στον άμερικανικό λαό.

Γενικά το Κογκρέσο είναι συντηρητικό και τα μέλη του δεν συμπαθούν τις τολμηρές καινοτομίες. Έτσι μόνο η προσωπικότητα του Προέδρου — ενός Λίνκολν, ενός Θεοδώρου Ρούζβελτ, ενός Φραγκλίνου Ρούζβελτ — είναι ικανή να

δρος Κένεντυ έχει την ισχυρά προσωπικότητα που θα του έπιτρέψει να έπιβληθεί στο Κογκρέσο.

Γιατί είναι αναμφισβήτητο ότι οι Ήνωμένες Πολιτείες περνούν μία από τις πιο δύσκολες στιγμές της Ιστορίας τους και χρειάζονται γενναία και ριζοσπαστικά μέτρα για να ξεπεράσουν την κρίση που τις άπειλει. Αν ο κ. Κένεντυ άναπακριθεί στην περίπτωση, αν κατορθώσει να πραγματοποιήσει όλα έχει υποσχεθεί προεκλογικά στον άμερικανικό λαό.

στην Ιστορία των Ήν. Πολιτειών σαν ένας από τους μεγάλους πρόεδρους, πλάι στον Λίνκολν και στους Ρούζβελτ.

Αγγλοι στρατιώτες πυροβολούν τους Μπόερς από ένα θωρακισμένο τραίνο. (Χαλκογραφία της εποχής).

θώνει, ωστόσο, να βάλει τις σκέψεις του στη σειρά.

Βρίσκει ότι το πιό σωστό και το πιό φρόνιμο είναι να περιμένει να πέσει η νύχτα και να ξανασκορφαλώσει σε κανένα άλλο τραίνο, που θα κατευθυνεται προς τα ανατολικά, έπωφελούμενος από το κόψιμο της ταχύτητας σε καμμία κοντινή στροφή.

Τρία τραίνα πέρασαν κατά τη διάρκεια της ημέρας. Χωρίς αμφιβολία, ένα ή δυο άλλα θα περάσουν τη νύχτα. "Ο-τον πέφτει το σκοτάδι για καλά, ο δραπέτης εγκαταλείπει το κρησφύγετό του και κατευθύνεται προς τις σιδηροδρομικές, εκεί που άρχίζει η στροφή. Κρύβεται σε κάτι θάμνους. Περνά μια ώρα. Περνούν δυο, τρεις ώρες.. 'Α-λά τραίνο δεν εμφανίζεται. Σίγουρα, ή συγκοινωνία θα κόπηκε τη νύχτα!

Τελειώνει κι' η τετάρτη ώρα. 'Η έλπίδα τον εγκαταλείπει. Το σχέδιό του ναυάγησε...

Κατά τις δυο το πρωί, ο Τσώρτσιλ αποφασίζει να βγει από τους θάμνους και να περπατήσει προς τα ανατολικά, στην τύχη. Στην άρχη, βαδίζει παράλληλα προς τις γραμμές, αλλά ο δρόμος φωτίζεται από το φεγγάρι κι' εξ' άλλου, κατά διαστήματα, φυλάγεται από σκοπούς.

Ο δραπέτης απομακρύνεται φρόνιμα από τις γραμμές, χύνεται σε έλη, παραμερίζει καλάμια. Γρήγορα, το νερό τον φθάνει ως τη ζώνη. Βγαίνει σ' ένα βοηθητικό δρόμο, όπου όμως είναι επικίνδυνο να περπατήσει. Τον εγκαταλείπει και διασχίζει τώρα ένα άλλο.

Το κρύο κι' η πείνα δεν άρκουν τώρα. Νοιώθει ότι έχει και πυρετό.

Ξαφνικά, βλέπει στο βάθος, προς τα αριστερά, δυο κοκκινωπές φωτιές. Μήπως πρόκειται για καταυλισμό Κάφρων, για ένα «κράσι»; Οι ίθαγενείς μισούν τους Μπόερς, που τους συμπεριφέρονται πολύ σκληρά. Όρισμένες φυλές δείχνουν φιλία στους "Αγγλους.

Να έμπιστευθεί τον εαυτό του στη φιλοξενία τους; Θα μπορούσε να πάρει απ' αυτούς, με λίγα χρυσά νομίσματα, ένα όπλο, ένα άλογο, τρόφιμα. Το σχέδιο είναι πολύ τολμηρό.

'Αλλά τι άλλο θα μπορούσε να κάνει στη θέση που βρίσκεται; "Έχει μαζί του, ραμμένες στη ζώνη του, καμμία πεντηταριά γκίνες. "Ένα από τα δυο θα συμβεί. Οι Κάφροι ή θα δεχθούν την προσφορά του ή θα τον σκοτώσουν.

"Έχοντας φθάσει στα έσχατα πιά όρια της σωματικής αντοχής, προχωρεί σχεδόν σαν αυτόματο. Οι δυο φωτιές φαίνονται τώρα καθαρά τι είναι. Δεν πρόκειται για καταυλισμό ίθαγενών. Κατά τις τρεις με τέσσερις το πρωί, ο Τσώρτσιλ διακρίνει λίγα σπίτια γύρω από ένα όρυχειο. Οι φωτιές είναι από τα καμίνια.

Μιά τύχη... βουνό

ΝΑ υποχωρήσει; Να φύγει; Δεν έχει πια τη δύναμη. Δοκιμάζει την τύχη του. Οι πιθανότητες σωτηρίας είναι ελάχιστες. Παραπαίοντας, βγαίνει από τις γλυκειές κι' απαλόχρωμες άντολγες της μέρας που γεννιέται

και μπαίνει στον χώρο των κοκκινωπών λάμπων των καμινιών, που θυμίζουν την κόλαση. Χτυπά με τη γροθιά του την πόρτα ενός κλειστού και σιωπηλού σπιτιού. Αυτό το χτύπημα θα κρίνει τη ζωή του. Μέσα εκεί βρίσκονται "Αγγλοι, Μπόερς ή ούδτεροι;

"Ένα παραθύροφύλλο ανοίγει στο πρώτο πάτωμα. Μια βραχνή φωνή ακούεται:

— Βέρ' ιστ ντά;

Πρόκειται για Γερμανούς, για ούδέτερους, λοιπόν.

— Μου συνέβη ένα ατύχημα, απαντά άγγλικά ο Τσώρτσιλ. Ζητώ βοήθεια. "Ακούονται θήματα σε σκάλα. "Υστερα, το σύρσιμο ενός μανταλού. "Η πρώτη μισανοίγει. "Ένας σχετικά νέος άνδρας, ψηλός, με μεγάλα κοκκινωπά μουστάκια, που του σκεπάζουν το μισό, βαθουλωτό πρόσωπο, εμφανίζεται στο άνοιγμα. Ρωτά τώρα άγγλικά, με βαρύ, σκατσέζικο τόνο.

— Τι συμβαίνει;

— Είμαι στρατιώτης, λέει ο δραπέτης και πρέπει να δω τη μονάδα μου. "Έπεσα από το τραίνο...

Ο άγνωστος διστάζει για λίγο, ύστερα κάνει στον Τσώρτσιλ νόημα να μπει. Βρίσκονται κι' οι δυο τους τώρα σ' ένα μικρό δωμάτιο, με κλειστά παντζούρια.

— Νομίζω ότι θα ήταν καλύτερο να μου πείτε μερικές λεπτομέρειες για το τι σας συνέβη, λέει ο άλλος, κυτώντας τον στα μάτια.

— Θα σας πω την αλήθεια, απαντά ο Τσώρτσιλ.

Και του λέει το όνομά του, την ιδιότητά του την ιστορία της αιχμαλωσίας και της διαφυγής του.

Ο συνομιλητής του απλώνει τότε το χέρι και του σφίγγει το δικό του.

— Δοξάστε το Θεό, του λέει. 'Η τύχη σας είναι βουνό. Το σπίτι μου είναι το μόνο σε άκτινα είκοσι μιλίων, όπου δε θα σας παρέδιδαν στους Μπόερς. "Εδώ, είμαστε όλοι "Αγγλοι.

Του βάζει κρύο φαγητό κι' άφθονο ούισκυ και τον πληροφορεί:

— Λέγομαι Τζών Χόουαρντ κι' είμαι διευθυντής αυτού του όρυχειού. Πολιτογραφηθήκα Μπόερς εδώ και δυο χρόνια. "Αλλά, έξ αιτίας της καταγωγής μου, δεν με έπεστράτευσαν. Τους έξυπνητά καλύτερα, εξασφαλίζοντας τη λειτουργία του όρυχειού. Είμαστε εδώ πέντε "Αγγλοι κι' αρκετοί Γερμανοί.

Ο Χόουαρντ σώπασε για λίγο κι' ύστερα προσθέτει:

— "Ένας ταγματάρχης των Μπόερς πέρασε από δω το απόγευμα και..

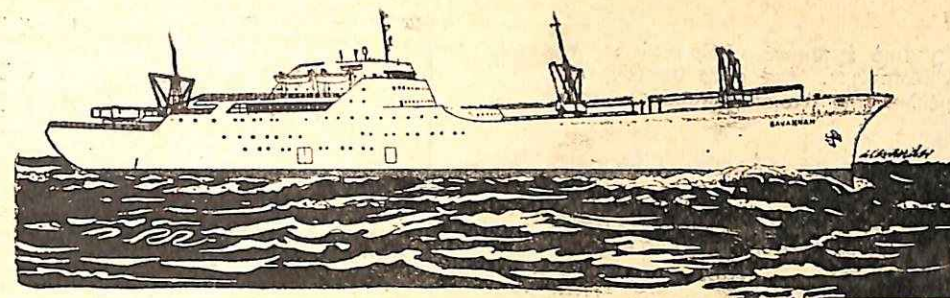
— "Ασφαλώς σας ανέφερε για μένα, τον διακόπτει ο Τσώρτσιλ.

— "Οχι μόνο αυτό. Μας ειδοποίησε ότι έχετε επικρυχθεί για ένα μεγάλο ποσό κι' ότι όποιος σας βοηθήσει θα δικαιωθεί επί εσχάτη προδοσία.

Ο Τσώρτσιλ πάει κάτι να πει, αλλά ο Χόουαρντ δεν τον αφήνει.

— Θα σας κρύψω μέσα στο όρυχειο. Θα σας φέρνω φαγητό. Στο μεταξύ θα ετοιμάσουμε τη φυγή σας προς το Λορέντσο — Μαρκές. Μην ανησυχείτε. "Ολοι οι άνθρωποι μου είναι της έμπιστοσύνης μου. "Αλλά έχω δυο "Όλλανδέζες υπηρέτριες, φανατικές και φλύαρες. Γι' αυτό δεν σας κρατώ εδώ... "Ακολουθήστε με..

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

Το πρώτο έμπορικό πλοίο πυρηνικής προωθήσεως...

Με λίγα κιλά ούρανιου, το «Σαβάννα» μπορεί να ταξιδέψει επί τριάμιση χρόνια, χωρίς ν' ανεφοδιασθεί σε καύσιμα! Το «ΐτομοκίνητο» αυτό σκάφος σημαίνει την είσοδο του ανθρώπου στον αιώνα των ειρηνικών εφαρμογών της ατομικής ενέργειας. Χειροπιαστό θαύμα τεχνικής τελειότητας, θ' αρχίσει να οργώνει τους ωκεανούς, προοιωνίζοντας ένα ευτυχισμένο μέλλον για την ανθρωπότητα...

ΣΕ τριάμιση χρόνια ναυσιπλοίας το «Σαβάννα» θα καταναλώσει μόλις 57 κιλά «ούρανίου 235», ενώ ένα συνηθισμένο πετρελαιοκίνητο του ίδιου μεγέθους χρειάζεται 125 τόννους μαζούτ την ημέρα!

Το όλολευκο αυτό πλοίο έχει πέντε γέφυρες τοποθετημένες στα δυο τρίτα περίπου του μήκους του προς την πρύμνη. Το σχέδιο αυτό επιβάλλεται για ν' αφεθεί ελεύθερο ένα τεράστιο κατάρωμα που κρύβει τ' ατομικά σπλάχνα του καρδιού. "Ετσι, το «Σαβάννα» έχει ένα παράξενο, ανάλαφρο, αεροδυναμικό σχήμα που θυμίζει πολυτελή θαλαμγό. Κινείται χωρίς ν' αφήνει καπνό και, φυσικά, δεν έχει ούτε μία καπνοδόχο. Οι μηχανές του, ισχύος 20.000 άπμοίππων, άντλουν την κινητήρια δύναμή τους από μιάν άθόρυβη και άκίνητη έστία, τον πυρηνικό αντιδραστήρα.

Ο αντιδραστήρας είναι έφωδιασμένος με μισό εκατομμύριο κόκκους ούρανιου 235 ανάμικτου με ούράνιο 238. Το ούράνιο 238 βρίσκεται σε κατάσταση ακατέργαστου μεταλλεύματος και δε στοιχίζει παρά μόνο 44 δολάρια το κιλό. "Αλλά το ούράνιο 235 βρίσκεται μέσα στο ούράνιο 238, σε τόσο μικρές αναλογίες, ώστε η εξαγωγή του στοιχίζει 5500 δολάρια το κιλό. Γι' αυτό και οι κατασκευαστές τοποθέτησαν στον αντιδραστήρα το φθηνότερο ούράνιο σε ποσοστό 95%. Μια μικρή ποσότητα ούρανιου 235 άρκει για να παραχθεί το πλουτώνιο από το ούράνιο 238. Με άλλα λόγια, ο αντιδραστήρας του «Σαβάννα» προμηθεύει την απαραίτητη ενέργεια κατασκευάζοντας συγχρόνως τα ίδια του τα καύσιμα.

Ένα θαύμα της σύγχρονης τεχνικής

τρόπος για να προφυλαχθούν τα υπόλοιπα μέρη του πλοίου από τη ραδιενέργεια των ατομικών του σπλάχνων. Το πλεονέκτημα του συστήματος είναι ότι κάνει την ατομική ενέργεια έξίσου ακίνδυνη με όποιοδήποτε από τους «μηχανικούς δούλους» που ή έπιστήμη έχει θέσει στην υπηρεσία του ανθρώπου.

32.000.000 δολάρια

ΑΛΛΑ παρά την τεράστια οικονομία στα καύσιμα, ή ατομική ενέργεια δεν είναι άκομα άρκετα άποδοτική ώστε να χρησιμοποιηθεί για τα συνηθισμένα φορτηγά και επιβατηγά σκάφη. "Η κατασκευή του «Σαβάννα» κόστισε 32 εκατομμύρια δολάρια. "Ένα πετρελαιοκίνητο ίσου έκτοπισματος θα μπορούσε να ναυπηγηθεί με τα μισά χρήματα, ή ακόμα λιγότερα. Το «Σαβάννα», συνεπώς, είναι πλοίο «πειραματικό». "ΑΛΛ' αν έμπιστευόμαστε το ανθρωπινό εφευρετικό πνεύμα, μπορούμε να ελπίζουμε ότι άργα ή γρήγορα θα βελτιώσουν την τεχνική της ναυπήγσεως ατομικών πλοίων και θα διευρύνουν το πεδίο των ειρηνικών εφαρμογών της πυρηνικής ενέργειας. "Η ναυπήγηση του «Σαβάννα» συμβολίζει την πίστη στο μέλλον της ανθρωπότητας.

"Η άποστολή του πρώτου πλοίου πυρηνικής προωθήσεως είναι διπλή: πρώτα απ' όλα, ή ύπαρξή του αποδεικνύει πως ή πυρηνική ενέργεια, άσφαλής και άκίνδυνη, μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις θαλάσσιες μεταφορές έμπορευμάτων και επιβατών. "Επίσης, δείχνει στον κόσμο πως ή έποχή του ατόμου πλησιάζει τόσο γρήγορα, ώστε καινούργιες ανάγκες δημιουργούν καινούργια τεχνικά προβλήματα που απαιτούν άμεση λύση.

Πρόσφατα ακόμα, στις 21 Αύγουστου 1958, ή Κυβέρνηση της Δανίας άπηγόρευσε στο άμερικανικό ατομικό υποβρύχιο «Σκέπτι» να μπει στο λιμάνι της Κοπεγχάγης, γιατί ο κίνδυνος της ραδιενέργειας σε περίπτωση δυστυχήματος τρομοκρατούσε τους κατοίκους της πόλεως. Οι Δανοί, όπως και πολλοί άλλοι Ευρωπαίοι, είχαν την έντύπωση πως πράγματι να μεταχειριζόμαστε τα ατομικά σκάφη σαν τους λεπτούς του Μεσαίωνα, δηλαδή να τα περιορίζουμε στην άνοικτη θάλασσα μακριά από τις κατοικημένες άκτές και να τους κρεμάμε κουνούνια και μεγάφωνα που θα προειδοποιούν τους ανθρώπους ότι είναι «μολυσμένοι».

Δεσμευμένα από το στρατιωτικό άπόρρητο, τα ατομικά υποβρύχια δεν μπορούσαν ν' άμνησθουν κατά των προ-

Το όγκωδες αυτό προστατευτικό σύστημα είναι ελάχιστα πρακτικό, αλλά προς το παρόν δεν έχει βρεθεί καλύτερος

καταλήφω, δεν μπορούσαν να διαλύσουν τις ανησυχίες των ανθρώπων με την κατάλληλη διαφώτιση. Άλλα το «Σαβάννα» δε δεσμεύεται από κανένα απόρρητο. Έννεα χώρες — η Γαλλία, η Αγγλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Ιταλία, η Σουηδία, η Γερμανία, η Ιαπωνία, και η Δανία — έστειλαν μηχανικούς για να παρακολουθήσουν όλες τις φάσεις της ναυπηγήσεως. Άλλες χώρες, ακόμα και η Σοβιετική Ένωση, έστειλαν παρατηρητές. Οι ναυπηγοί δεν έκράτησαν τίποτα μυστικό, έδειξαν τα πάντα και άπαντησαν σε όλες τις ερωτήσεις.

Συστήματα ασφαλείας

ΚΑΘΕ τμήμα του μηχανισμού έχει κατασκευασθεί έτσι, ώστε η παραμικρή βλάβη θέτει σε λειτουργία ένα αυτοματο σύστημα ασφαλείας. Καθώς μηχανική άσφαρξια ή ανθρώπινο σφάλμα προκαλεί τη διακοπή της λειτουργίας του αντιδραστήρος ενώ συγχρονως κωκκίνα σήματα κινούν αναδουν παντου στο πλοιο και τα ηλεκτρικα κουδουνα καλουν τον πληρωμα σε συναγερμο. Άλλα κι αν υποθέσουμε ότι όλα τα συστήματα ασφαλείας πασουν ολαβή συγγρώνως και παύσουν να λειτουργούν, ο αντιδραστήρας οπωσδήποτε δε θα μπορουσε να εκραγει. Θα περιοριζοταν στην παραγωγη θερμότητας αρκετα μεγαλης ώστε να καταστρεψει ολο το μηχανοστασιο. Άλλα το μολυβδινο προστατευτικό κιβωτιο που περιδάλει το μηχανοστασιο ειναι αρκετα ισχυρο για ν' ανθεξει σ' αυτή τη θερμότητα.

Το «Σαβάννα», όπως κάθε άλλο πλοίο, δεν είναι απρωτο από τα στοιχεία της φυσικης. Άλλα το «κουτί» της Πανδώρας που περιεχει στα σπλάχνα του δε θα μπορούσε να καταστραφεί, έστω κι αν το πλοιο ναυαγησει, πυριοληθεί, προσαραξει ή καταποντισθεί. Άκομα και η πιεση του νερου της θάλασσας, σε περίπτωση που το πλοίο θα καταποντιζόταν σε μεγάλο βάθος, δε θα μπορούσε να σπασει το μολυβδινο κιβωτιο που περιεχει τον ατομικό αντιδραστήρα.

Σε περίπτωση συγκρούσεως μ' ένα μεγαλύτερο πλοιο, το «Σαβάννα» θα καταστρεφόταν, αλλά το μολυβδινο κιβωτιό θα πήγαινε στον πάτο της θάλασσας χωρίς ν' ανοίξει. Τα τοιχώματά του είναι αρκετά ισχυρά για ν' αντέξουν στην ισχυρότερη σύγκρουση.

Η ανάπτυξη των ατομικών ανών είχε άμετρητα θύματα. Πόσα λεβητοστάσια δεν έχουν εκραγεί από την εποχή που καθελύσθηκε το πρώτο ατομικό πλοίο! Άλλα τα συστήματα ασφαλείας του «Σαβάννα» είναι τόσο τέλεια, ώστε η πυρηνική του ενέργεια δεν πρόκειται ποτέ να θέσει σε κίνδυνο καμμιάν ανθρώπινη ζωή.

Οι δοκιμές του «Σαβάννα» έχουν αρχίσει από το Φεβρουάριο του 1960 και θα συνεχισθούν όλο τον επετεινό χειμώνα και ίσως μέχρι τα τέλη του 1961. Κάθε κομμάτι του πλοίου, κάθε όργανο, κάθε άρμος, κάθε σωλήνας πρέπει να δοκιμασθεί. Τα λάθη πρέπει ν' αποκλεισθούν. Το «Σαβάννα» είναι το πρώτο

ατομικό έμπορικό πλοίο και δεν πρέπει ν' αποτύχει. Από αυτό θα εξαρτηθεί το μέλλον της ατομικής ναυσιπλοΐας.

Η «τρέλλα του Φούλτων»

ΜΙΑ ωραία μέρα του 1809, ένα παρθένο πλοίο μπήκε στον ποταμό Χουδσωνα, κόντρα στο ρεύμα, χωρίς πανιά και χωρίς κουπιά. Ήταν το «Κλέρμοντ», το πρώτο αμερικανικό ατμόπλοιο, που οι ναυτικοί τ' ονόμασαν «τρέλλα του Φούλτων», από τ' όνομα του εφευρέτη που το κατασκεύασε. Την ημέρα εκείνη, όλοι οι ναυτικοί κατάλαβαν πως η «τρέλλα του Φούλτων» επρόκειτο ν' αναστατώσει τον κόσμο τους. Άλλα την εποχή εκείνη, όπως συμβαίνει σήμερα με τα πρώτα σκάφη πυρηνικής προωθήσεως, η νέα αυτή μορφή ενέργειας, ο ατμός, δημιούργησε καινούργιους κινδύνους κι' έθετε άλυτα προβλήματα. Για ένα ταξίδι π. χ. από την Εύρωπη στην Αμερική το ατμόπλοιο έπρεπε να μεταφέρει τόσο καύσιμα και γλυκό νερό, για τη λειτουργία της μηχανής του, ώστε δεν έμενε χώρος για το φορτίο! Έτσι, οι ναυτικοί εξακολουθούσαν να ταξιδεύουν με τα ιστιοφόρα νομίζοντας ότι το ατμοκίνητο πλοίο ήταν μια ούτοπια.

Το «φέρετρο του Φίκετ»

ΑΛΛΑ δώδεκα χρόνια μετά την «τρέλλα του Φούλτων», εμφανίστηκε ένα μεγαλύτερο ατμόπλοιο που λεγόταν «Σαβάννα». Οι ναυτικοί τ' ονόμασαν άμεσως «φέρετρο του Φίκετ», από τ' όνομα του ναυπηγού του. Δύσκολα δρέθηκε πλήρωμα για το πρώτο υπερωκεανειο ταξίδι του και άκομα και η γυναίκα του καπετάνιου ροδήθηκε να ταξιδέψει με το «φέρετρο του Φίκετ». Έτσι το πλοίο ξεκίνησε από την Αμερική για την Εύρωπη χωρίς επιβάτες και χωρίς φορτίο. Ήταν αρκετά μεγάλο για να χωρέσει όλα τα καύσιμά του, αλλά όχι και το απαραίτητο νερό. Για τα καζάνια χρησιμοποιούσαν το νερό της θάλασσας και κάθε λίγο το πλοίο έπρεπε να σταματάει για να καθαρισθούν οι σωλήνες από τ' αλάτια. Χρειάσθηκε 29 μέρες για να φτάσει στο Λίβερπουλ, δηλαδή δεν κατώρθωσε να σταθεί ούτε το ρεκόρ των ιστιοφόρων!

Το πρώτο ατμοκίνητο «Σαβάννα» — όπως και το σημερινό «ατομικό κίνητο» που φέρει το ίδιο όνομα — δεν έλυσε κανένα από τα προβλήματα της νέας μορφής ενέργειας που χρησιμοποιούσε. Άλλ' απέδειξε πως ο ατμός δεν ήταν επικίνδυνος και ότι μπορούσε με λίγες βελτιώσεις, να χρησιμοποιηθεί για τις θαλάσσιες μεταφορές. Ξύπνησε την προσοχή του κόσμου κι' έβαλε σε πειρασμό τα εφευρετικά μυαλά που δεν άργησαν να καταλάβουν πως η ανθρωπότητα έμπαινε στον αιώνα του ατμού.

Το νέο «Σαβάννα» σημαίνει την είσοδο του ανθρώπου στον αιώνα του ατόμου. Σε λίγο θ' αρχίσει να οργώνει τους άκεανούς, ένα χειροπαστό θαύμα τεχνικής τελειότητας που, ως ελπίζουμε, προοιωνίζει ένα εύτυχισμένο μέλλον για την ανθρωπότητα.

IRA WOLFERT

Η λευχαιμία και οι ακτίνες Χ

Έδώ και δυο χρόνια περίπου, η Αγγλίδα γιατρός Άλις Στήγουορτ είχε δημοσιεύσει μια πολύκροτη έρευνα για την επίδραση των ακτίνων Χ στην ανάπτυξη του καρκίνου και της λευχαιμίας. Η δρ Στήγουορτ εξέτασε εκατοντάδες μητέρες των οποίων τα παιδιά είχαν πεθάνει από καρκίνο ή λευχαιμία και τους έθεσε την εξής ερώτηση: «Κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης σας είχατε υποβληθεί σε ακτινοσκόπηση ή ακτινοθεραπεία, ναί ή όχι;»

Η δρ Στήγουορτ μέτρησε τα ναί και τα όχι και κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι τα κρούσματα λευχαιμίας και καρκίνου ήταν δυο φορές συχνότερα στα παιδιά των οποίων οι μητέρες είχαν υποβληθεί κατά την εγκυμοσύνη σε ραδιενεργές ακτινοβολίες.

Η έρευνα αυτή έκανε μεγάλο θόρυβο όταν δημοσιεύθηκε, αλλά σύμφωνα με την αρχή ότι κανένας δε γίνεται προφήτης στην πατρίδα του, η δρ Στήγουορτ αντιμετώπισε λυσσώδεις επιθέσεις εκ μέρους των Άγγλων συναδέλφων της. Τελικά, το Βρετανικό Συμβούλιο Ιατρικών έρευνών ανέθεσε σε τρεις επιστήμονες να επανεξετάσουν το ζήτημα και ν' αποφανθούν για την αξία των συμπερασμάτων της Άλις Στήγουορτ. Η έκθεσι των τριών επιστημόνων δημοσιεύθηκε πρόσφατα σ' ένα επιστημονικό περιοδικό.

Εξετάσθησαν 40.000 περιπτώσεις παιδιών των οποίων οι μητέρες είχαν υποβληθεί σε ακτινοσκόπηση ή ακτινοθεραπεία κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Λοιπόν, προς μεγάλη κατάνηξη άκομα και των ιδίων των ερευνητών, οι στατιστικές φανερώνουν ν' αποδεικνύουν ότι τα κρούσματα λευχαιμίας και καρκίνου είναι λιγότερα στα παιδιά που υπεβλήθησαν σε ραδιενεργές ακτινοβολίες κατά την έμβρυική τους ηλικία! Η νέα έρευνα, δηλαδή, όχι μόνον ανατρέπει αλλά και αντιστρέφει τα συμπεράσματα της Άλις Στήγουορτ!

Άλλ' αυτό κάθε άλλο παρά σημαίνει ότι το πρόβλημα έχει λυθεί. Η υπόθεση θέτει επί τάπητος το ζήτημα της αξίας των στατιστικών έρευνών στην ιατρική. Οι στατιστικές έρευνες συχνά μάς επιφύλασσαν παρόμοιες εκπλήξεις, αντιφατικά συμπεράσματα που προκαλούν σύγχυση στους γιατρούς. Οι στατιστικές είναι αριθμοί τους οποίους μπορούμε να ερμηνεύσουμε όπως θέλουμε. Άλλ' έφ' όσον το ζήτημα αμφισβητείται, οι μέλλουσες μητέρες είναι καλύτερα ν' αποφεύγουν τις ακτινοσκοπήσεις κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

Γενίδια Θεάτρου

Η «ΑΘΩΑ»,

Ο Έρρίκος Λενормαν γεννήθηκε στα 1882 στο Παρίσι και πέθανε στα 1951.

Πρώτες θεατρικές του επιτυχίες ήτανε τα έργα: «Ο χρόνος είναι ένα δνειρο» (1919), έργα που ανέβαστηκαν στη Γενεύη.

Το «Σιμόν» (1920) είχε ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία και ο «Ονειροφάγος» (1922). Ο Λενормαν απόκτησε διεθνή φήμη και με τα έργα του «Το κόκκινο δόντι» (1922), «Στη σκιά του κακού» (1926), «Ο μέγας έρως» (1926). Το κύριο θέμα των έργων του, είναι η πάλη του καλού και του κακού σαν δημιουργικές δυνάμεις, κάτω από την επιρροή των ενστίκτων πάντοτε. Θεωρείται σαν πρόδρομος της ψυχολογίας του δάθους.

Μονόπρακτο του ΕΡΡΙΚΟΥ ΛΕΝΟΡΜΑΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ZABΩ (ή 'Αθώα)

TZENH ('Αδερφή της 13 χρονών)

ΓΥΝΑΙΚΑ

KYPA — ΠΑΝΟΥΖ ('Η ταβερνιάρισσα)

ΑΝΤΡΑΣ

ΓΕΡΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΑΓΟΡΙ ('Ο μεγάλος Βάλμας)

ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΓΟΡΙ

(Μπροστά στο έξοχικό καπηλιό της Κυρά — Πανούζ)

(Ακούγεται το ρολόι της εκκλησίας του χωριού, που χτυπάει επτά. Σε κάθε παύση ακούγεται το ρέμμα που κυλάει. — Βήματα βαρεία κι' άργά).

ΓΕΡΟΣ: (Φωνάζει): Κυρά — Πανούζ...

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: ('Από μέσα) Έδω!

ΓΕΡΟΣ: Κυρά — Πανούζ, θα μπορούσα να πιω μισό βαρέλι από κείνο το ξανθό σου, έδω μεσ' στο περιβολάκι σου.

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Μισό βαρέλι;

ΓΕΡΟΣ: Τόσο έπρεπε να πιω. Τόσο χρειαζότανε για να σβώσω την κάψα, και να σταθώ στα πόδια μου... Μα δε θα μου δώσεις άλλο από ένα ποτηράκι.

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Έσύ, που σε ξέρω τόσο μετρημένο!... Πούθε σε πιάσανε με μιάς τέτοιες δίηες τώρα στα γεράματα; Δε σε καταλαβαίνω!...

ΓΕΡΟΣ: Ποῦ να καταλάβεις, έσύ!... Τριακόσια μέτρα ανήφορος, κυρά — Πανούζ! Τριακόσια μέτρα, κάτω απ' το χωράφι, ως άπάνου στο σπίτι. Και νάχω να θερίσω ξηι στρέμματα ως τη χάση του τουνοῦ του φεγγαριού! Η γρηά μου πιασμένη... οῦτε να σειστεί απ' το κρεβάτι! Ο γιατρός λέει πως από το εῤλογημένο το ρέμμα της τῤφερε το κακό! Μα τί να σου κάνω! Μπορώ να το σημάσω το ρημαδιό το καλῤβι στη ράχη μου, να το βγάλω από το γούπατο! Κι' ο γιός μου

μεροκαματιάξης στη φάμπρικα κάτω απ' τα νταμάρια. Έρχεται θαρρείς να δώσει κι' αυτός κάνα χέρι σάν έχει ρεπό; Ποῦ! Τὸ σκάει για τὸ Μοντιέ... και πάει και πίνει τὰ ψιλὰ του με τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοῦλούς του... Νά! σήμερα είναι παζάρι στὸ Λεσέρ. Νάσαι σίγουρη πὸς τῶρα εἶναι καθαλιζέμενος στὰ ξύλινα ἀλογατάκια, ἡ ρίχνει στὴ σκοποβολή... Ὀλομόναχος, κυρά — Πανούζ, δλομόναχος και νάχω να κάνω δουλειὰ για τρία μουλάρια!...

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Ἀλήθεια εἶναι βαρεία ἡ ζωή, πολὺ βαρεία για μερικούς... ἐνῶ γι' ἄλλους πάλι... Έτσι εἶναι!...

ΓΕΡΟΣ: Έτσι, τὸ λές ἐσύ!... Έπρεπε να με δῆς ὅμως και λίγο. Έκει κάτου πὸν ἀρχίζει τὸ ἀνηφόρι, καθὼς ἀκούμπαρα μιά στιγμή μπροστὰ στὸ εἰκονιστάσι τοῦτα τὰ δερμάτια πὸν μουβάλω! Ήτανε ἡ ράχη μου τόσο βουλιαγμένη, πὸν θαρροῦσα πὸς δὲν θὰ ξανασιῶζει ποτέ. Καὶ κει πούστεκα, νάσου και δυὸ νεοὶ πούχανε βγεί σεογιάν. Ένας ἄντρας και μιά γυναίκα με κάτασπρα, ὄχι παντρεῖνοι, βέβαια, γιατί φερνόντανε με πολλή τσιριμόνια μεταξύ τους. Με καλησπερίσανε, κι' ὄχιζαν να μου λένε τί ὥραία μέρα πούκανε σήμερα, τί ὁμορφο τὸ βουνό, τὰ λουλούδια, για τὸ ρέμμα!...

Τὸ γυναῖκάκι λές κι' ἐδάχνουσε καθὼς ἀντίκουσε μακριὰ τὰ χιόνια... Κι' ἐμένα πάλι παρὰ λίγο να μ' ἔπαιρνε τὸ κλάμα καθὼς τοὺς ἀντιχαῖεταγα... Κι' ἐκει πὸν φεύγανε, στὸ γύρισμα τοῦ δροῦμου εἶδα τὸν ἄντρα να σκύβει και να τὴ φιλεῖ στὸν ὄμο.

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Έ, χρειαζόντανε κι' οἱ ἑρωτευμένοι στὸν κόσμο!...

ΓΕΡΟΣ: Σίγουρα!... Μα οἱ γέρο — γουσουζήδες, σάν ἐμένα, δε χρειαζόντανε, θαρρῶ, και τόσο!...

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Κι' αὐτοὶ χρεια-

ζονται... (Μετρη παύση. — Ακούγονται ἀπὸ μακριὰ γέλια και φωνές παιδιῶν): Τὰ παλιόπαιδα! Κῦττα! πάλι τὴν πιλατεύουνε αὐτὴ τὴ δύστυχη, τὴν Ἀθῶα μας!...

ΓΕΡΟΣ: Ἀλήθεια! Κι' αὐτὴ ἡ ξαβὴ ἡ κακομοῖρα — ἡ Ζάβω, καθὼς τὴ φωνάζουν, — ἄσχημα τὴν ἔχει κι' αὐτὴ!...

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Σὰ να μὴν ξέρουμε να συμπονᾶμε ἐν' ἄμωρο με χαμένο λογικό!

ΓΕΡΟΣ: Και τὰ ζῶα δὲν ἔχουν λογικό! Κι' ἔτσι τὰ μεταχειρίζαστε!...

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Στὰ ζῶα καλύτερα φέρονται, με τὴν πίστη μου, παρὰ σὲ τούτη τὴ Ζάβω. Δὲν τᾤχουνε ὅλη τὴν ὥρα στὸ κοντό, με τίς πέτρες. Τὰ φροντίζουνε, τὰ ταῖζουνε... Κι' ἂν ὁ δῆμαρχος δὲν τὴν ἄφηνε να ξεπλώνει σὲ μιά γωνιά σιὰ στὸ σταῦλο του, θὰ κοιμότανε, μαζί με τὴν ἀδερφοῦλα της, στὸ δάσος, ράτω ἀπὸ τὰ δέντρα... Κι' ὅσο για λίγο φαῖ... (Οἱ φωνές τῶν παιδιῶν δυναμώνουν)... Μα τί βόηκανε πάλι σήμερα και τὴς κάνουν;.. Και δὲν εἶναι μόνο τὰ παιδιά πὸν τὴ βασανίζουν... Ξέρω και μεγάλους πὸν ἄμα τὴν ἀπαντήσουνε τὴς λένε ἕνα σωρὸ βουσιές.

ΓΕΡΟΣ: Εἶναι μερικοὶ πὸν λένε πὸς φέρνει γουσουζιά. Ἄλλοι πάλι τὴν ἔχουνε πὸς φέρνει γούρι!...

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Γούρι;... Ὅσο ἕνα γίδι, ἡ ἕνα πρόβατο... Ὅσο για κακοτυχία... τί φέρνει ἄπάνω της, ὅπως εἰς σουβάλως τὰ σανά σου. (Βήματα τῆς Τζένη): Ἐλα Τζένη μου, τρέξε!... Τὰ χαμῖνια κατὶ ἄσχημο τῆς φιάζαν πάλι τῆς ἀδελφῆς σου. Δὲν ἔπρεπε να τὴν ἀφήσεις μόνη της.

TZENH: Μα ἔτσι μοῦ τὸ σκάζει ὅλη τὴν ὥρα, κυρά — Πανούζ. Δὲν μπορῶ και νὰ τὴ δέσω, ἀπ' τὸ παλῶνι... Τρέχω!... Δὲν τὰ φοβάμαι ἐγὼ τὰ χαμῖνια... (Βήματα τρεχάτα).

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Τὴς προῶλλες ἐν' ἀγόρι ἀπ' αὐτὰ πὸν δουλεύουνε στὴ φάμπρικα, ὁ μεγάλος Βάλμας, πὸν τὸν λένε...

ΓΕΡΟΣ: Τόνε ξέρω... μιά φάρα με τὸ γιό μου!...

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Τὴ συνάντησε πὸν λές τὴν Ἀθῶα ἀνεβαίνοντας στὸ χωριὸ και κάθησε και τῆς ἔλεγε πὸς τὸ νερό του καταροράχη πὸν τρέχει ἐκει στὰ ψηλὰ τῆς ρεματιάς εἶναι ἄλευρο πὸν ὁ καλὸς Θεὸς τὸ στέλνει ἀπ' τὸν οὐρανὸ για να θρέφονται οἱ χωριανοί, κι' αὐτὴ τὸ πιστεύει!...

ΓΕΡΟΣ: Ἀλεύει; γὰ! γὰ!

KTPA — ΠΑΝΟΥΖ: Και κίνησε ἡ φουκαριάρα να πάει να μαζέψει ἄλευρι. Κι' ἂν δὲν τὴν προλάβαινε ἡ Τζένη να τὴ σταματήσει, θάχε κορυκουλωθεί τὸ παγωμένο νερό. Ὅτι και να τῆς πῆς τὸ πιστεύει... Μιά ἄλλη φορά εἶχε δέσει ἕνα νῆμα στὸ πόδι ἐνὸς ἀγοριοπεριστεριού, γιατί τῆς εἶχανε πῆ, πὸς θὰ τὴν πῆγαινε στὸν παράδεισο.

ΓΕΡΟΣ: Αὐτὴ τὴ βλέπω να μπαίνει στὸν παράδεισο και χωρὶς τ' ἀγοριοπερί-

στερο, και πολλοι πω εδωκα απο μενα κι εσένα, κυρά — Πανούς...

ΚΤΡΑ — ΠΑΝΟΤΖ: Γιατί όχι!... ΓΕΡΟΣ: "Εχουνε να πουν πως αυτοι οι αγαθούτοιχοι είτε καλοι, είτε κακοι, πάνε γραμμή στον παράδεισο. (Φωνές παιδιών, φασαρία, θήματα, μπαίνουν η Τζένη κι' η Ζάβω).

ΤΖΕΝΗ: Γκρεμιστήτε: Και σ'αυτ'όταν δέν την αφήσετε ήσυχη, θα τηνε βάλλω να μπήξει φωτιά στη σοδειά των γονιών σας! "Οτι τη διατάξω θα το κάνει. Δέν ξέρει τι πρέπει ή τι δέν πρέπει... μια Ζάβω είναι!... Κι' αν πάνε οι γονιοί σας στο δικαστή, κανέναν δέν θα μπει στη φυλακή γι' αυτές τις πυρκαϊές... Παλιοαλήτες, αν είχαμε πατέρα δέν θα κοτάγατε να της πετάξετε το καπέλλο της στις λάσπες! (Φωνές των παιδιών όλο και πιο σκόρπιες, που σε λίγο σβύνουν): "Ελα, μην κλαί!... θα στο διορθώσω γω το καπέλλάκι σου... "Αντε! πάμε σπίτι... ΓΕΡΟΣ: Καιρός να του δίνω. "Ας πάω στα δερμάτια. (Βήματα).

ΖΑΒΩ: Τήρα! τήρα! τα σανά περπατάνε...

ΓΕΡΟΣ: (Γελώντας): "Αμέ! Και κατβαίνουνε πιο γρήγορα, παρ'α'σ'αν άνεβαίνουν.

ΖΑΒΩ: Τα σανά μιλάνε!... ΓΕΡΟΣ: Κι' ότ'ι γλώσσα θέλεις! Και γραμματίζόμενα και χωριότινα... Χά, χά, χά!...

(Βήματα, τριέμο άχυρων). ΤΖΕΝΗ: "Ε, τί κάνεις εκεί; "Ας τα σανά του ανθρώπου!...

ΖΑΒΩ: "Α, δώ μιλάει; "Ε μιλάει άλλο!... "Εν κουνάει άλλο, Τζένη... ΤΖΕΝΗ: Αί;...

ΖΑΒΩ: (Ζωηρά και σ'αν έκμυστηρευση): Λουλούδια μιλάνε στη Ζάβω... Μια φορά... ή μάλλον κότα μιλήσε...

ΤΖΕΝΗ: "Ελα τώρα, καλή μου. "Ελα να γυρίσουμε σπίτι.

ΚΤΡΑ — ΠΑΝΟΤΖ: Τα λουλούδια, είπες, σου μιλάνε, μικρή μου;

ΖΑΒΩ: "Εχει φoρές...

ΚΤΡΑ — ΠΑΝΟΤΖ: Καλά λοιπόν, άμα θα θέλεις ν' ακούσεις και τα δικά μου να σου πουνε τις ιστορίες τους, νάχεσαι εδω σ'όταν κήπο μου. Κι' αυτές οι λέρες δέν θα κοτάνε να σε κυνηγήσουν ως εδω. Κατάλαβες;

ΖΑΒΩ: Ζάβω καλά κατάλαβε... ΚΤΡΑ — ΠΑΝΟΤΖ: Καλά λοιπόν, είπες, σου μιλάνε, μικρή μου;

ΖΑΒΩ: Ζάβω ξοδει... ΚΤΡΑ — ΠΑΝΟΤΖ: Φέρνε μου την όποτε θέλεις, Τζένη.

ΤΖΕΝΗ: Εύχαριστώ κυρά — Πανούς. (Βήματα. — Φεύγουν. — Μια παύση. — Τό ρέμμα άκούγεται και γεμίζει την παύση σ'α γέφυρα. — Βήματα).

ΓΤΝΑΙΚΑ: (Σκλήρα): Δέν μπορώ πιά, όχι, δέν μπορώ να βλέπω πιά αυτό τό παιδί, τό Θεόδοτο...

ΑΝΤΡΑΣ: Πρέπει να συνηθίσεις! Δέν είναι για μέρες, δέν είναι για μήνες, είναι για χρόνια που θα τ'όχεις μπρος σ'α μάτια σου... Και να μεγαλώνει θα τό δεις. Και ν' απλώνει σ'αν τη φάουσα... και να φουσκώνει σ'αν ξανθή ψείρα που θοέφεται απ' τό αίμα των ανθρώπων... θα τό δεις...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Κάλιο τ'όχω να πάρω τις στροφές, και να μαζεύω κομμάτια των μουλαριών να την πουλώ, γιά να θοέρω τα παιδιά μου! "Αν ήσουν ένας άντρας αλλοιούτικος, δέν θα τόλμαγε ποτέ ο πατέρας σου να γράψει κληρονόμο του ένα σκούληκι παρμένο, μέσ' απ' τό άσπλο!...

ΑΝΤΡΑΣ: Ποτέ δέν θα τοι'όχότανε τέτοια ιδέα αν εσ'ό ήσουν μια γυναίκα αλλοιούτικη. "Από μικρή ποθούνα, με κάθε

λέξη ποθούνα, με κάθε τι ποθούνα τον μάνιωνες. Θυμάμαι, θάσωνα έξη χρονώ κι' έρχινες πέτρες σε μια παλυνωμένη κατόικα... Κι' ο πατέρας φώναζε άγριεμένα: «Αυτήνε, έπρεπε να τη δέσουνε στο παλούκι και να την πετροβολάνε στο κεφάλι!» Πάνε τριάντα χρόνια από τότες κι' ή καρδιά του δέν άλλαξε... Γιά να σε κάνει να λυσάξεις πήγε και μάζεψε αυτό, τό έκθετο, κι' αποκλήρωσε τα παιδιά μας γιά χάση ενός Θεόδοτου! ("Αναστενάζει): "Ο «Γέρω — Πάγος», καθώς τον λένε, από τότες που πέθανε ή μητέρα... Μα δέν τότε λένε λυσά. Κι' ο πω γέροντος πάγος κάποτε λυνόταν με τον καιρό... Γέρω — θράχος, έπρεπε να λέγεται... "Ενα σκουρναρό που πετνει σπίνθες κάτω απ' τα καρφιά των παπουτσιών!

ΓΤΝΑΙΚΑ: Την ήμερα που τον κουβάλησε εδω αυτό τό Θεόδοτο έπρεπε να το πεις: «'Ακου, πατέρα, αν δέν τό ξαναπάς από εκεί που τό φέρες θα γίνουμε από δυό χωριά».

ΑΝΤΡΑΣ: "Άλλο που δέν ήθελε!...

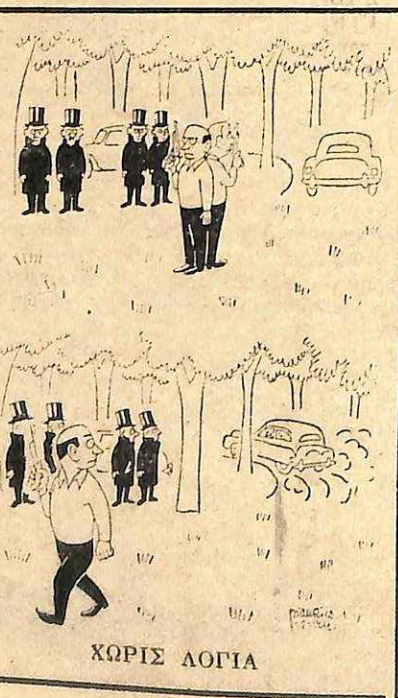
ΓΤΝΑΙΚΑ: Βέβαια! Γιατί δέν σε φοβάται...

ΑΝΤΡΑΣ: Φοβάται, βλέπεις, εσένα!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Καλά! Περίμενε δυό — τρεις μέρες, και θα δεις!

ΑΝΤΡΑΣ: (Είρωνικά): Θα σε φοβηθεί ο πατέρας!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Χτες τη νύχτα δέν έκλεισα μάτι. "Ακούγα από δίπλα τη γελάδα που ματσούλαγε. Και ματσούλαγα κι' εγώ. Μα όχι χορτάρι. "Εγώ ματσούλαγα τσουνκνίδες και γαϊδουράγκαθα, κι' αφηδιά. Ξανάβλεπα όλα αυτά που γίνανε τον τελευταίο μήνα: Τό γέρο που κατέθηκε στο Μοντιέ. Αυτό τό παιδί που πήγε και τό ζήτησε απ' τό άσπλο, και πώς τοι'ό δώσανε, σ'αν ένα καρβέλι ψωμί ή κ'άνα χοιρομέρι... κι' ακόμα χειρότερα... γιατί κι' αυτά θα τα κντάξεις πρώτα, πριν τα πάρεις αν είναι φρέσκο τό ένα, αν είναι τ' άλλο τρυφερό... Μα αυτό τό θρωμοπαίδι, έτσι, στην τύχη τό πήρε ο γέρος... Στην τύχη τ'όχασε μπάσει στο άσπλο από μια πορτούλα, και βγήκε μια χαρά πιασμένο στο χέρι ενός παραλή. Κι' αυτό τό ζητιανόσπερμα, που δέν θάχει όνομα ποτέ του, γάτο τώρα καταγγραμμένο σ'α έπίσημα βιβλία, υιοθετημένο με συμβολαιογραφό, βαφτισμένο, και με γραμμένη κληρονομιά... με τον πρώτο αριθμό του λαχείου στην τσέπη!

τη!... Κι' έμεις, αποκληρωμένοι, τα παιδιά μας θεόγυμνα!... Αυό κορίτσια κι' ένα άγόρι να μεγαλώνουνε μέσ' στη στέψηση. Κι' αυτό τό λησασμένο σκούληκι να παχαίνει από τη γή πουίνε δική τους! (Είρωνικά και πικρά): Βέβαια μπορεί μια μέρα να τα πάρει γιά ύποταχτικούς του, ή να τους έπιτρέψει να μαζεύουνε τίποτα ξερολάδα της ζητιανιάς από τα δάση του! (Μια παύση. "Ακούγεται τό ρέμμα. Με άγριο μίσος και σε χαμηλωμένο τόνο): Θεόδοτο τό λένε, ή;... Μα αν τό δωσε ο Θεός, ο διάολος θα τό πάρει!

ΑΝΤΡΑΣ: "Ο διάολος δέν είναι στίς διαταγές σου!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Και θαρρείς πως χρειάζεται πολλά παρσάκια γιά ν' απλώσει τό χέρι του και να νυχιάσει ένα μυξάρικο έφ'τα χρονών;...

ΑΝΤΡΑΣ: Μερικά πράματα, όταν δέν είναι να τα κάνουμε, καλύτερα να μην τα κουβεντιάζουμε... Κι' όταν τα κάνουμε πάλι, καλύτερα να σωπαίνουμε.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δειλέ! Θάθελες βέβαια τό πράμα να γίνει και να μην έχεις μάθει τίποτα! "Ε, λοιπόν όχι, δέν θα γίνει καθόλου χωρίς νάχεις πεί τη γνώμη σου, είτε όπ'ό είτε κατά!

ΑΝΤΡΑΣ: Μιά και θέλεις τη γνώμη μου, άς δώμε τουλάχιστο τι κλέττεσαι!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σκέπτομαι τη Ζάβω!

ΑΝΤΡΑΣ: Την "Αθώα;...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Να!... Αυτή που λέν "Αθώα. Και είναι άθώα πραγματικά... "Αθώα γιά τό κακό που μπορεί να κάνει.

ΑΝΤΡΑΣ: Μα καλά, τί έχεις να κάνεις με την "Αθώα;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δέν πάει ο νοός σου; "Ελα λοιπόν να σου πω!... Μα σίμωσε, εδω, σ'αυτί σου... μην τυχόν και!... (Μια παύση. "Ενας ψιθύρος. "Ακούγεται τό ρέμμα): "Ε, τί λές; Ποιός θα μπορούσε να πεί πως μια τέτοια ιδέα δέν της ήθε ατηνής; Πώς από μόνη της.

ΑΝΤΡΑΣ: Ναί, μα αν καμιά ώρα ξαναγύριζε τό λογικό της; Τότε θα μιλούσε...

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Εχεις δει πολλές ζαθές που τους ξαναόρε τό λογικό τους;

ΑΝΤΡΑΣ: Πώς, ναί! έκείνη στο Λεσέρ. Δέν θυμάσαι πώς είχε γυρίσει οτά λογικά της όσην ώρα καιγόταν τό καλύδι του πατέρα της ποδχε πιάσει φωτιά; Και ξανατελλάθηκε όταν τέλειωσε πιά ή πυρκαϊά...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Πιό λίγο ή πιο πολύ τραλή, μια ζαθή είναι πάντα ζαθή. Κανέναν δέν την πιστεύει, Κανέναν δέν την άκούει... Με κείνη τη μάνα της, τη χαμένη, τη μετρεσθ, που τοι'ό όχτώ μήνες στούς δώδεκα βρίσκειται σ'α νοσοκομεία, αυτή ή Ζάβω εδω να είναι σ'αν τό παραστρατημένο γίδι. "Η Ζάβω είναι όμοιο ζώο. Ποιός τό κατηγορεί που διαγκώνει; και ποιός θα ξαφνιστεί αν διαγκώσει;... Και θα δεις ο πατέρας θάλλάξει έντελώς άμα γίνει τό πράμα...

ΑΝΤΡΑΣ (Διστακτικά): Μπορεί και ν' αλλάξει...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Θα σκεφτεί πως ή Θεά Δίκη τότε χτύπησε. Και θα δεις: θα κρίσει τη διαθήκη του, κι' όλα του τ' αγαθά θα πάνε... όπου πρέπει να πάνε.

ΑΝΤΡΑΣ: (Τό ίδιο): Μπορεί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Μα τί συλλογίσαι;

ΑΝΤΡΑΣ: Συλλογίμαι τό παιδί, τό Θεόδοτο...

ΓΤΝΑΙΚΑ: ("Αγρια): Τό συλλογίμαι κι' εγώ! Ναί... και θάθελα να τό δώ κάτω από τρεις δογνιές νερό!...

ΑΝΤΡΑΣ: (Με συγκίνηση): Γυναίκα! Γυναίκα!

ΓΤΝΑΙΚΑ: Πάψε! Νά! Νάτηνε! "Η Ζάβω... έρχεται προς τα δώ... Πρέπει να δοκιμάσουμε, να δώμε αν γίνεται τίποτα...

ΑΝΤΡΑΣ: Τ'όχεις άπόφαση, γυναίκα;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Ναί, τ' άποφάσισα!...

ΑΝΤΡΑΣ: Τι να γίνει! "Ας τραβήξουμε μπρος με την ιδέα σου... (Βήματα).

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Ε!... Ζάβω!... Που τη γαίνεις έτσι;

ΖΑΒΩ: Στά λουλούδια.

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Αν έχεις ραντεβού με τό λουλούδια, δέν θα σου φύγουνε... Κάθησε λίγο μαζί μου... Δέν θα σε πειράξουμε... μη φοβάσαι... Φαίνεται πως σε πειράζει πάλι τ' άγόρια;

ΖΑΒΩ: Ναί...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σου ρίξαν πάλι τό καπέλλο σου στις λάσπες;

ΖΑΒΩ: Ναί...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σιχαμένα, τό θρωμόπαιδα... "Όλα τους είναι γιά πνίξιμο! Σ'αν ποντίζα! "Ετσι δέν θα ύπόχουνε πιά παιδιά στο χωριό. "Όλο τό χωριό θ'αναι γιά τη Ζάβω, κι' ο κάμπος και τό δάσος! "Όλα γιά τη Ζάβω!...

ΖΑΒΩ: (Γελώντας): Και γιά Τζένη!

ΓΤΝΑΙΚΑ: Και γιά τη Τζένη, ούτε λόγος!... Αυτή δέν είναι κακή... Πές μου, Ζάβω, τό παιδί Θεόδοτο, τό γνωρίζεις;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Ητανε μαζί μ' αυτά που πετάξαν τό καπέλλο σου στη λάσπη;

ΖΑΒΩ: "Οί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Όταν παίζεις μαζί του σε πειράζει σ'αν και τ' άλλα;

ΖΑΒΩ: Σ'αν άλλα δι.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Είναι καλύτερο από τ' άλλα;

ΖΑΒΩ: "Οί καλύτερο... Τ' άλλα πειράζονε αυτό.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Και βασανίζεται κι' αέτο γιά να γλυτώσει; ή;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Μα γιάτί τό πειράζουνε τό παιδάκι Θεόδοτο;

ΖΑΒΩ: Λένε... δέν έχει μαμά.

ΑΝΤΡΑΣ: Είλ' αλήθεια πώς δέν έχει... ούτε μπαμπά δέν έχει... Είλ' ένας σκούληκας!

ΖΑΒΩ: Σκούληκας! Χά, χά, και Ζάβω δέν έχει μπαμπά... χά, χά! Ζάβω σκούληκας!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Τ' αγαπας ή δέν τ' αγαπας τό παιδί Θεόδοτο;

ΖΑΒΩ: ("Αδιάφορα): "Εν ξέρω...

ΑΝΤΡΑΣ: Ποιόν αγαπας καλύτερα στο χωριό;

ΖΑΒΩ: Ούμ! "Εν ξέρω.

ΑΝΤΡΑΣ: Δέν ξέρεις, ή δέν θέλεις να πεις;

ΖΑΒΩ: "Εν ξέρω.

ΑΝΤΡΑΣ: "Αντε συνεννοήσου μ' ένα κοτσούρο.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Χρειάζεται ύπομονή... Σ' αρέσουν τα ψιλά;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Θάθελες νάχεις πολλά;

ΖΑΒΩ: ("Αδιάφορα): Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Τι θα τ'όκανες;

ΖΑΒΩ: Δώσω Τζένη... "Αγοράσει καραμέλες Τζένη...

ΑΝΤΡΑΣ: Αγκιμάσες ποτέ κονιάκ;

ΖΑΒΩ: Ναί... Παιδιά ρίξανε μεγάλη πέτρα Ζάβω, κυρά — Πανούς εδω σε αυτό... κονιάκ...

ΑΝΤΡΑΣ: "Ητανε καλό;

ΖΑΒΩ: (Γελώντας): Ζεστό! Ζεστό! Σ'αν... ήλιος στο κεφάλι.

ΑΝΤΡΑΣ: Θάθελες νάχεις μια μεγάλη μουκαλά δολομική σου;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Τώρα, άκουσε με καλά Ζάβω: πιο πολύ απ' όλα — απ' όλα τι θάθελες νάχεις;

ΖΑΒΩ: ("Αδίσταχτα): Φόρεμα.

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Α! "Α! "Ενα φόρεμα; "Ενα φόρεμα πώς;

ΖΑΒΩ: (Τό ίδιο): "Όλο — όλο μεταξί... και, και λουλούδια.

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Εχω, έχω γω ένα τέτοιο φόρεμα.

ΖΑΒΩ: Δώσεις φόρεμα Ζάβω;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Μπορεί... θα δώμε... Δέν είναι κιόλας έτοιμο τό φόρεμα... "Ενα ύφασμα είναι, ένα κομμάτι ύφασμα, πού "Μονι τό σεντούκι... Ούτ' ο παπας του Μοντιέ δέν φοράει τόσο όραιο την Κυριακή στη εκκλησιά... είναι μεταξωτό... κόκκινο μεταξωτό κι' έχει άπάνω κεντημένα λουλούδια, χονσά κι' άσημένα...

ΖΑΒΩ: (Χτυπώντας τα χέρια της): "Ω, ώ! "Όραιο φόρεμα! Δώσετε Ζάβω! Γρήγορα, γρήγορα φέρε φόρεμα!

ΑΝΤΡΑΣ: "Α, ή, στάσου λίγο! Θα τό πάρεις τό φουστάνι... μα γιά να τό πάρεις πρέπει να τό κερδίσεις πρώτα... καταλαβαίνεις;

ΖΑΒΩ: "Οί! ή Ζάβω θέλει φόρεμα τώρα, τώρα!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Θα τό πάρεις αν είσαι ή πίκρη!

ΖΑΒΩ: Πίκρη;

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Αν κάνεις αυτό που θα σου πω...

ΖΑΒΩ: Τι κάνω; Ζάβω θέλει κάνει.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Πέσ' της τό εσύ!

ΑΝΤΡΑΣ: Πέσ τό μου.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δειλέ, ποτ φοβάσαι μια ζαθή! "Ακου μικρή μου, και πρόσεξε καλά γιά να τό θυμάσαι. Τό παιδί Θεόδοτος είναι κακό.

ΖΑΒΩ: "Οί πολύ...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σου λέω πως είναι κακό! Πάφνει από τ' άλλα παιδιά αυτό που είναι δικό τους. Κι' από τους μεγάλους παίρνει. Είναι κακό αυτό ή όχι;

ΖΑΒΩ: Ναί, πολύ κακό.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δέν πρέπει να τό βλέπουνε πιά στο χωριό. Πρέπει να χανεί, να φύγει. Καταλαβαίνεις;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Παίζεις καμιά φορά μαζί του;

ΖΑΒΩ: "Οί πολύ...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σου λέω πως είναι κακό! Πάφνει από τ' άλλα παιδιά αυτό που είναι δικό τους. Κι' από τους μεγάλους παίρνει. Είναι κακό αυτό ή όχι;

ΖΑΒΩ: Ναί, πολύ κακό.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δέν πρέπει να τό βλέπουνε πιά στο χωριό. Πρέπει να χανεί, να φύγει. Καταλαβαίνεις;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Παίζεις καμιά φορά μαζί του;

ΖΑΒΩ: "Οί πολύ...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σου λέω πως είναι κακό! Πάφνει από τ' άλλα παιδιά αυτό που είναι δικό τους. Κι' από τους μεγάλους παίρνει. Είναι κακό αυτό ή όχι;

ΖΑΒΩ: Ναί, πολύ κακό.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δέν πρέπει να τό βλέπουνε πιά στο χωριό. Πρέπει να χανεί, να φύγει. Καταλαβαίνεις;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Παίζεις καμιά φορά μαζί του;

ΖΑΒΩ: "Οί πολύ...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σου λέω πως είναι κακό! Πάφνει από τ' άλλα παιδιά αυτό που είναι δικό τους. Κι' από τους μεγάλους παίρνει. Είναι κακό αυτό ή όχι;

ΖΑΒΩ: Ναί, πολύ κακό.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δέν πρέπει να τό βλέπουνε πιά στο χωριό. Πρέπει να χανεί, να φύγει. Καταλαβαίνεις;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Παίζεις καμιά φορά μαζί του;

ΖΑΒΩ: "Οί πολύ...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σου λέω πως είναι κακό! Πάφνει από τ' άλλα παιδιά αυτό που είναι δικό τους. Κι' από τους μεγάλους παίρνει. Είναι κακό αυτό ή όχι;

ΖΑΒΩ: Ναί, πολύ κακό.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δέν πρέπει να τό βλέπουνε πιά στο χωριό. Πρέπει να χανεί, να φύγει. Καταλαβαίνεις;

ΖΑΒΩ: Ναί.

ΖΑΒΩ: Καμιά φορά. ΓΤΝΑΙΚΑ: Τι παίζετε; ΖΑΒΩ: "Οί δόλους... Ζάβω ν' έχει... "Οί αμάδα... Ζάβω ν' έχει... Τρέχουνε, πηδάνε...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Που παίζετε; ΖΑΒΩ: Σε χωράφι... δρόμο...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Στην άκρη στο ρέμμα παίζετε ποτέ;

ΖΑΒΩ: Καμπίση φορά.

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Ε, εκεί στην άκρη — άκρη που τρέχετε καμιά μέρα, θα τότε σπρώξεις μέσα...

ΖΑΒΩ: Κι' άπέ;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Αυτό μόνο θέλουμε. Θα τοι'ό δώσεις μια σπρωξιά και θα τον ρίξεις στο νερό. Δέν είναι δύσκολο.

ΖΑΒΩ: Παιδί Θεόδοτο δι' εύχαριστήμένο.

ΑΝΤΡΑΣ: Μη σε νοιάζει αυτό.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Γιατί δέν θ'αναι εύχαριστήμένο;

ΖΑΒΩ: (Γελώντας): "Όλο θρωμένο.

ΓΤΝΑΙΚΑ: (Πιεστικά): "Ακουσε με καλά, Ζάβω. Αυτό τό ρέμμα δέν είναι σ'αν τ' άλλα. Δέν είναι από νερό, είναι από γυαλί.

ΖΑΒΩ: (Με θαυμασμό): Γυαλί! ΓΤΝΑΙΚΑ: Ναί, γυαλί, που περπατάει, που κυλάει, που τρέχει, από πάνω από τους πάγους, ως κάτω στο μεγάλο ποτάμι. Τό παιδί Θεόδοτο θα τό δεις να φεύγει άπάνω στο γυαλί και να γλιστράει με τον ποπό του ως κάτω στη λαγαριά... "Όραιο πράμμα να τό δεις, Ζάβω!...

ΖΑΒΩ: (Χτυπώντας τα χέρια της) Χά, χά! Ναί, και Ζάβω μαζί γλιστρήσει ως τό ποτάμι!

ΑΝΤΡΑΣ: "Οχι εσ'ό είσαι πολύ βαρειά. Και μπορεί να σπάσει τα γυαλί και να χωθείς μέσα.

ΖΑΒΩ: "Αγόρι «Μεγάλο — Βαλμάς» είπες μια φορά Ζάβω, καταράχτη εκεί ψηλά — ψηλά...

ΑΝΤΡΑΣ: "Ε τί σου πει;

ΖΑΒΩ: Κι' έκείνο ν' είναι νερό. "Α-λεούρι είναι, αλήθεια είπες;

ΑΝΤΡΑΣ: Βέβαια κι' είπες αλήθεια. "Αν σταθείς, από κάτω δέν θα βραχείς, θ' αλευρωθείς σ'αν τους ποντικούς στο μύλο.

ΖΑΒΩ: Ζάβω εύχαριστημένη!

ΑΝΤΡΑΣ: Γιατί εσ' εύχαριστημένη; ΖΑΒΩ: «Μεγάλο Βάλμας» ν' είπες ψέμα!

ΓΤΝΑΙΚΑ: Και γιάτί θάλεγε ψέματα, ούτε κι' έμεις σου λέμε ψέματα. Γίνονται εδω σ'όταν τόπο μας τόσα περιέργα πράματα!... Λοιπόν κατάλαβες καλά; Θα τό σπρώξεις τό παιδί Θεόδοτο, γιά να μην τό ξαναϊδούνε πιά στο χωριό;

ΖΑΒΩ: Ναί, ναί! Δυνατά — δυνατά! "Ετσι γιά.

ΑΝΤΡΑΣ: Είσαι καλό κορίτσι, Ζάβω. Μόλις τό κάνεις, θάχεις άμέσως τ' άμορφο φουστάνι.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Μα κύττα καλά: μην πάει και τοι'ό πεις από πρίν...

ΖΑΒΩ: Γιατί μην πω;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Γιατί μπορεί να μη θέλει να φύγει απ' τό χωριό... Νά μη θέλει να γλιστρήσει άπάνω στο γυαλί.

ΑΝΤΡΑΣ: Πρόκει να τοι'ό δώσεις ξαφνικά τη σπρωξιά.

ΖΑΒΩ: (Γελεί): Χά! χά! Ναί, ναί... "Ετσι γιά.

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Αντε, πήγαινε τώρα να τό βρείς που κρύβεται τό κακό δαίμονι... Κι' έμεις πάμε να βρούμε τό χουσοκόκινο ύφασμα γιά να στο δείξουμε.

ματα δεξιά — αριστερά. — Μουσική γέφυρα. — Χτυπάει το ρολόι της εκκλησίας (δρόμο).

ZABO: (Βήματα πηδηχτά. — Σε λίγο μιμείται το ρολόι): Ντίγκ!... Ντίγκ!... (Μιά παύση. — Σε λίγο ακούγονται νεανικά γέλια δυο έργατων πούναι σε ευθυμία).

B' AGOPI: ('Απόξω): Μωρέ! Νά την είχες στριμώξει σε κανένα στενό!... (Βήματα. — Μπαίνουνε. — Μιλάνε μισοπωμένα).

A' AGOPI: Δε βαρύνει... Θά την ξαναβρω... Μούπε πώς θά ναι στο πανηγύρι του Σαμπανύ.

B' AGOPI: Θά πάμε ε; Δε θά πάμε;

A' AGOPI: Καί θέβαια θά πάμε!

B' AGOPI: Βρέ! τ' είν' αυτό; Κάτι μās πετάξανε! Ένα λουλούδι!...

A' AGOPI: Μπα!... Είναι τὰ γεράνια της κυρά — Πανούζ που πέφτουν από πάνω!...

B' AGOPI: Όχι, όχι. Κάποιο θηλυκό θά στο πέταξε!...

A' AGOPI: (Τραγουδάει): «Τό λουλούδι που μου χάρισε δέ μαράθηκε από μα...»

ZABO: (Πίσω απ' τὰ λουλούδια): Όμορφο!... όμορφο!... σάν ή λειτουργία!...

B' AGOPI: (Γελώντας χτυπώντας τον άλλο στην πλάτη): "Ελα πάλι... Καινούργια εξωμένη μεσ' στην άγκαλιά σου!... "Από το Δεσέρ ως έδω θά γίνανε καμμιά ντουζίνα.

A' AGOPI: ('Αστεία): Σίγουρα!... Μά αυτή έδω είναι ή αληθινή! τη βλέπεις καλά; Είναι ή μνηστή μου... Δέν είν' έτσι, Ζάβω;

(Τό B' αγόρι σκάει στα γέλια).

ZABO: (Θλιμμένα): Ζάβω δι μνηστή.

A' AGOPI: Δέν είναι ή μνηστή μου; Ξέχασες λοιπόν την άλλη φορά που πήραμε όρκο, εκεί πέρα μαζεύοντας φράουλες;

ZABO: (Τό ίδιο): Ζάβω δι όρκο.

B' AGOPI: Μπορεί ν' άλλαξε γνώμη... Καί με το δίκιο της νά ναι δύσκολη... με μιά τέτοια κόκα ποῦχει!...

A' AGOPI: (Θεατρικά): "Α! εἴ! εἴ! εἴ! "Απιστη, δολερή γυναίκα!... κι' απανήτρια! Θέλεις λοιπόν νά σου ξαναθυμίσω πόσους όρκους μοῦδωσες;

ZABO: Ζάβω δι ξέχασε... δι όρκισι... δι ξέχασε...

A' AGOPI: (Τό ίδιο): Θέλεις λοιπόν, άθλια, νά ή όχι νά γίνεις σόζυγός μου; "Αν πείς τό ναι ή καρδιά μου είναι δική σου! "Ο,τι έχω είναι δικό σου: Τά μαλλιά μου, τό έχει μου, ή ζωή μου! Νά δες πώς γονατίζω, με το χέρι στην καρδιά! (Τό B' αγόρι σκάει πάλι τὰ γέλια).

ZABO: (Θυμωμένη): "Οἱ γελᾶς εσύ, κακό άγέρι!

A' AGOPI: Άποκρίσου λοιπόν, γυναικα λατρεμένη!

ZABO: (Συνγυμνή): Ζάβω θέλει πολύ! Πάντα αγαπάει Μεγάλο Βάλμα!...

A' AGOPI: Τά βλέπεις που σάλλεγα πώς είναι ή μνηστή μου! "Ελεγε πώς κοκορευόμουν, ε;... λοιπόν, σε προσκαλώ στους γάμους. "Ελα, καί δέ θά τό μετανοώσεις! Θά τό κάρνουμε! Θά ναι εκεί τό πῖ καί τό φι! Μετά τό συμπόσιο θάχουμε καί καλλιστεία: Χίλια φράγκα βραβείο γιά τόν πῖ χοντρό ποπῶ!...

B' AGOPI: (Σκάζοντας στα γέλια): "Επιασε την καλή! "Αν όλες οι ξαβές πάνε στον παράδεισο, θά παίρνουνε ίσως καί τούς άντρες τους μαζί!... Εἴν' ό μόνος τρόπος νά μπείς κι' ἐπὶ μέσα σ'

αὐτή τη... φάμπρικα!

A' AGOPI: Δέν έχεις άδικο, μά την πίστη μου!...

B' AGOPI: Καί θά δεις τί ώραία παιδιά θά σου κάνει!...

ZABO: Παιδιά!...

B' AGOPI: 'Αμή; Γιατί παντρεύονται;... Δέν πάμε τώρα. (Βήματα).

ZABO: (Με άγωνία, φωναχτά): Ποιά μέρα;

A' AGOPI: ('Από λίγο μακονά): Πώς είπες... Μπέμπα μου;

ZABO: (Ταραγμένη): 'Ο γάμος;... Πότε;... Ποιά μέρα;

A' AGOPI: Τού... τού 'Αγίου Βαρθολομαίου...

B' AGOPI: "Οχι, όχι, σίς 31 τού Φλεβάρη!...

A' AGOPI: Γιατί τις 31 τού Φλεβάρη;

B' AGOPI: Τῆς 'Αγίας Χρυστίνας, διάολε!...

A' AGOPI: (Σκάζει τὰ γέλια): Χά! χά! χά!... καί βάλε τὰ δυνατά σου νάσαι ώραία... "Ε;...

ZABO: Ζάβω θά ναι ώραία... Ζάβω θά ναι ώραία...

(Βήματα πηδηχτά. — Φεύγουνε τραγουδώντας «τό λουλούδι, που μου χάρισε»).

TZENH: (Μπαίνει, αδοστή): Πάλι μου τσάκασε! Τι κάνεις έδω;

ZABO: (Χαρούμενη): "Ελα, έλα!...

TZENH: Τι έχεις;

ZABO: Φχαριστημένη! (Γελάει): Φχαριστημένη!...

TZENH: Μά γιατί είσαι έτσι: τί γίνεις;

ZABO: Ζάβω μνηστή!... Ζάβω μνηστή!...

TZENH: "Ελα Χριστέ!... Τι μου τσαμπουνάς αύριο;

ZABO: Ζάβω μνηστή, τό Μεγάλο — Βάλμας.

TZENH: Ποιόν; αυτόν που δουλεύει στη φάμπρικα;

ZABO: Ναι!

TZENH: Τά παιδιά λένε πώς είναι κακός άνθρωπος!

ZABO: "Οἱ κακός άνθρωπος. (Σάν καλά πληροφορημένη).

TZENH: Πῶς! πῶς! Πέρον κούνησε τη θεονοκία ποῦτανε άνεβασμένη ή μικρή Διονυσούλα, καί τη γκρέμισε χάμου, κι' έτσάκισε τό πόδι της. "Όταν ό πατέρας της τότε έμάλασε, είπε πῶς ήταν ένα άστέιο, πῶς είχε πιεῖ λιγδά!... "Ο Θεός ξέρει τί θαῖε πιε!

ZABO: Μεγάλο — Βάλμας ν' έκανε αυτό!...

TZENH: Νά, ή Διονυσούλα θά στο πεί!...

ZABO: Φίλος του τῶχει κάνει! κακό άγέρι φίλος του!...

TZENH: "Όσοι δουλεύουνε στη φάμπρικα είναι κακοί!...

ZABO: Μεγάλο — Βάλμας καλύτερο από σένα, καλύτερο από μένα... καλύτερο από κυρά — Πανούζ!... Αγαπάει Ζάβω!...

TZENH: Σου τῶπε;

ZABO: Ναι! ή Ζάβω καλά καταλάβει!...

TZENH: Σούπε πῶς θέλει νά σε παντρευτεί;

ZABO: Ναι!... ήμερα 'Αγίας Χρυστίνας.

TZENH: Σοῦδωσε δαχτυλίδι;

ZABO: Δαχτυλίδι; (Σάν καλά πληροφορημένη).

TZENH: Βέβαια. Δέν μπορεί νά σε παντρευτεί άν δέ σοῦχει δώσει δαχτυλίδι.

ZABO: Θα δώσει.

TZENH: (Σάν πρίν): Καί τη φωτογραφία του!... Σοῦδωσε τη φωτογραφία του;

ZABO: Θα τη δώσει.

TZENH: Καί λουλούδια; Οὔτε λουλούδια δέν σοῦδωσε;

ZABO: Ζάβω τοῦδωσε... Ναι!... Ένα λουλούδι όταν περάσει... Τότε είπε... είπε... τραγουῖδι!... «Τό — λουλούδι — που — μου — χάρισε»... ώραία, ώραία! Σά λειτουργία στην εκκλησιά!... Μεγάλο — Βάλμας δέν τραγουῖδισε έτσι άλλα κορίτσα!...

TZENH: (Σάν μεγάλη): Φοβῶμαι, φτωχή μου Ζάβω!...

ZABO: Ζάβω δι φοβάται!... Ζάβω δι πῖ φοβάται!...

TZENH: Καί τόν αγαπᾶς;

ZABO: Ναι!

TZENH: Κι' εκείνος;

ZABO: Ζήτησε παντρευτεί Ζάβω!...

TZENH: (Μεγαλίστικα): Τι νά σου πῶ! "Όσο νά μὴν είναι τόσο κυλός, εἶναι μεγάλη τύχη γιά σένα Ζάβω μου!...

Πές μου όμως, πῶς θά κάνουμε γιά τό πέπλο σου; γιά τό μπουνκέτο σου; "Οἱ αὐτά κοστίζουνε, ξέρεις;

ZABO: (Σά σαστισμένη): Πολλά — πολλά;

TZENH: Πολλά.

ZABO: 'Η Ζάβω δι πλούσια.

TZENH: Καί κανέναν δέ θά μās δώσει λεφτά στο χωριό. Ποῦ θά βροῦμε;

ZABO: Μπουνκέτο μαζέψω ψηλά — ψηλά χιονολουλούδι!...

TZENH: (Σοβαρά): Δέν ξανάδα μπουνκέτο γάμου από χιονολουλούδι!...

Ki' έπειτα ποῦ θά βρεῖς τόσα γιά νά κάνεις ένα δόκληρο μπουνκέτο;

ZABO: Ξέρω μέρος!...

TZENH: Καί τό πέπλο σου; Δέ θά μπορούσαμε νά ζητήσουμε από την κυρά — Πανούζ νά μās δανείσει τοῦλι από τις κουρτίνες της, ή καμμιά γάζα!...

ZABO: "Οἱ κουρτίνα!... "Οἱ γάζα!... πολλὰ βαρεῖ!... Πέπλο γάμο άλαφρό, άλαφρό... άσπρο συννεφάκι!...

TZENH: (Γελάει): Θέλεις πέπλο από άσπρο συννεφάκι;

ZABO: Ναι!

TZENH: Μά, καίμνη μου, δέ θά σταθεῖ γύρω σου!... θά οδύσει!... θά λυώσει!

ZABO: Συννεφάκι θά σιμειῖ άπάνω σε χιονολουλούδι!...

TZENH: (Γελώντας): βέβαια! Καί θάσαι σάν νεράιδα, με τό άσπρο σου μπουνκέτο καί τό συννεφάκι γύρω στο κεφάλι σου! Μά σιάσου, ξεχάσαμε τό φουστάνι!... Με τί φουστάνι θά ντυθεῖς;

ZABO: (Σά νά συνέρχεται): Δέν έχουμε φουστάνι;

TZENH: Μά βέβαια!... Καί καταλαβαίνεις τί φουστάνι χρειάζεται!... Δέν κάνει ό,τι — ό,τι!...

ZABO: Γιά τό φουστάνι, Ζάβω κανει προσευχή στην Παναγίτσα!...

TZENH: "Αν νομίζεις πῶς θά στο φέρε μέσα στην ποδιά της!... ('Αναστενάζει): "Αχ! καλύτερα νά μη γινότανε όλα αυτά! Θάμουννα πῶς ήσυχη!... ('Ακούγονται βήματα καί σιγοκουδέντες).

ΓΤΝΑΙΚΑ: Νά!... "Ετνε, μέσ' στο περιβόλι. Εἶναι κι' ή αδελφή της μαζί!...

ANTPAS: Τι θάλεγε γιά μιά κανατούλα από τό ξανθό της κυῶ — Πανούζ;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δέν θάταν άσκημο!...

ANTPAS: 'Ας μπαίνουμε τότε στο περιβόλι!... "Ε! Κυρά — Πανούζ! Μās δίνετε μιά κανατούλα από τό ξανθό τό καινούριο!... "Εδῶ στον κήπο;

KTPA — ΠΑΝΟΤΖ: ('Από μέσα): Πόσα ποτήρια;

ANTPAS: Δυό!... όχι... τρία.

KTPA — ΠΑΝΟΤΖ: (Πάντα από μέσα): 'Αμέσως!

ΓΤΝΑΙΚΑ: Τι κανετ' έσεις οι δυό, μικρούλες μου;

ZABO: 'Η Ζάβω μνηστή.

ANTPAS: 'Αρρεβῶνες!... 'Η μεγαλομανία!... Κάθε τέτοια ὥρα φαίνεται την πιάνει!...

TZENH: (Με σοβαρότητα): "Οχι, κύριε! Εἴν' αλήθεια. 'Η αδελφή μου αρρεβωνιάστηκε απόψε μ' έναν εργάτη από τη φάμπρικα. "Ενα παιδί με μέλλον. Μπορεί νά τόν έχειτ' άκούσει κιόλας. Αὐτός ποῦ τόν φωνάζουνε Βάλμα. Τῆς έδωσε μάλιστα καί δαχτυλίδι, τη φωτογραφία του, καί της έφερε καί μπουνκέτο.

ANTPAS: Γιά φαντάσου!

TZENH: Εἶναι ό καλύτερος γαμπρός, έδω γύρω.

ANTPAS: (Γελώντας): Σάν εἴν' έτσι, Ζάβω, θά την ποιῦμε στην ύγεια σου έσπότη την κανάτα, που φέρνει ή κυρά — Πανούζ!...

KTPA — ΠΑΝΟΤΖ: Εἶναι δροσερό — δροσερό!... μόλις τῶπιασα απ' την κάβα. ('Ακούγονται χτύποι ποτηριῶν κλπ. σε μετάλλινο τραπέζι).

ZABO: Κυρά — Πανούζ!

KTPA — ΠΑΝΟΤΖ: Τι ναι κόρη μου;

ZABO: Ζάβω είναι μνηστή.

KTPA — ΠΑΝΟΤΖ: Τι ναι αυτά που λες παιδάκι μου;

ZABO: 'Ο Μεγάλο — Βάλμας ζήτησε Ζάβω γάμο.

KTPA — ΠΑΝΟΤΖ: "Α, τό βρωμόπαιδο νά κοροϊδεύει με μιά φτωχεια βλαμμένη!

ZABO: "Οἱ κοροϊδεύει! "Οἱ κακό παιδί Βάλμας!

TZENH: (Σοβαρά καί φλόαρα): Εἴν' αλήθεια, κυρά — Πανούζ. "Ημουνά έδῶ. Τάκουσα κι' εγώ με τὰ ίδια μου τ' αὐτιά!...

KTPA — ΠΑΝΟΤΖ: Τι νά γίνει!

"Ας την άφήσουμε με τις φαντασίες της. "Ετσι τοῦλάχιστον ευχαριστῖται ἅμα γυρίζει ό νοῦς της σε κάτι τέτοια!... Τις προάλλες τῆς καρφώθηκε στο κεφάλι πῶς οι νυφίτσες τῆς κάνανε νοήματα!...

μέσα στο σκοτεινό πενκιά. Καί κάθισε καί τούς έλεγε, ἄρες — μάρες ὥσαμε δυό ὥρες τῆ νύχτα. Κι' ήταν πῖ στους οὐρανούς!... Την ἄλλη μέρα δέ θυμότανε τίποτα πῖ!... Μά ἄς σᾶς αφήσω νά πιεῖτε με την ήσυχία σας!... (Βήματα)!

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Εσῶ, μικρούλα Τζένη, δέν πᾶς νά παίξεις λίγο!... κάτον στο δρόμο!...

TZENH: Θα σε περιμένω σίτι, Ζάβω!... Δέν εἴν' έτσι; Μή πᾶς πάλι καί μου γυρνᾶς μέσ' στα χωράφια ὅλη τη νύχτα!... Καληνύχτα σας! (Βήματα).

ΓΤΝΑΙΚΑ: Στο καλό παιδί μου! (Μιζή καὶ παύση): "Ελα, βάλ' της νά πιεῖ!... στο καλό τό κοριτσάκι!...

ANTPAS: (Γεμίζει τὰ ποτήρια καί τσουγκράει): Πᾶρε λοιπόν τό ποτηράκι σου!... Πίνουμε γιά τό γάμο σου!

ZABO: Φχαριστώ!

ΓΤΝΑΙΚΑ: (Τσουγκράει): Στην ύγεια σου!... καί στην ύγεια τῶ μνηστήρα σου!

ANTPAS: Στην ύγεια σου, καί με τό καλό, Ζάβω!

ΓΤΝΑΙΚΑ: (Σιγᾶ καί χαϊδευτά): Καί τώρα, έλα δῶ νά δεις!... Κῦττα δῶ!... τῶφερα τό έφασμα τῶ φουστάνιου!... Κῦττα! δέν είναι τίποτι, ή μπαμπασκερό!... είναι καθαρό μετάξι!... από κείνα που δέ φτιάνουνε πῖ!... Κῦτταξε, έδῶ!... κι' από δῶ!... "Όλο λουλούδια, κεντημένα με χρυσάφι καί άσήμι.

ZABO: "Ω, ὦραῖο! ὦραῖο!

ANTPAS: Γιά μιά κοπέλλα που πάει νά παντρευτεί, δέ γίνεται καλύτερο, πῖ φουγουράτο!...

ZABO: Ζάβω έκανε προσευχή γιά τό φουστάνι.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Νά που ό Θεούλης σ' άκουσε!

ZABO: 'Η Παναγίτσα έστειλε φόρεμα τῶ γάμου. 'Ωραία, ὦραία νύφη μ' αὐτό!...

ANTPAS: Εἶδες; εἶδες!

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Όταν στο κόψει ή μόδι-στρα στο κορμί σου, ὅλες οι κοπέλλες θά γαμπῶνε τῆ Ζάβω!...

ZABO: Δῶστε! Δῶστε!

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Οχι, στάσου μιά στιγμή!... θυμάσαι καλά τί πρέπει νά κάνεις πῶτα, γιά νά τό πάρεις;... Ξέρεις, ε;

ZABO: "Οἱ, Ζάβω δέν ξέρει.

ANTPAS: "Α, κορυφοκέφαλο! δέ θυδάσαι τί σε διατάξαμε νά κάνεις;

ZABO: (Σαστισμένη): Ζάβω δέ θυμάται.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Τό παιδί — Θεόδοτο!...

"Ελα, έλα!... (Μικρή παύση): Θυμάσαι τώρα;... τό γυαλί που περπατάει, που κυλάει καί τρέχει από τό βουνό στο μεγάλο ποτάμι;

ANTPAS: Ποῦ είπαμε νά τό πάρεις νά παίξετε κοντά στο ρέμα;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Καί νά τῶ δώξεις μιά σπρωξιά!...

ANTPAS: Καί νά δεις την ὦραία γλύστρα που θά πάρει, ἴσα κάτον, ὥσαμε τό Μοντιέ!

ZABO: (Σοβαρά καί κοφτά): Ζάβω θυμάται.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Σύμφωνοι λοιπόν, ε; Θά τό σπρώξεις;

ZABO: ('Αποφασιστικά): "Οἱ, Ζάβω δέ θέλει τώρα.

ΓΤΝΑΙΚΑ: Καί γιατί δέ θέλεις πῖά τώρα;

ZABO: Ρέμμα δέν είναι γυαλί!... νερό παγωμένο, κρύο!... Μιά μέρα Ζάβω είδε πνίγηκε ένα γῖδι!... Ζάβω θυμάται!... Παιδί — Θεόδοτο πνίγει σά γῖδι!... Ζάβω ξέρει!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Αλλο καί τοῦτο!... λές ό έρωτας; τὰ ζῶα, ξέρω, γίνονται παλαβά σάν τὰ πῖσος ό έρωτας, μά δέν ήξερα πῶς ξαναφέρνει στα λογικά τούς παλαβούς!...

ZABO: Ρέμμα δέν είναι γυαλί!... νερό παγωμένο, κρύο!... Μιά μέρα Ζάβω είδε πνίγηκε ένα γῖδι!... Ζάβω θυμάται!... Παιδί — Θεόδοτο πνίγει σά γῖδι!... Ζάβω ξέρει!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: "Αλλο καί τοῦτο!... λές ό έρωτας; τὰ ζῶα, ξέρω, γίνονται παλαβά σάν τὰ πῖσος ό έρωτας, μά δέν ήξερα πῶς ξαναφέρνει στα λογικά τούς παλαβούς!...

ZABO: Δέ θέλω νά πνίξω παιδί!... Δέ θέλω! "Εσῖς, κακοί άνθρωποι!... Κακοί άνθρωποι!...

ANTPAS: Καί τί σε κόφτει έσένα άν ό Θεόδοτος πνίγει;

ΓΤΝΑΙΚΑ: ("Εξω φρενῶν"): Καί τί θά φορέσεις γιά νά παντρευτείς, βρε χαμένο, αφού δέ θέλεις νά κερδίσεις αὐτό τ' ὦραῖο φόρεμα;

ZABO: Τι ά φορέσω!...

ANTPAS: Ναι διάολε! τί νομίζεις πῶς θά στο δίνανε έτσι γιά τό τίποτα!... Γιά

τὰ ὦραῖα σου μάτια!...

ZABO: Δῶστε φουστάνι! "Εσῖς κοροϊδεύετε Ζάβω! τώρα ψέματα κοκορίζο Ζάβω! (Κλαίει): Χαρισμένο φουστάνι! Δῶστε φουστάνι!

ΓΤΝΑΙΚΑ: Κάτον τὰ ξερά σου!... Ξέρεις τί πρέπει νά κάνεις άν θέλεις νά τό ξαναδείς!

ANTPAS: Δῶστε!... Δῶστε!... "Αν θέλεις νά παντρευτείς στα μεταξωτά, ρίξε μέσ' στο ρέμμα έκεινο τό σχολήκρη!...

ZABO: Ζάβω παντρευτεί χωρίς φουστάνι!

ANTPAS: "Ετσι λές; Δέν κάνει νά πᾶς!... νά δεις άν θά σ' αφήσουνε νά πατήσεις τό πόδι σου στην εκκλησιά μ' αὐτά τὰ κουρέλια που φοράς! "Ο παπᾶς θά σε διώξει σάν κοροῖσκυλο!

ZABO: (Τρομαγμένη): Σάν κοροῖσκυλο;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Με τις κλωτσιές! Αὐτό θά πάθεις, τέτοια κουρελιάρα ποῦσαι!

ZABO: Με κλωτσιές;

ΓΤΝΑΙΚΑ: Κι' αὐτός ό Βάλμας σου, ό γαμπρός θά σκάσει τὰ γέλια στα μούτρα σου!

ZABO: (Με κραυγή): "Οἱ! εἴ!...

ANTPAS: "Όπως γέλαγε καί προτήτερα με σένα, μαζί με τό φίλο του!...

ΓΤΝΑΙΚΑ: Δέν καταλαβαίνεις πῶς σε κοροϊδεύει;

ZABO: Κοροϊδεύει;

ANTPAS: Ρίξε μιά ματιά άπάνω σου, τώρα που ό έρωτας σου άνοιξε μιά σταλιά τὰ μάτια!

ZABO: Μεγάλο — Βάλμας είπε: "Η καρδιά μου είναι δική σου!

ANTPAS: Ψέματα σοῦλεγε, διάολε! Αὐτός σε βλέπει σάν τη γίδα τῶ πατέρα του!...

ZABO: Μεγάλο — Βάλμας είπε: "Εγὼ ναίκα λατρεμένη!

ΓΤΝΑΙΚΑ: Βρέ σύ, αὐτό τ' ὦραῖο παληκῖρι δά ξεπερασε σ' ένα ζῶο σάν κι' έσένα!... Αὐτός που τόν κυνηγᾶνε τὰ καλύτερα κορίτσια τῶ χωριού!

ZABO: (Σε άπελπισία): Ζάβω δι όμορφο κορίτσι! Ζάβω άσκημη, άσκημη

Ο Λάρρυ Γκραϊνχες, ένα Αμερικανόπουλο οχτώ χρόνων, έχει «φυτεμένη», μέσα στο κορμάκι του μια μικρή ηλεκτρική συσκευή, που διατηρεί την καρδιά του σε λειτουργία. Μετά από πέντε χρόνια, ήμποσταιρία θα εξαντληθεί. "Αν ή καρδιά του Λάρρυ έχει ως τότε αποκτήσει την ικανότητα να κινείται μόνη της, όλα θα πάνε καλά." Αν, όμως χρειάζεται ανανέωση της μπαταρίας, ή καινούργια επέμβαση ίσως του κοστίζει τη ζωή. Αυτό το δεύτερο «άν» είναι ο μεγάλος εφιάλτης των γονιών του.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΤΗ ΚΑΡΔΙΑ

Το δράμα του μικρού Λάρρυ αντικείμενο συνεχοῦς ἐπιστημονικῆς παρακολουθήσεως

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΓΩΝΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΤΟΥ

Ο ΛΑΡΡΥ Γκραϊνχες, ένα Αμερικανόπουλο από το Φαίρμونت, καθόταν σ' ένα παγκάκι, στην άκρη του γηπέδου. Τα μελαγχολικά του μάτια ήταν στραμμένα στον αδελφό του Μπάρρυ, που έτρεχε και πηδούσε, παίζοντας μπαλάντσες με τους φίλους του. Στην όψη του Λάρρυ διάβαζε κανείς τον πόθο που είχε να συμμετάσχει κι' αυτός στο παιχνίδι τους. Άλλα δταν ή μπάλα έπσεε κοντά του, έμεινε ακίνητος. Δεν έσκυψε να την πιάσει.

Σ' αυτή τη μικρή βιομηχανική πόλη της Βιρτζίνια, που οι καπνοδόχοι των εργοστασίων της μοιάζουν με μικρό δάσος, όλοι γνωρίζουν τον Λάρρυ και την ιστορία του. Είναι ή ιστορία ενός παιδιού οχτώ χρόνων, που ή ζωή του συγκρατείται κυριολεκτικά από μια κλωστή. Από τότε που γεννήθηκε, το παιδάκι αυτό δεν γνώρισε τη χαρά του τρεξίματος και της έντονης κινήσεως. Ο καθένας, στο Φαίρμونت, ξέρει ότι ο Λάρρυ έχει μέσα στο κορμάκι του, φυτεμένη από τους γιατρούς, μια μικρή συσκευή με τρανζίστορ, όχι μεγαλύτερη από ένα κουτί τσιγάρων, που βοηθεί την πολύ αδύνατη καρδιά του να χτυπά σχεδόν κανονικά. Ο καθένας θα μπορούσε να σας διηγήσει το δράμα, που έπι οχτώ τώρα χρόνια ζούν οι γονείς του περί το παιδί αυτό.

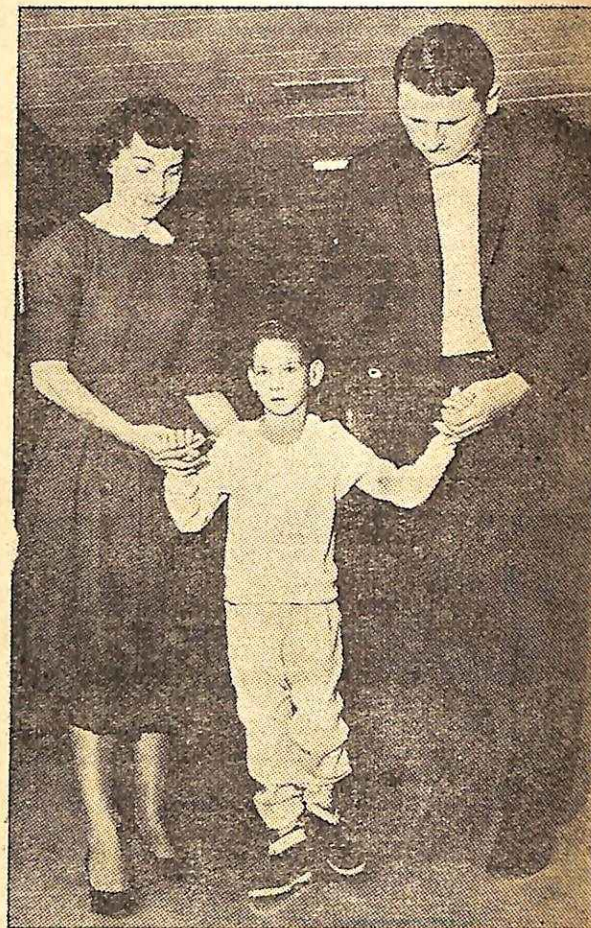
Οι Γκραϊνχες είναι ένα ζευγάρι ακόμα νέο, παρ' όλο ότι έχουν έφτά παιδιά, τα δυο γεννημένα από τον πρώτο γάμο της κυρίας και τα πέντε από τον τωρινό. Κατοικούν σ' ένα παλιό ξύλινο σπίτι, που το άσπρο θερνίκι της προσώψεως του είναι θαμπωμένο από τις καπνίες των γύρω εργοστασίων. Στο έσωτερικό του, όμως, όλα λάμπουν από καθαριότητα κι' είναι σε τάξη. Μονάχα τα παιχνίδια που βρίσκονται το ένα έδω και το άλλο παρά κάτω, όπως σε όλα τα σπίτια όπου υπάρχουν μικρά παιδιά δίνουν μια νότα άταξίας.

"Όταν φθάσαμε στους Γκραϊνχες, είχε πέσει ή νύχτα. Μας είχαν δώσει ραντεβού μετά το δείπνο, ώστε να έχουν κοιμηθεί στο μεταξύ τα παιδιά. Ο Λάρρυ κοιμάται κι' αυτός, έχοντας άγκαλιά ένα μεγάλο πόνινο σκύλο. Το σακάκι της πυτζαμάτσας του είναι μισάνοιχτο στο στήθος, κάνοντας να φαίνονται οι τρομερές ούλες, που άφησε εκεί το νυστέρι.

ΚΑΘΟΜΑΣΤΕ στην κουζίνα, για να μη των ξυπνήσουμε. Η κυρία Γκραϊνχες, μια λεπτοκαμωμένη γυναίκα, που έχει στην όψη της τη σοβαρή και μελαγχολική έκφραση εκείνων που υπέφεραν κι' αγωνίσθηκαν πολύ στη ζωή τους, μιλά, ενώ συνεχίζει να μοντάρει ένα μικρό σωρό από κάλτσες. Ο Τόμας Γκραϊνχες, ένας ξανθός γίγαντας, που θυμίζει παίκτη του ράγκμπυ, ακούει χωρίς να σταματά το γράψιμο διευθύνσεων πάνω σε ένα βουναλάκι από φακέλους. Είναι μια δουλειά «έξτρα», που κάνει κάθε βράδυ, για λογαριασμό κάποιας εταιρίας, ώστε να συμπληρωσει το μέτριο μεροκάματο που παίρνει σαν ειδικευμένος εργάτης της «Γουεστινγκχάουζ 'Ηλέκτρικ». Η σύζυγός του είναι φτωχή κι' οι υποχρεώσεις μεγάλες. Κάθε σέντς που μπαίνει στον προϋπολογισμό της, είναι πολύτιμο.

Κι' όμως, ως τον Μάιο του 1952, που γεννήθηκαν τα δίδυμα Μπάρρυ και Λάρρυ, οι Γκραϊνχες κατάφεραν ακόμα και να πηγαίνουν στον κινηματογράφο μια φορά την εβδομάδα. Άλλα ο Λάρρυ υπήρξε ένα πρόβλημα από τη στιγμή που γεννήθηκε. Αντίθετα προς το αδελφάκι του, ήταν μικροκαμωμένος κι' αδύνατος. Για να κρατηθεί στη ζωή, χρειάστηκε να του κάνουν μετάγγιση αίματος. Και τα πράγματα χειροτέρεψαν με το πέρασμα των πρώτων εβδομάδων.

«Ο δόκτωρ Μπάλνι, ο παιδίατρος του εργοστασίου, δεν ήταν σε μικρότερη άμηχανία από τη δική μας», διηγείται ή κυρία Γκραϊνχες. «Δεν μπορούσε να καταλάβει τι ακριβώς συνέβαινε στον οργανισμό του Λάρρυ». Το νήπιο ήταν πια δεκαοχτώ μηνών, όταν ο γιατρός αντιλήφθηκε ότι έπρόκειτο για μια άτυχία στην καρδιά του. Η όψη που υπάρχει στην καρδιά του έμβριου και που κλείνει κατά τη γέννηση, είχε μείνει στον Λάρρυ ανοιχτή. Το αίμα δεν έπαιρνε, έτσι, αρκετό οξυγόνο και το παιδάκι δεν μπορούσε να ζήσει φυσιολογικά. Ο δρ Μπάλνι κι' οι συνάδελφοί του στο Φαίρμونت, δήλωσαν ότι δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτα. Συμβούλεψαν τους Γκραϊνχες να πάνε τον γιό τους στο παιδιατρικό κέντρο της Βοστώνης.

ΣΤΗ Βοστώνη, ο δρ Ράμπερτ Γκρός, ένας από τους πιο έμπειρους καρδιολόγους των Ηνωμένων Πολιτειών, έπιβεβαίωσε τη διάγνωση. «Είναι απαραίτητη ή χειρουργική επέμβαση», είπε, «άλλοιως το παιδί θα πεθάνει. Πρέπει να κλείσουμε την όψη». Άλλα, εκείνη την εποχή (ήταν το φθινόπωρο του 1953) ή καρδιοχειρουργική δεν είχε προοδεύσει ακόμα πολύ. Κάθε επέμβαση αποτελούσε ριψοκίνδυνη περιπέτεια. Γι' αυτό, οι ειδικοί έπιχειρούσαν επέμβασεις μονάχα στις χωρίς άλλη έλπίδα καταστάσεις. Ο δρ Γκρός εξέγησε τα πράγματα στους Γκραϊνχες.

«Μας σύστησε να περιμένουμε», διηγείται ή μητέρα του Λάρρυ. «Μας είπε ότι έπρεπε να κερδίσουμε καιρό: δυό, τρία πέντε χρόνια, δέκα αν ήταν δυνατό. Στο μεταξύ, ή έπιστήμη θα προχωρούσε και το παιδί μας θα ήταν πιο γερό για ν' αντιμετωπίσει την έγχείρηση. Άρχισε έτσι ο μεγάλος μας εφιάλτης. Άφήναμε τη μια μέρα μετά την άλλη, ενώ μας έτρωγε ή αγωνία μη πως ξαφνικά σταματήσει ή καρδιά του

Λάρρυ. Κι' όμως, έπρεπε να είμαστε διαρκώς γελαστοί: για τον Λάρρυ και για τα άλλα μας παιδιά».

Φυσικά, ο μικρούλης άρρωστος κατάλαβε γρήγορα ότι κάτι κακό τον ξεχώριζε από τα αδελφάκια του... Δεν μπορούσε ποτέ, ούτε και μια μόνη φορά, να τρέξει, να ξεφωνίσει, να παίξει, να κολυμπήσει, να κάνει ποδήλατο. Συχνά, δεν μπορούσε ούτε στο σχολείο να πεί. Οι άρρώστες, πραγματικά, πηγαιναν κι' έρχονταν γύρω του άπειλητικές. Το παραμικρό κρυολόγημα μπορούσε, σ' αυτόν, να πάρει άνησυχητικές διαστάσεις. "Όχι μια ούτε δυό φορές, μπήκε στο νοσοκομείο με βρογχοπνευμονία. Κάθε έξη μήνες, πενούσε από τους γιατρούς για ήλεκτροκαρδιογράφημα και για άλλες περιοδικές εξετάσεις. Πέντε φορές τον πήγαν στη Βοστώνη για γενική εξέταση.

"Όσου, ξαφνικά, πέρυσι την άνοιξη, ή κατάσταση της υγείας του χειροτέρεψε. Είχε πάρει κυανωτική απόχρωση κι' είχε αδυνατίσει πολύ. "Όλος — όλος ζύγιζε κάπου δεκαπέντε κιλά. Οι γιατροί του Φαίρμونت έκαναν συμβούλιο κι' αποφάνθηκαν: «Ο κίνδυνος της έγχειρήσεως, σήμερα, είναι τόσο σοβαρός όσο κι' εκείνος από την παράταση της άναμονής. "Αν δεν γίνει άμέσως επέμβαση, είναι ζήτημα αν ο Λάρρυ θα προλάβει τον χειμώνα. Πηγαίνετε τον στη Βοστώνη, χωρίς άναβολή».

«Ποτέ όπως τότε», λέει ή κυρία Γκραϊνχες, με τρεμάνοντα φωνή, δεν νοιώσαμε τόσο θαθεία τι κακό πράγμα είναι ή φτώχεια. Δεν ξέραμε πως θα βρίσκαμε τα χρήματα για την παραμονή έμένα και του Τόμας στη Βοστώνη, γιατί κι' ο άνδρας μου ήθελε να είναι παρών όταν θα κρινόταν ή τύχη του παιδιού μας. Σφίξαμε τα δόντια μας κι' αποθέσαμε τις έλπίδες μας στη θεία πρόνοια. Ο Τόμας πήρε άδεια από το εργοστάσιο. Παρακάλεσα τη μητέρα μου να προσέχει τα παιδιά κατά την άπουσία μας. "Ετοιμαζόμαστε να ξεκινήσουμε, όπως — όπως, όταν ή κοινωνία του Φαίρμونت ήρθε σε βοήθειά μας».

"Ενας γυναικείος σύλλογος της πόλεως μάζεψε από τα μέλη του τα λεπτά για το ταξίδι. Έξασφαλίσαμε έτσι μια θέση σε θαγκόν λι για τον Λάρρυ, ώστε να μη κουραστεί. "Υστερα, οι συνάδελφοι του Τόμας στο εργοστάσιο μάζεψαν μεταξύ τους πεντακόσια δολάρια για τα πρώτα έξοδα. Έξ άλλου, με ενέργειές τους, έκαναν κάτι παρόμοιο και οι συνάδελφοί τους που δούλευαν στο εργοστάσιο της Βοστώνης, αναλαμβάνοντας να πληρώσουν το ξενοδοχείο όσο οι Γκραϊνχες θα έμεναν στην πόλη τους. Οι ίδιοι εργάτες προσφέρθηκαν και για τις ένδεχόμενες μεταγγίσεις, κατά την έγχείρησή.

Άλλα ή επέμβαση δεν έγινε άμέσως. Ο δρ Γκρός, που ήθελε να εξασφαλίσει τις μέγιστες πιθανότητες έπιτυχίας, ώρισε μια ειδική δίαιτα για τον Λάρρυ. Καί, κατά την κρίση ήμέρα, ένας δίσκος από πλαστική ύλη τοποθετήθηκε σαν βούλωμα στην όψη του καρδιακού μυός. Η έγχείρηση ξετυλίχθηκε χωρίς έμπόδια, κατά τον πιο ίκανοποιητικό τρόπο. Άλλα ο δρ Γκρός

άφευγε να κάνει μια αίσιόδοξη πρόβλεψη. «Έχουμε», είπε, «μονάχα 50% πιθανότητες σωτηρίας. Το παιδί είναι πολύ αδύνατο. Θα περιμένουμε και θα δούμε.

Ο γολγοθας συνεχίζεται

Οι μέρες πενούσαν κι' ή κατάσταση του Λάρρυ χειροτέρευε, άφηνείται ή κυρία Γκραϊνχες ενώ τα δάκρυα της αλλάκωναν τα μάγουλα. «Γρήγορα, οι πιθανότητες λιγότεψαν. Έγιναν 40%, ύστερα 30%. Η καρδιά του παιδιού, που είχε ταλαιπωρηθεί από την έγχείρηση, εξασθενούσε όλοένα».

Ευτυχώς, υπήρχε μια ηλεκτρική συσκευή, χρήσιμη γι' αυτή την περίπτωση. Την είχε έφευρει ο δρ Ζόλλ, του νοσοκομείου «Μπέθ 'Ισραέλ» της Βοστώνης. Ήταν αρκετά όγκωδης και χρησιμοποιόταν ως τότε κατά τη διάρκεια έγχειρήσεως. Ο δρ Ζόλλ, μόλις πληροφορήθηκε την περίπτωση του μικρού Λάρρυ, έπιδόθηκε στο να κατασκευάσει μια άλλη, σε τόσο μικρό μέγεθος, ώστε να είναι δυνατόν να την τοποθετήσουν μέσα στο σώμα του άρρώστου.

Η επέμβαση για την τοποθέτηση της μικρής αυτής συσκευής διήρκεσε πολλές ώρες κι' άπαίτησε τη συμμετοχή κάπου είκοσι γιατρών. Ο ήλεκτρονικός ένιαχ της του Ζόλλ τοποθετήθηκε κοντά στο δεξιό νεφρό, κάτω από το διάφραγμα. Από τη μπαταρία του που ζυγίζει 198 γραμμάρια, ένα πλατινισμένο νήμα από πλαστική ύλη, μήκους 25 πόντους,

έφθασε στην καρδιά του Λάρρυ, που οι παλμοί της έφθασαν άμέσως τους 80 με 85.

Λίγες έβδομάδες άργότερα, ο Λάρρυ γύρισε στο σπίτι του για τη μακρά περίοδο της άναρρώσεως. Φυσικά, ή συσκευή που βρίσκεται στο σώμα του, δημιουργεί ώρισμα προβλήματα. Του εξασφάλισε τη ζωή. Άλλα όχι μια ζωή κανονική. Το χειρότερο είναι ότι ή μπαταρία έχει άυτονομία λειτουργίας όχι μεγαλύτερη των πέντε έτών. Μετά από πέντε χρόνια, λοιπόν, αν ή καρδιά του Λάρρυ δε θα έχει δυναμώσει κι' εξασκηθεί ώστε να χτυπά μόνη της, ή μπαταρία πρέπει να αλλάξει. Κι' αυτό σημαίνει νέα όδυνηρή επέμβαση.

«Κ' αν ή μπαταρία εξαντληθεί γρηγορώτερα; ρώτησαν άνησυχοι οι Γκραϊνχες. «Αδύνατον!» άποκρίθηκαν οι γιατροί της Βοστώνης. Καί πρόσθεσαν: «Έστω όμως και να συμβεί αυτό το άπίθανο ένδεχόμενο, δεν θα έπείθει το μοιραίο. Η καρδιά του παιδιού θα εξακολουθήσει να χτυπά άδύνατα, ώστόσο ή βλάβη διορθωθεί».

Βέβαια, το μέλλον για τον Λάρρυ και για τους γονείς του δεν προδιαγράφεται ρόδινο. Ο μικρός Γκραϊνχες θα εξακολουθήσει να είναι άμέτοχος στα τρελλά παιχνίδια των συνομηλίκων του. Κι' οι γονείς του, παρά τις δεσώσεις των γιατρών, δεν θα άπαλλαγούν από ένα τρομερό εφιάλτη. Τί θα συμβεί, όταν περάσουν αυτά τα πέντε χρόνια;

KONALT METER

Σοβιετικές έπιτυχίες στη θεραπεία των όγκων

Οι Σοβιετικοί έπιστήμονες σημείωσαν έπιτυχίες στη θεραπεία άρισμένων καρκινικών όγκων. Οι συνεργάτες του Πειραματικού Όγκολογικού 'Ινστιτούτου της Μόσχας χρησιμοποίησαν συσκευή τεχνητής κυκλοφορίας του αίματος για τη θεραπεία των καρκινικών όγκων με φάρμακα. Το 'Ινστιτούτο αυτό της 'Ιατρικής 'Ακαδημίας της ΕΣΣΔ διευθύνεται από τον καθηγητή Νικολάι Μπλόχιν, πρόεδρο της 'Ακαδημίας.

Με πειράματα επί ζώων έχει καθοριστεί μια νέα μέθοδος τοπικής χημειοθεραπείας των όγκων. Η ευρύτερη χρησιμοποίηση χημειοθεραπευτικών φαρμάκων κατά διαφόρων καρκίνων νεοπλασιών παρεμποδίζονταν μέχρι σήμερα γιατί τα φάρμακα αυτά, ενώ προκαλούν πρόσκαιρη άναστολή, παρουσιάζουν ταυτόχρονα σοβαρές τοξικές αντιδράσεις και, ειδικότερα, έχουν κακή επίδραση επί της αιμοποίησης.

Αναζητώντας νέα μέσα θεραπείας των όγκων, οι έπιστήμονες χρησιμοποίησαν περίπλοκο τεχνικό εξοπλισμό και συσκευές τεχνητής κυκλοφορίας του αίματος με τη βοήθεια των όποι-

ων εισάγοντας στον οργανισμό νέες αντικαρκινικές ουσίες και ιδιαίτερα ή «σαρκολισίνη».

Στην άρχή καταπολεμήθηκαν οι όγκοι στα άνω και κάτω άκρα. Τα πειράματα όπεδείξαν ότι είναι δυνατόν, χωρίς καμιά βλάβη του οργανισμού, να εισαχθούν στον όγκο 5—6 φορές μεγαλύτερες δόσεις φαρμάκου παρά με τις ένδοφλέβιες ένεσεις. Μετά τα πειράματα επί ζώων ή μέθοδος αυτή άρχισε να χρησιμοποιείται δοκιμαστικά σε άρισμένους όγκους των άκρων.

Για την τοπική κυκλοφορία του αίματος χρησιμοποιείται μια συσκευή τεχνητού καρδιοπνεύμονος άνάλογη με αυτές που χρησιμοποιούνται στη Δύση για τις έγχειρήσεις της καρδιάς. Χρησιμοποιείται και το σοβιετικό φάρμακο «Ντοπάν» που πολλές περιπτώσεις περιορίζει την άνάπτυξη των όγκων. Κατά τους Σοβιετικούς έπιστήμονες, είναι νωρίς άκόμη να μιλάμε για πλήρη έπιτυχία στην καταπολέμηση των όγκων με τη μέθοδο αυτή, ή όποια, ώστόσο, δίνει πολλές ύποσχέσεις για το μέλλον, ιδίως αν χρησιμοποιηθεί παράλληλα με τη χειρουργική θεραπεία.

**‘Η κατάρρευση του
έλληνορωμαϊκού κό-
σμου οφείλεται στα
κοπάδια των αίγο-
προβάτων!**

‘Αυμή και παραμή της Ρώμης

**ΖΩΝΤΑΝΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΓΙΑ
ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΟΥΜΕ ΤΑ “ΠΕΡΙΧΑΡΑΚΩ-
ΜΕΝΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ” ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ**

ΕΔΩ και δεκαπέντε αιώνες, το μεγαλύτερο εγχείρημα της ανθρώπινης ιστορίας κατέρρευσε μέσα στο αίμα, την άναρχία και τον πανικό: ‘Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία εξεμέτρησε το ζήν. Από τα σύνορα της ‘Ινδίας ως τις άκτες του ‘Ατλαντικού, άπειράριθμοι λαοί που είχαν μάθει επί εκατοντάδες χρόνια να συμβιούν άρμονικά, να τρέφονται με παρόμοιες ιδέες, να μιλάνε τις ίδιες γλώσσες — ‘Ελληνικά για τους μορφωμένους, λατινικά για όλους τους άλλους — παραδόθηκαν και πάλι στις κεντρόφυγες δυνάμεις που, στίς ημέρες μας, φαίνονται άποκρυσταλλωμένες σε μιά άμοιβαία και άθεράπευτη καχυποψία κι ‘έλλειψη κατανόησης. Οί κεντρόφυγες δυνάμεις που χωρίζουν σήμερα την Εύρώπη και όλο τον κόσμο σε άντιμαχόμενα περιχαρακωμένα στρατόπεδα που ονομάζονται «κράτη», δε θα είχαν κανένα νόημα στη χρυσή εποχή της «ρωμαϊκής ειρήνης», την εποχή που ο Πέρσης, όπως και ο Γαλάτης, ο ‘Αφρικανός όπως και ο ‘Ισπανός, άποστήθιζαν όλοι στο σχολείο τους ίδιους στίχους του Βιργιλίου, φορούσαν την ‘ίδια τήβεννο κι ‘έβρισκαν την άπάντηση σ’ όλα τους τα προβλήματα λατρεύοντας μιά και μόνη θεά, τη Ρώμη.

‘Αλλά τόσα χρόνια μετά την εξαφάνιση της όμορφης αυτής ένότητας, ποιός ο λόγος ν’ αναρωτιόμαστε για τα αίτια που την προκάλεσαν; Το παρελθόν έχει ακόμα κάτι να μάς διδάξει; Σ’ αυτό το ερώτημα φαίνεται πως υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για ν’ άπαντήσουμε άπερίφραστα: Ναι! Και άνάμεσα σ’ αυτούς τους βασικούς λόγους υπάρχουν μερικοί που, έδω και πενήντα χρόνια, ο άνθρωπος δεν τους άπαιτείτο. ‘Η πιδό εκπληκτική εξήγηση μάς προσφέρεται, παραδόξως, όχι από τους ιστορικούς, αλλά από τη φυσικομαθηματική θεωρία της σχετικότητας; ο χρόνος δεν είναι αυτό που συνήθως πιστεύουμε. Το παρελθόν, μάς λένε οί φυσικοί, δεν είναι περισσότερο νεκρό ή ζωντανό από το παρόν. Και το μέλλον υπάρχει κιόλας, όπως υπάρχουν κι ‘εμείς που ζούμε στο σήμερα.

“Ας εξηγηθούμε...”

‘Ο χρόνος δεν είναι αυτό που συνήθως πιστεύουμε. Το παρελθόν μάς λένε, οί φυσικοί, δεν είναι περισσότερο νεκρό ή ζωντανό από το παρόν. Και το μέλλον υπάρχει στο σήμερα, όπως και στο χθές...” Αν μπορούσαμε να περπατήσουμε στο χρόνο όπως περπατούμε στο χώρο, ή άπόσταση που θα μάς χώριζε από την άρχαία Ρώμη θ’ άντιστοιχούσε με μιά μετατόπιση λίγων δεκάδων μέτρων. “Ας μην άποτιμάμε την έπίδραση που άσκούν στη ζωή μας οί άνθρωποι που έζησαν πριν από 2 000 χρόνια.

τά σημεία που άποτελούν μιά εύθεια γραμμή, υπάρχουν επίσης ταυτόχρονα. ‘Αλλά τότε, τι είναι το σώμα ενός ανθρώπου; Μέσα στο χωρόχρονο, μπορούμε να όρίσουμε το ανθρώπινο σώμα ως άντικείμενο με όρισμένο μήκος (ας πούμε 1,75 μ.) όρισμένο πλάτος (ας πούμε 60 εκατοστά) και όρισμένο πάχος (ας πούμε 30 εκατοστά) αλλά και με όρισμένη διάρκεια (ας πούμε 75 χρόνια). ‘Η διάρκεια, λοιπόν, είναι μιά από τις τέσσερις διαστάσεις του ανθρώπινου σώματος!

“Αν δεχθούμε αυτές τις θεωρίες (και άπενθυμίζουμε ότι σ’ αυτές βασίζεται ή σύγχρονη φυσική) τι είναι μιά άπόσταση 35 μέτρων; Είναι μιά πολύ μικρή άπόσταση που μπορούμε να διακρίνουμε σε λίγα δευτερόλεπτα. Τα 35 μέτρα είναι περίπου είκοσι φορές, το μήκος του σώματός μας. ‘Αλλ’ είναι περίπου και ή άπόσταση που χωρίζει τον άνθρωπο της εποχής μας από το τέλος της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Γιατί αν πολλαπλασιάσουμε την τετάρτη διάστασή μας, τη διάρκεια, με το είκοσι (75 Χ 20) βρίσκουμε 1500 χρόνια! “Αν μπορούσαμε, λοιπόν, να περπατήσουμε στο χρόνο όπως περπατάμε στο χώρο, ή άπόσταση που θα μάς χώριζε από την άρχαία Ρώμη θ’ άντιστοιχούσε με μιά μετατόπιση 35 περίπου μέτρων! Είναι συναρπαστικό να σκεπτόμαστε ότι, μέσα στο τετραδιάστατο Σύμπαν της σύγχρονης φυσικής, ζούμε σε άπόσταση κάπου 35 μέτρων από τον Κικέρωνα, το Βιργίλιο, το Νέρωνα, τον Καλιούλα και τους πρώτους Χριστιανούς.

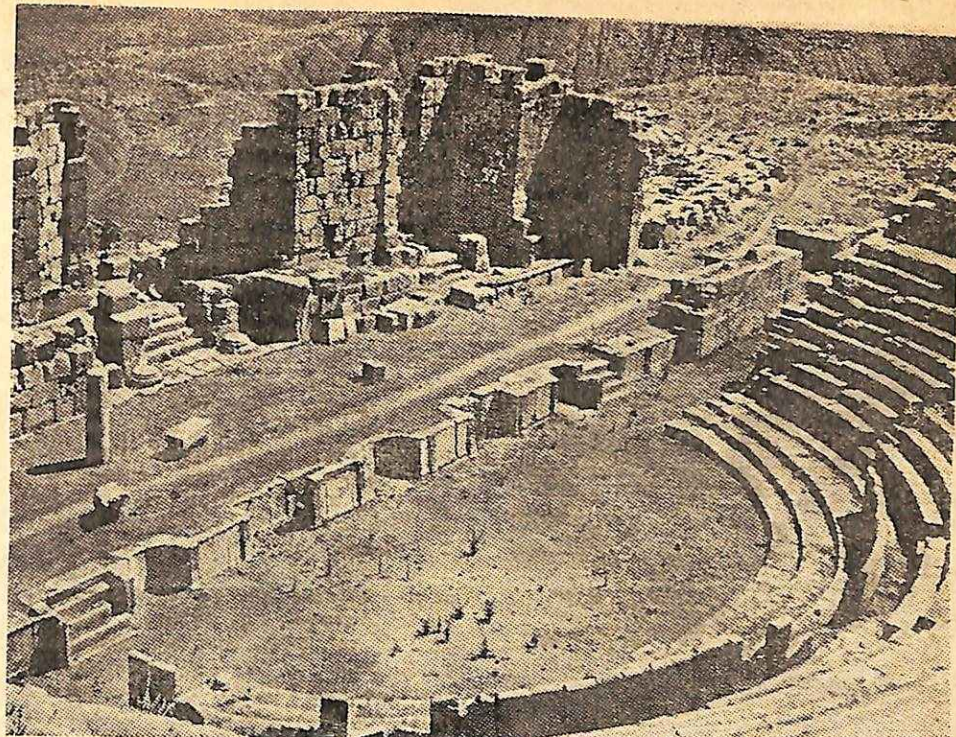

Μιά δυσάρεστη άναμνηρία του ανθρώπινου πνεύματος, λένε οί φυσικοί, μάς κάνει να βλέπουμε τόσο μακρινό το «χρονικό» διάστημα των δεκαπέντε ή είκοσι αιώνων που στην πραγματικότητα άντιστοιχεί με 35 ή 50 μέτρα του «χωρικού» διαστήματος.

Και ή ‘ίδια ψευδαίσθηση μάς κάνει να άποτιμάμε την έπίδραση που μπορούν ν’ άσκήσουν στη ζωή μας οί άνθρωποι που έζησαν πριν από 2000 χρόνια. Αυτή την έπίδραση, προς το παρόν, μόνον οί ιστορικοί μπορούν να τη μελετήσουν. ‘Αλλά κάποτε ίσως οί φυσικομαθηματικοί θα πάρουν τη σκυτάλη από τους ιστορικούς και τότε πολλά μυστήρια της ιστορίας θα διαλευκανθούν. Δεν έχουμε φτάσει ακόμα σ’ αυτό το σημείο, αλλά ήδη μπορούμε να διαπιστώσουμε πως οί ιστορικοί προσανατολίζονται προς μιά ρεαλιστικότερη αντίληψη της έπιστήμης τους. Οί πρόσφατες μελέτες για την άκμή και την παρακμή του ρωμαϊκού πολιτισμού ρίχνουν καινούργιο φώς στις έπίδρασεις που μπορούν ν’ άσκήσουν οί άνθρωποι μιάς όρισμένης εποχής στους άπογόνους τους μιάς άλλης εποχής. ‘Ο σύγχρονος δυτικός κόσμος είναι κληρονόμος του έλληνορωμαϊκού κόσμου της αρχαιότητας. Και όπως είδαμε, ο κόσμος αυτός δεν είναι «νεκρός» μέσα στο τετραδιάστατο Σύμπαν. Είναι ο κόσμος των γειτόνων μας, που ζουν σε άπόσταση λίγων δεκάδων μέτρων από μάς...

‘Αναστατώσεις του παρελθόντος

ΕΠΙ εκατομμύρια χρόνια, τα ζωντανά πλάσματα του πλανήτη μας έζησαν σε μιά κατάσταση άναγωνιστικής ισορροπίας που εξασφάλιζε την «εύεία» της ‘ίδιες της Γής: όλη ή έπιφάνεια της στερεάς, έκτος από τους πόλους και μερικές έρήμους όχι πολύ έκτεταμένες, ήταν σκεπασμένη με βλάστηση, λειβάδια ή δάση. Από τη βλάστηση αυτή ζούσαν τα φυτοφάγα ζώα που τροφοδοτούσαν με το κρέας τους τα σαρκοβόρα. Κατόπιν έμφανίστηκε ο άνθρωπος έδω και όχτακόσιες χιλιάδες χρόνια περίπου. Στην αρχή τίποτα δεν άλλαξε στην πανάρχαια ισορροπία της φύσης. ‘Ο προϊστορικός άνθρωπος δεν καλλιεργούσε ακόμα τη Γή. Ζούσε από το κυνήγι, το ψάρεμα και τους καρπούς των δέντρων. ‘Εκτός από τις ψηλές κορφές και τις έρη-

‘Ερείπια ρωμαϊκής πόλεως στην Τυνησία.

μικές ζώνες, το έδαφος ήταν σκεπασμένο από δάση και φυσικά λειβάδια. Και ή βλάστηση αυτή προστάτευε το έδαφος από τη διάβρωση. ‘Όταν ο νεολιθικός άνθρωπος έφευρε τη γεωργία, στην αρχή περιωρίσθηκε να σκαλίζει τη Γή σε πολύ μικρές έκτασεις με πρωτόγονα εργαλεία. Κατόπιν, όταν ο πληθυσμός άρχισε ν’ αύξάνεται, δημιουργήθηκαν μεγαλύτερες άνάγκες και οί καλλιέργειες άπλώθηκαν σε μεγαλύτερες έκτασεις. “Όλες οί μεγάλες κοιλάδες άξιοποιήθηκαν και, όταν εξαντλήθηκαν οί έλεύθερες έκτασεις, ο άνθρωπος άρχισε να καταστρέφει τα δάση για ν’ άποκτήσει περισσότερο καλλιεργήσιμο έδαφος. “Ετσι διάσπασε για πρώτη φορά τη φυσική ισορροπία μεταξύ του εδάφους, του νερού και του δάσους...

Τις συνέπειες τις πληρώνουμε ακόμα σήμερα. ‘Υπολογίζεται ότι στα άποφιλωμένα εύρωπαϊκά βουνά ή διάβρωση που προκάλουν τα νερά της βροχής φτάνει τα δύο μέτρα κατά χιλιετηρίδα. Σε όλόκληρο τον κόσμο ή καλλιεργήσιμη Γή περασύρεται από τους χειμάρρους, ενώ τα πεναισμένα στόματα δεν παύουν ν’ αύξάνονται. ‘Αλλ’ αυτό που ξεφεύγει από την άμνηστική αντίληψη των σύγχρονων ανθρώπων — αν εξαιρέσουμε τους ιστορικούς — είναι οί αναστατώσεις του παρελθόντος που προκάλεσαν αυτή την κατάσταση. ‘Η εικόνα των καταστροφών που προκάλεσε ή κτηνοτροφία των προβάτων και των αίγριδων στην ‘Ιταλία του τρίτου και του δεύτερου π.Χ. αιώνα, είναι τρομακτική:

‘Εξαφανίζονται τα λειβάδια και τα δάση, τα πρόβατα άπογύνωνσαν τις πλαγιές των λόφων διευκολύνοντας τη διαβρωτική έπίδραση των νεράν της βροχής. Τα χώματα και οί πέτρες συσσωρεύθηκαν στις κοίτες των ποταμών και στα ποτάμια δέλτα, τα νερά ξεχύθηκαν στις πεδιάδες και δημιούργησαν τέλματα που διευκολύνουν την άνάπτυξη των «άνωφλών» που είναι οί φορείς της έλονοσίας. (‘Ωρισμένοι ιστορικοί δε διατάζουν ν’ άποδώσουν στην έλονο-

σία την εξαφάνιση του πολιτισμού των ‘Ετρούσκων της ‘Ιταλίας). “Ετσι, ή περιοχή της ‘Απουλίας, που ήταν άλλοτε σιτοπαράγωγική, όταν κατακλύσθηκε από τα κασικοπρόβατα κατέληξε να γίνει μιά από τις πιδ άγονες περιοχές της ‘Ιταλίας. ‘Ακόμα και οί άκτες της ‘Απουλίας έγκαταλείφθηκαν από τους ανθρώπους. Το κωνοποβριθή έλη της παρά λίγο να διαλύσουν το στρατό του Καίσαρος και οί ταξιδιώτες, που είναι άποχρεωμένοι να περάσουν από κει, νομίζουν πως ή άλλοτε εύτυχημένη αυτή χώρα κατοικείται από μοχθηρά πνεύματα του κάτω κόσμου.

Ρωμαϊκά έρείπια

ΚΟΝΤΑ στα κασικοπρόβατα, ή φωτιά. Οί άνθρωποι άνάβουν αυτές τις φωτιές, για να έκχερώσουν τις πλαγιές των λόφων και να κερδίσουν λίγα στρέμματα καλλιεργήσιμης Γής. ‘Αλλ’ ή μέθοδος προκαλεί μιά βαθύτατη αλλοίωση, εξαφανίζει δια παντός τον τάπητα της βλαστήσεως και τελικά προκαλεί μιά μεταβολή του κλίματος... Αυτά πρέπει να τα θυμόμαστε, όταν, στον είκοστό αιώνα, ταξιθεύουμε στη νότια ‘Ιταλία με τις άπογυμνωμένες πλαγιές, τ’ άπαθλιωμένα χωριά της και τον άποσιτισμένο πληθυσμό με το κατώτερο βιοτικό επίπεδο της Εύρώπης. Οί άνθρωποι αυτοί πληρώνουν τα σφάλματα των προγόνων τους. ‘Ο ταξιδιώτης που διασχίζει την Καλαβρία και τη Λουκανία είναι άδύνατο να φαντασθεί πως οί πετρώδεις αυτές έρημιές υπήρξαν άλλοτε σιτοφόρα χωράφια. Και όμως, ή εισαγωγή των αίγοπροβάτων μετά τους Καρχηδονιακούς πολέμους άρκεσε για να μεταβάλει τα χωράφια σ’ αυτό που βλέπουμε σήμερα. ‘Η πόλη του Μεταποντίου είχε πρώτο χαρακμένο στα νομίσματά της ένα στάχυ. Λίγους αιώνες αργότερα εξέδωσε νομίσματα με το κεφάλι ενός κριού. ‘Ανάμεσα σ’ αυτά τα δυο σύμβολα, τα στάχυ και το κριάρι, γράφεται το χρονικό μιάς καταστροφής: ‘Η

Ρωμαίοι τετράρχες.
(“Άγιος Μάρκος, Βενετία”)

καταστροφή της βλαστήσεως σήμανε και την καταστροφή της άλλοτε πλούσιας αυτής χώρας. Αυτό είναι ένα χειροποίητο παράδειγμα της επιδράσεως που μπορούν ν’ ασκήσουν ακόμα στη ζωή μας οι άνθρωποι αυτοί που έζησαν εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια.

‘Αλλά στη Βόρειο ‘Αφρική και στην ‘Εγγύς ‘Ανατολή βλέπουμε καλύτερα την ανεπανόρθωτη έρημωση ολόκληρων περιοχών εξ αιτίας της αλόγιστης καταστροφής του έδαφους. Θυμάμαι ακόμα τις εντυπώσεις μου από ένα ταξίδι στη δυτική Τυνησία, εδώ και δυο χρόνια. Σε μίαν άπεραντη έκταση, μέσα από άγονες βουνοπλαγιές που θύμιζαν τα τοπία του Φάρ Ούεστ, δεν έβλεπα παρά πέτρες, άμμο, σκόνη, με λίγους καχεκτικούς θάμνους εδώ πέρα. Πότε, Πότε, διασταυρωνόμαστε με ρακενδύτους ‘Αραβες που έσπερναν πίσω τους μερικές κάσιγνες γκαμήλες. ‘Αλλά κάθε δέκα ή δεκαπέντε χιλιόμετρα, στις μικρές πεδιάδες ή στα ύψωματα, ένα συγκινητικό θέαμα: Μιά έρειπωμένη ρωμαϊκή πόλη, με τις άψιδες της, με τα μνημεία της... ‘Ανθρωποι ζούσαν άλλοτε εδώ με όλη την άνεση και την ασφάλεια του πολιτισμού. Κυκλοφορούσαν στην αγορά, πήγαιναν στο θέατρο, στο γυμναστήριο. ‘Η όμορφα και ή πολυτέλεια των πόλεων τους, που σήμερα κείτονται σ’ έρείπια, μάς επιτρέπει να τους φαντασθούμε ως ανθώπους πολιτισμένους. Συζητούσαν ίσως για την πολιτική, τη φιλοσοφία, την τέχνη, διάβαζαν τον Πλάτωνα, σχολιάζαν τον ‘Αριστοτέλη... Και όλα αυτά μέσα σ’ ένα διάκοσμο που σήμερα δεν έχει τίποτα το ανθρώπινο, τίποτα το ζωντανό. ‘Αν ψάξουμε ανάμεσα στο

έρείπια μπορεί να βρούμε καμιά σάυρα, μερικούς άρουραίους, ένα φίδι. Αυτές είναι οι μόνες μορφές ζωής που απομένουν σ’ αυτή την άγρια έρημι. ‘Αλλά τότε, γιατί εγκαταστάθηκαν οι Ρωμαίοι στην Τυνησία, γιατί έχτισαν πόλεις, θέατρα, στάδια στην έρημο; ‘Επειδή στις περιοχές υπήρχε τότε κάτι το ανεκτίμητο: ‘Υπήρχε το δάσος. ‘Απεράντα δάση σκέπαζαν τις βουνοπλαγιές της Τυνησίας, προστάτευαν τις πόλεις με μία ζώνη δροσιάς και πρασίνου. Και κάτω από το δάσος, υπήρχε το πλούσιο χώμα, το χορτάρι, τα ζαρκαδία, τα λεοντάρια, ακόμα και οι ελέφαντες. ‘Ο τόπος έσφυζε από ζωή. ‘Αλλά στο γόνιμο αυτό έδαφος, τα ίδια σφάλματα κατέληξαν στην ίδια τραγωδία. ‘Από την αποψίλωση στην καλλιέργεια, από την καλλιέργεια στην κτηνοτροφία... Το αποτέλεσμα είναι ή διάβρωση του έδαφους. ‘Από τη μία ως την άλλη άκρη της αυτοκρατορίας, όπου οι πλαγιές απογυμνώθηκαν από τον πανάρχαιο φυτικό μανδύα τους, το χώμα παρασύρθηκε από τα ποτάμια στη θάλασσα, ή Γη έρημώθηκε.

Το φάσμα της πείνας

ΠΡΙΝ από την περίοδο της κοσμοκρατορίας, όταν ή Ρώμη ήταν ακόμα μια μικρή απομονωμένη πόλη, ή οικονομία της ήταν κυρίως αγροτική. ‘Αλλ’ ή μείωση της γεωργικής αποδόσεως είχε από τότε κιόλας αρχίσει να γίνεται αισθητή. Μόνοι οι μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις ήταν βιώσιμες και ή απόδοσή τους ήταν εξαιρετικά περιορισμένη. Τα αστικά κέντρα ζούσαν υπό την απειλή μίας σιτοδείας, μίας έπιζώσεως, μίας πολεμικής καταστροφής που θα μπορούσε να πλήξει την ύπαιθρο. Το φάσμα της πείνας απειλούσε τις μεγάλες πόλεις. Με τους 100.000 κατοίκους της, ή Ρώμη άπορροφούσε 244.000 καντάρια σιτηρών το χρόνο. Και ή μειωμένη, έπισης γεωργική απόδοση έθεσε το πρόβλημα της εισαγωγής.

‘Αλλά μία χώρα που εξαρτά την επίβυσή της από τις εισαγωγές, βρίσκει στο έλεος των έχθρών της. ‘Η κατάκτηση των ξένων άγορών έγινε ζωτική ανάγκη για τους Ρωμαίους. Για να επιζήσουν, έπρεπε να κατακτήσουν τους σιτοβολώνες της ‘Ιταλίας: τη Σικελία και τη Σαρδηνία.

‘Ετσι άρχισε ή ρωμαϊκή περιπέτεια. ‘Η πολίχνη του Ρωμούλου και του Ρώμου σπρώχθηκε στην κατάκτηση του κόσμου από την ανάγκη της εξασφαλίσεως του έπιουσίου. Και ή ανάγκη αυτή δημιουργήθηκε γιατί ή γεωργική απόδοση των έδαφών της είχε αρχίσει να μειώνεται. Και ή απόδοση άρχισε να μειώνεται όταν καταστράφηκε ή δασικός πλούτος της ‘Ιταλίας..

‘Οπως κάθε ιστορική έρμηνεία, έτσι κι’ αυτή που έκθετουμε πιο πάνω πρέπει να την αντιμετώπισουμε με κάποια επιφύλαξη. Τα γεγονότα της ανθρώπινης ιστορίας είναι περίπλοκα και ζυμωμένα με την τύχη. ‘Αλλά πάντως, είναι βέβαιο πως ή ανθρώπινη δραστηριότητα στις αρχαίες παραμεσόγειες χώρες κατέληξε σε μίαν αλλοίωση του

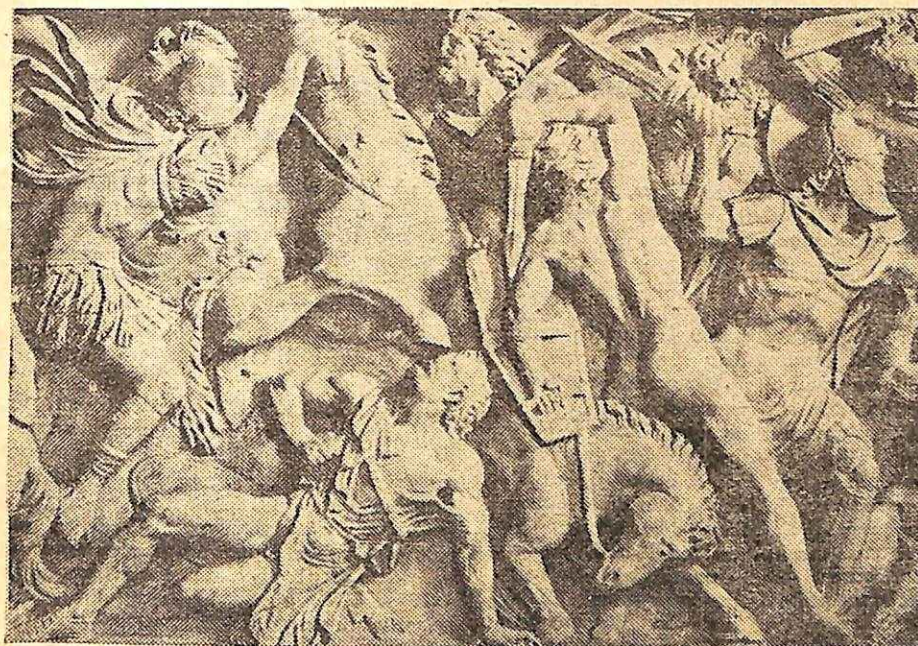
έδαφους που σε πολλά σημεία (είδαμε την περίπτωση της ‘Απουλίας και της Λουκανίας) υπήρξε δραματικά καταστρεπτική. ‘Επίσης, είναι βέβαιο πως κάθε φορά που οι άνθρωποι αποψιλώνουν μία περιοχή, τα νέα καλλιεργήσιμα έδαφη και τα βοσκοτόπια χαρίζουν μία πρόσκαιρη ευημερία που επιτρέπει την αύξηση του πληθυσμού. ‘Αλλ’ όσο αυξάνεται ή πληθυσμός, τόσο μειώνεται ή απόδοση των αποψιλωμένων έδαφών, αφού στο μεταξύ, αργα και σταθερά, ή διάβρωση έχει άρχισει το καταστρεπτικό της έργο. Και όταν οι άνθρωποι εξακολουθούν να πολλαπλασιάζονται σε μία Γη που δεν μπορεί πια να τους θρεψει, το φάσμα της πείνας είναι φυσικό να τους σπρώχνει στην κατακτητική περιπέτεια.

‘Αλλ’ όταν ή χιονοσφαίρα άρχισει να κατακυλαίει, ή ογκος της αυξάνεται συνεχώς — και όσο αυξάνεται ή ογκος της τόσο πιο γρηγορά και ορμητικά κατακυλαίει... Οι Ρωμαίοι βιά εξαπολύουν τις λεγεώνες τους σ’ όλο τον αρχαίο κόσμο. Πρώτα κατακτούν, έπειτα εκχερσώνουν, κατοπιν πολλαπλασιάζονται, μέχρι που, κατακτητές και κατακτημένοι, θ’ αποτελέσουν μαζί, το μεγαλύτερο οργανωμένο πολιτικό σύνολο που γνώρισε ποτέ ή κόσμος. ‘Αλλ’ όταν ή μηχανισμός αυτός τεθεί σε κίνηση, είναι αόριστον πια να σταματήσει. ‘Υπό τη διπλή πίεση του υπερπληθυσμού και της πρόσκαιρης ευημερίας της, ή ρωμαϊκή αυτοκρατορία είναι καταδικασμένη να έπεκτείνεται συνεχώς ή να πεθάνει.

‘Η επέκταση, φυσικά, δεν μπορεί να είναι άπεριόριστη. Θα φτάσει μία στιγμή που οι διαστάσεις της αυτοκρατορίας θα έχουν γίνει τόσο πελώριες, ώστε το σύνολο θ’ άρχισει να λυγίζει κάτω από το ίδιο του το βάρος. Αυτό συνέβη την εποχή που τα σύνορα της αυτοκρατορίας άπλωθηκαν τόσο μακριά απ’ τη Ρώμη, ώστε ή άμυνα τους δεν μπορούσε πια να εξασφαλισθεί από το κέντρο: Οι λεγεώνες δε διέθεταν μεταφορικό μέσο ταχύτερο που διεβίβαζαν τις διαταγές από την πρωτεύουσα δεν είχαν ταχύτερο μεταφορικό μέσο από το έλλογο. ‘Από τη στιγμή αυτή, ή Ρώμη δεν είχε παρά δυο δρόμους: την έσωτερική μεταρρύθμιση ή τη σύμπτυξη. Τα τεχνικά μέσα της μεταρρυθμίσεως έλειπαν. ‘Η αυτοκρατορία δε θα μπορούσε να σωθεί παρά μόνο με την έφευρεση του τηλεγράφου και της άτμομηχανής. Μπορούμε να φαντασθούμε ποιά θα ήταν σήμερα ή μορφή του κόσμου αν οι Ρωμαίοι είχαν υποδεχθεί τους Ούλους με μηχανοκίνητες λεγεώνες και άτομικές βόμβες! ‘Αλλ’ οι Ρωμαίοι, με όλες τις δυνάμεις τους άπορημένες από το милитарιστικό τους πνεύμα, δεν ένδιαφερόθηκαν για την έπιστήμη. Και το έφευρετικό δαιμόνιο των ‘Ελλήνων είχε σβύσει μαζί με την έλευθερία τους. (‘Η σύγχρονη έπιστημονική πρόοδος άρχισε στην ‘Αναγέννηση. Τέσσερις αιώνες άρκεσαν για να φτάσουμε στους Σπούτνικ. ‘Ο ‘Αρχιμήδης πέθανε το 212 π.Χ. άφίονοντας την έπιστήμη περίπου στο σημείο που τη βρήκαν οι πρώτοι έρευνητές της ‘Αναγεννήσεως. ‘Η κατάρρευση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας δεν άρχισε παρά

πέντε ή έξη αιώνες μετά το θάνατο του ‘Αρχιμήδη. Συνεπώς, οι Ρωμαίοι είχαν όλο τον καιρό για ν’ ανακαλύψουν και τον τηλεγράφο και την άτμομηχανή, ακόμα και την άτομική ένεργεια. ‘Αλλ’ οι Ρωμαίοι δεν ήταν ‘Ελληνες. Προτίμησαν να λύσουν τα προβλήματά τους με την εύκολη μέθοδο της έπεκτάσεως).

‘Αφού, λοιπόν, ή έσωτερική μεταρρύθμιση ήταν άδύνατη, ή αυτοκρατορία δεν μπορούσε πια να επιζήσει — και επέζησε για μερικούς αιώνες ακόμα — παρά μόνο μ’ ένα μηχανισμό άν-

Μάχη Ρωμαίων κατά Γαλατών. (‘Ανάγλυφο στο μουσείο του Καπιτωλίου).

τίστροφο από κείνον που είχε εξασφαλίσει την επέκτασή της: Με τη μείωση του πληθυσμού και τη βαθμιαία σύμπτυξη. ‘Ηταν ώριμη για τις βαρβαρικές έπιδρομές που υπήρξαν το τελευταίο πλήγμα σ’ ένα έτοιμοθάνατο σώμα.

Στερνή μου γνώση...

ΑΠΟ τη διάλυση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας γεννήθηκε ή κατακερματισμένη Εύρώπη που γνωρίζουμε σήμερα. Οι ιδιομορφίες των λαών του αρχαίου κόσμου, πρόσκαιρα ίσοπεδωμένες από τον ‘Ελληνορωμαϊκό ούμανισμό, αναδύθηκαν από τα έρείπια της αυτοκρατορίας ένισχυμένες από το μίσος και την άμοιβαία καχυποψία. Τα στεγανά σύνορα της σύγχρονης «πατρίδας» ένισχύουν ακόμα περισσότερο της πολιτιστικής ιδιομορφίας. «‘Η ιστορία προκαλεί τους πολέμους», έλεγε ή Βαλερύ. ‘Αλλά πώς γίνεται ή ιστορία; Πάντα σχεδόν από φαινόμενα που ξεφεύγουν έντελως από τον έλεγχο των ανθρώπων που τα ζουν. Οι Ρωμαίοι δεν μπορούσαν να υποπτευθούν πως οι μέθοδοι εκμεταλλεύσεως του έδαφους που χρησιμοποιούσαν έπρόκειτο να τους ώθήσουν στην κατάκτηση του κόσμου και, τελικά, στην κατάρρευση. ‘Η έπίδραση του ανθρώπου πάνω στα έ-

δάφη που κατέχει είναι τόσο βραδεία, ώστε ξεφεύγει από την άμεση παρατήρηση. ‘Η πρόσκαιρη ευημερία μίας γενεάς πληρώνεται με τη δυστυχία των μεταγενεστέρων, που σπάνια διατηρούν μία σαφή άνάμνηση των πραγμάτων τους. Και όταν συνειδητοποιήσουν τα σφάλματα των προγόνων τους, είναι συνήθως πολύ άργά: Οι καταστροφές είναι ανεπανόρθωτες.

‘Εκ των ύστερων, ξέρουμε τι έπρεπε να κάνουν οι Ρωμαίοι για να σωθούν. ‘Αλλ’ αυτό δε σημαίνει πως έχουμε το

δικαίωμα να τους κυττάμε άφ’ ύψους. Γιατί έμεις οι ίδιοι ξέρουμε τη λύση των σύγχρονων προβλημάτων μας: τον καλπάζοντα υπερπληθυσμό, την αύξουσα δηλητηρίαση της άτμοσφαιρας από το άνθρακικό άέριο κλπ. Οι άπογόνοί μας δεν άποκλείεται να μάς καταριώνται για την άμάθεια και την άδιαφορία μας.

‘Ωστόσο, μάθαμε κάτι που — ως έλπίζουμε — μάς θέτει σε καλύτερη μοίρα από τους Ρωμαίους: ‘Ο χρόνος, που μάς φαίνεται τόσο μακριός όταν υπερβαίνει τη διάρκεια μίας ανθρώπινης ζωής, είναι κάτι που άγκαλιάζει τους αιώνες. Είμαστε άλληλέγγυοι των Ρωμαίων που δημιούργησαν το φυσικό και το πνευματικό περιβάλλον μέσα στο όποιο ξετυλίχθηκε το μικρό δράμα της προσωρινής ζωής μας. ‘Η κατάρρευση της αυτοκρατορίας εδώ και δεκαπέντε αιώνες εξακολουθεί να μάς συγκλονίζει, όπως μία βόμβα που θα έπεφτε σε άπόσταση λίγων δεκάδων μέτρων θα μπορούσε να μάς σκοτώσει... Νά λοιπόν γιατί πιστεύουμε ότι, κατά βάθος, τίποτα δεν είναι πιο έπικάρο από την ιστορία.

AIME MICHEL

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΙΑΣ ΣΦΑΙΡΑΣ

‘Από τον πνεύμο
να στο γόνατο.

‘Ο Μπρούς Λάμ, ένας νεαρός ‘Αμερικανός από το Γουαϊόμινγκ, κυνηγούσε λαγούς μαζί μ’ ένα φίλο του. Ξαφνικά, ή φίλος του σκόνταψε, το όπλο έκπυρσοκρότησε και ή σφαίρα φυτεύθηκε στην πλάτη του Μπρούς Λάμ.

‘Η σφαίρα σφηνώθηκε στον ώμο, σε άπόσταση μερικών εκατοστών άριστερά της σπονδυλικής στήλης. Φαίνεται πως είχε χωθεί άρκετά βαθιά στην πλάτη και είχε διατρήσει την κορφή του πνεύμονος. Οι γιατροί, παρά τις προσπάθειές τους, δεν μπόρεσαν να τη βγάλουν.

‘Ετσι, ή Μπρούς έμεινε με τη σφαίρα στον πνεύμονα, πράγμα που δεν τον ένωχλούσε καθόλου. ‘Επειτα από λίγο καιρό, οι γιατροί τον υπέβαλαν και πάλι σε άκτινοσκόπηση — άλλ’ ή σφαίρα είχε στο μεταξύ εξαφανισθεί μυστηριωδώς. Δέ βρισκόταν ούτε στην πλάτη, ούτε στον πνεύμονα, ούτε στο στήθος. Τότε ένας άκτινολόγος σκέφθηκε ν’ άκτινοσκοπήσει τον Μπρούς κάτω απ’ τη μέση. Και ή σφαίρα βρέθηκε... πίσω από το γόνατο!

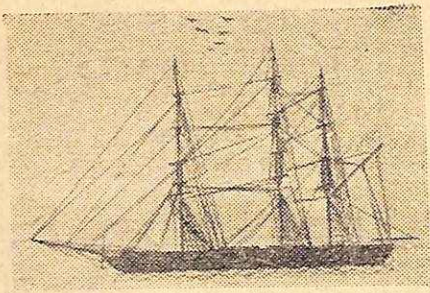
Πώς είχε συμβεί αυτό; Φαίνεται πως ή σφαίρα είχε προσκολληθεί σε μία πλευρά του θώρακος, είχε διατρήσει τον πνεύμονα και είχε μπει στη μεγάλη πνευμονική φλέβα που μεταφέρει το όξυγονώμένο αίμα από τον πνεύμονα στο άριστερό ώτιό της καρδιάς. Παρασυρόμενη από το ρεύμα του αίματος, ή σφαίρα πέρασε από τη μιτροειδή βαλβίδα στην άριστερά κοιλία της καρδιάς κι’ από κει πέρασε στη βαλβίδα της άορτής.

Κατόπιν, ταξιδεύοντας πάντα με το ρεύμα του αίματος, πέρασε όλη την άορτη στο άνωτερο τμήμα του στήθους, μπήκε σε μία στενότερη άρτηρία και τέλος έφτασε στην άρτηρία του μηρού, κατεβαίνοντας ως εκεί που δεν μπορούσε πια να προχωρήσει γιατί τά αίμοφόρα άγγεία ήταν πολύ στενά. Σταμάτησε πίσω από το γόνατο.

Κατά τη γνώμη των ‘Αμερικανών χειρουργών η περίπτωση του Μπρούς Λάμ είναι μοναδική στα ίατρικά χρονικά.

Οι άχόριστοι σύζυγοι!

Ο ΣΟΦΟΣ Όλλανδός Ούγκο ντε Γκρόστ, γνωστότερος με τ' όνομα Γκρότιους, δεβαίωσε, στις αρχές του 17ου αιώνα, πώς η θάλασσα περιείχε ανεξάντλητα αποθέματα ψαριών. Κατά τη γνώμη του, ο άνθρωπος μπορούσε να εκμεταλλεύεται τη θάλασσα μέχρι συντελείας των αιώνων χωρίς να φοβάται ότι θα εξαντλήσει τα ψάρια της.

Μέχρι και το 1883 ακόμα, αυτή ήταν η γνώμη του Χάξλεϋ, "Αγγλου ειδικού στ' αλιευτικά ζητήματα. «Το ψάρεμα της μουρούνας, της ρέγγας, της σαρδέλλας και όποιουδήποτε άλλου είδους, έγραφε ο Χάξλεϋ, δεν μπορεί να έχει την ελάχιστη επίδραση στον αριθμό των ψαριών που υπάρχουν σήμερα στις θάλασσες».

Μ' όλο που την εποχή εκείνη δεν υπήρχαν στατιστικές, η γνώμη αυτή φαινόταν αυταπόδεικτη για κάθε λογικό άνθρωπο: «Η θάλασσα καλύπτει τὰ τρία τέταρτα της υδρογείου και, αντίθετα προς την επιφάνεια της στεριάς, κατοικείται και σε βάθος. Η θάλασσα είναι ένας τεράστιος όγκος τριών διαστάσεων και ο άνθρωπος δεν την εκμεταλλεύεται παρά μόνο σε μικρό βάθος κατά μήκος των ακτών. Τα κοπάδια ψαριών αποτελούνται από δεκάδες ή εκατοντάδες εκατομμυρίων ατόμων. Τα λιγότερο γόνιμα ψάρια, όπως οι ρέγγες, γεννάνε 30.000 αυγά το καθένα, ενώ τα πιο γόνιμα, όπως οι μουρούνες, σκορπίζουν γενναϊόδωρα έως εκατομμύρια αυγά το καθένα — και υπάρχουν και οι ψήττες (σιάκια) που φτάνουν το ρεκόρ των δέκα εκατομμυρίων. Αρκεί, λοιπόν, λίγος κοινός νους για να καταλάβουμε πόσο άβασιμες είναι οι ανησυχίες εκείνων που προφητεύουν την εξάντληση του οργανικού ενάλιου πλούτου...»

Η λογική της θεωρίας είναι άτράνταχτη — μόνο που έχει ένα μικρό ελάττωμα: Δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

★

Δ Σ πάροουμε την περίπτωση της ψήττας, που αναφέραμε πιο πάνω.

Πρώτα απ' όλα, το ψάρι αυτό δεν κατοικεί σ' όλη την έκταση του ωκεανού, κατά βάθος και κατά πλάτος, αλλά μόνο σε μία στενή παράκτια ζώνη της Βόρειας θάλασσας, της Μάγχης ή της Μεσογείου. Ζει στην άμμο του βυθού, σε βάθος λίγων δεκάδων μέτρων και μόνο στην περίοδο της ωοτοκίας μετατοπίζεται σε λίγο πιο βαθιά νερά.

Είναι αλήθεια ότι το θηλυκό γεννάει κάπου δέκα εκατομμύρια αυγά. "Αν όλα αυτά τα αυγά γονιμοποιηθούν, έκκολαφτούν και αναπτυχθούν σε πέντε εκα-

τόσως σε λίγες γενεές οι απόγονοι μας δε θα ξέρουν τι θα πει ψάρι γιατί θα τὰ έχουμε φάει όλα έμεις! Τὰ αποθέματα των ψαριών που περιέχει η θάλασσα δεν είναι ανεξάντλητα. Με τις σύγχρονες τελειοποιημένες αλιευτικές μεθόδους, ο ρυθμός της αλίειας είναι ταχύτερος από το ρυθμό αναπαραγωγής των θαλασσιών ζωϊκών ειδών

Η θάλασσα έρημώνεται

Η αλόγιστη αλίεια εξαντλεί τον ενάλιο πλούτο

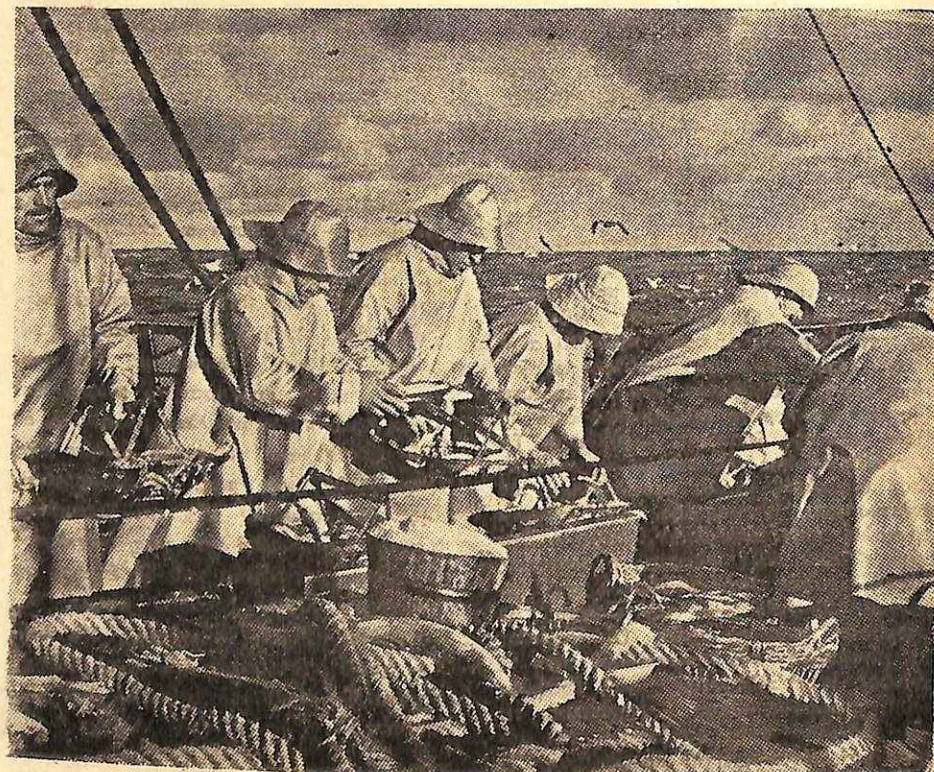
τομμύρια θηλυκά και πέντε εκατομμύρια αρσενικά ψάρια, που θα συνεχίσουν να υπάρχουν λόγω ν' αναπαράγονται με τον ίδιο ρυθμό, τότε... δεν υπάρχει λόγος ν' ανησυχούμε για το μέλλον: η θάλασσα θα πήξει και θα γίνει μία συμπαγή μάζα από ψάρια! "Αλλά κάτι τέτοιο δε συνέβη κατά τὰ 200 εκατομμύρια χρόνια που υπάρχουν ψάρια στη θάλασσα και, φυσικά, δεν πρόκειται ποτέ να συμβεί.

Στην πραγματικότητα, λοιπόν, από κάθε σιάκι γεννιέται μονάχα ένα σιάκι, που φτάνει στην πλήρη ανάπτυξη και αναπαράγεται. "Όλα τ' άλλα αυγά καταστρέφονται για διάφορους λόγους. "Ετσι, στο φυσικό του περιβάλλον, το είδος διατηρεί ένα σταθερό, σχεδόν άμεταβλητο ρυθμό αναπαραγωγής. Ούτε αύξάνεται, ούτε μειώνεται υπερβολικά στο σύνολό του. Το ίδιο συμβαίνει με όλα τα ψάρια και όλα τ' άλλα ζωϊκά είδη. Η βιολογική ισορροπία διατηρήθηκε επί χιλιάδες χρόνια και θα μπορούσε να διατηρηθεί άλλα τόσα — φτά-

νει να μη βάλει το χέρι του ο άνθρωπος. "Αλλ' ο άνθρωπος έβαλε κάτι παραπάνω από το χέρι του — έβαλε το μυαλό του, την ευφυΐα του, για να καταστρέψει, την αξιοθαύμαστη βιολογική ισορροπία της φύσεως.

35.000.000 τόννοι ψαριών

Η ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ βιομηχανία είναι μια από τις αρχαιότερες του κόσμου, αλλ' επί χιλιάδες χρόνια έμεινε στάσιμη και σημείωσε τις λιγότερες προόδους από κάθε άλλη μορφή της ανθρώπινης δραστηριότητας. "Ως τις αρχές του αιώνα μας το ψάρεμα γινόταν με βάρκες, με δίχτυα και με ίστιοφόρα που δεν διέφεραν πολύ από κείνα που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στην αρχαιότητα. "Αλλά στις τελευταίες δεκαετίες τα πράγματα έχουν αλλάξει και μπορούμε να είμαστε βέβαιοι πώς η τεχνική της αλίειας θα εξελιχθεί άκονα ριζικότερα στα προσεχή χρόνια.

Οι έμπειρογνώμονες υποστηρίζουν πώς ο έφοδιασμός της παγκόσμιας αγοράς σε ψάρια θ' αυξάνεται συνεχώς, ιδίως όταν οι καθυστερημένες χώρες αρχίσουν να μηχανοποιούν σ' ευρύτερη κλίμακα την αλίειά τους και να χρησιμοποιούν μεθόδους που σήμερα δε χρησιμοποιούνται παρά μόνο στις "Ηνωμένες Πολιτείες και τη δυτική Ευρώπη. "Εξ άλλου, σήμερα οι περισσότερες αλιευτικές επιχειρήσεις, περιορίζουν τη δράση τους σε μία ζώνη παράλληλη με τις ακτές, δηλαδή σε μιάν έκταση που αντιπροσωπεύει μόλις τὰ 10% της συνολικής επιφάνειας των ωκεανών. "Αλλά σε λίγο η εκμετάλλευση των θαλασσών θ' άπλωθει σε πολύ ευρύτερα πλαίσια. "Υπάρχουν αποθέματα ψαριών σε όλα τα μήκη και πλάτη και βάθη των ωκεανών.

Η παγκόσμια αλιευτική παραγωγή φτάνει σήμερα στα 35 εκατομμύρια τόννους ψαριών το χρόνο. Στη Νοτιοαφρικανική "Ενωση μόνο η αλίεια της σαρδέλλας απέδωσε τον περασμένο χρόνο 400.000 τόννους. Στην ΕΣΣΔ η αλιευτική παραγωγή ξεπερνάει τὰ 2.600.000 τόννους. Τα μηχανοκίνητα αλιευτικά σκάφη όλων των ειδών πολλαπλασιάζονται με ταχύτατο ρυθμό. Παντού κατασκευάζονται πλωτά εργοστάσια για την έπεξεργασία του αλιεύματος. Οι Γερμανέοι, που είχαν ανέκαθεν το προβάδισμα στην τεχνική πρόοδο της αλίειας, αύξησαν την παραγωγή τους από τρία σε πενήμιση εκατομμύρια τόννους στα τελευταία λίγα χρόνια και ψαρεύουν δυο φορές περισσότερα ψάρια από τις "Ηνωμένες Πολιτείες.

Το ψάρεμα ως πολεμική επιχείρηση

Ο ΛΑ αυτά είναι αξιοθαύμαστα και δείχνουν την καταπληκτική πρόοδο μιάς βιομηχανίας που στα τελευταία 30 χρόνια εξελίχθηκε ταχύτερα παρά στους προηγούμενους 30 αιώνες. Μόνο στην τελευταία δεκαετία η παγκόσμια αλιευτική παραγωγή αυξήθηκε κατά 60%. "Ακόμα και οι έμπειρογνώμονες δεν είχαν τολμήσει να προβλέψουν αυτή την έκπληκτική επιτυχία που ξεπερνάει τις τολμηρότερες προσδοκίες και ενθαρρύνει την εφαρμογή σε όλο κι' ευρύτερη κλίμακα των νέων αλιευτικών μεθόδων

Η πρόοδος της μηχανοποίησης της αλίειας είναι εξ' ίσου σημαντική. Πριν από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί την εξέλιξη της πανάρχαιας τεχνικής του ψαρέματος. Χαλύβδινα σκάφη μήκους πενήντα μέτρων, με κινήτηρες 600.000 ίππων, με ταχύτητα 15 κόμβων και συρμάτινα δίχτυα ενός χιλιόμετρου, αντικατέστησαν τὰ παλιά ψαροκάϊκα. "Όλα αυτά εξέπλητταν τους ανθρώπους πριν από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Μετά τον πόλεμο, οι τελειοποιήσεις διαδέχθηκαν ή μια την άλλη με ταχύτερο ρυθμό: "Ισχυροί πομποί άσυρμάτου, ραντάρ, υδρόφωνα, όλα τὰ τεχνικά μέσα του πολεμικού ναυτικού χρησίμευσαν για τον έξοπλισμό των αλιευτικών σκαφών. Το ψάρεμα της άθωότερης σαρδέλλας έγινε άληθινή πολεμική επιχείρηση. Η τεχνική της καταψύξεως, έξ άλλου, προσέφερε στα πλοία τη δυνατότη-

τα να μένουν στη θάλασσα πάνω από ένα μήνα, ν' ανοίγονται στον άokeανό πολύ μακριά από τις ακτές και να επιστρέφουν με τὰ ψυγεία τους γεμάτα φρέσκο ψάρι.

Και η πρόοδος συνεχίζεται. Κάθε μέρα άγγέλλονται καινούργιες έφευρέσεις. Η τελευταία λέξη είναι η τεχνική της «άπορροφήσεως» — αλλά δεν άποκλείεται να έχει κι' αυτή παλιώσει ως τη στιγμή που θα τυπωθούν οι γραμμές αυτές!

Η νέα μέθοδος έρχεται από τις "Ηνωμένες Πολιτείες. Είναι ένα πλοίο έφοδιασμένο μ' ένα είδος γιγαντιαίου άπορροφητήρος — σαν τις ηλεκτρικές σκούπες οικιακής χρήσεως — που μπορεί να «ρουφήξει» σε λίγα δευτερόλεπτα ένα όλοκληρο κοπάδι ψαριών. "Αλλά το πλοίο δεν περιμένει να συναντήσει «κατά τύχη» τὰ ψάρια. Το κοπάδι άνιχνεύεται με επιστημονικά μέσα. "Ενα υδρόπλανο συνοδεύει το πλοίο, άνακαλύπτει τὰ κοπάδια και ειδοποιεί με τον άσύρματο ένα δεύτερο πλοίο που άκολουθεί σε κάποια άπόσταση. Το δεύτερο αυτό πλοίο είναι έφοδιασμένο με υδρόφωνα (σονάρ) χάρη στα όποια έπιστημαίνεται η άκριβής θέση, το βάθος και το μέγεθος του κοπαδιού. "Ενα τρίτο βοηθητικό πλοίο ρίχνει καλώδια στο νερό και δημιουργεί ένα ηλεκτρικό φράγμα που σπρώχνει το κοπάδι προς την κατεύθυνση του πρώτου πλοίου.

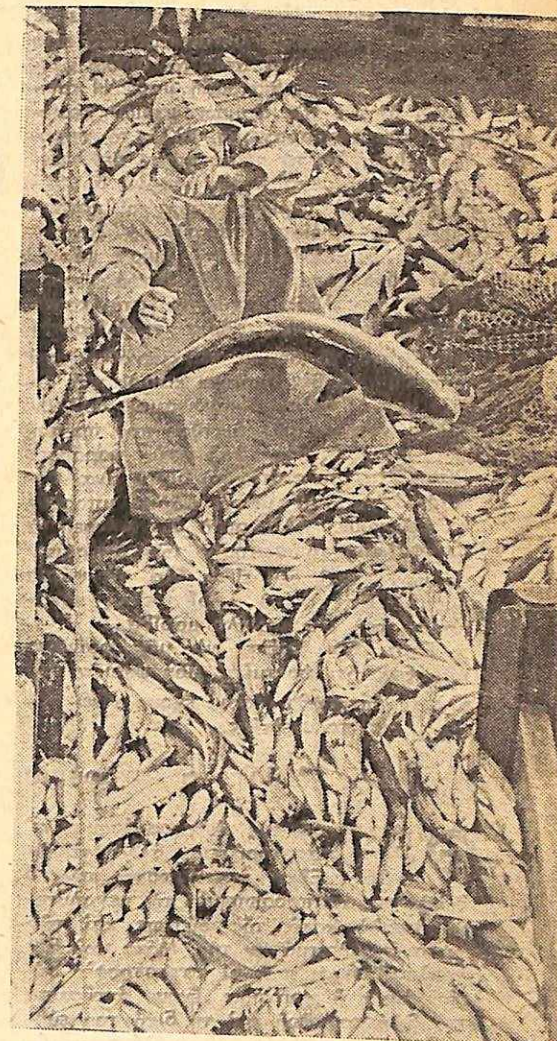
Τότε, το πρώτο πλοίο θέτει σε λειτουργία τις συσκευές του, άπλώνει ένα λεπτό σωλήνα που δημιουργεί ένα «παροπτάσημα» από φυσαλίδες. Το κοπάδι συμπυκνώνεται και ώθείται προς το στόμιο του γιγαντιαίου άπορροφητήρος που δε χρειάζεται παρά λίγα δευτερόλεπτα για να «καταπιεί» όλο το κοπάδι και να τὸ μεταφέρει στο άμπάρι του πλοίου.

Με τις πολύπλοκες αυτές συνδυασμένες επιχειρήσεις δεν είναι παράδοξο πώς οι άνθρωποι πιάνουν σήμερα περισσότερα ψάρια από την εποχή των ψαροκάϊκων. "Υπάρχουν ακόμα ελάχιστοι άπ' αυτούς τους έξελιγμένους στολίσκους που έχουν κηρύξει τον πόλεμο κατά της σαρδέλλας, της μουρούνας, του σολομού και της γαρίδας, για να μην άνοφέρουμε τις φάλαινες. "Αλλά σε λίγα χρόνια θα υπάρχουν εκατοντάδες ή χιλιάδες άπορροφητήρες που θα λειτουργούν μερα νύχτα σ' όλους τους ωκεανούς καταπίνοντας τὰ πλούτη της θάλασσας. Και τότε θα προκύψει το ζήτημα: "Ως τότε θα υπάρχουν ψάρια στη θάλασσα;

Η άποψη των ιχθυολόγων

ΗΝ εποχή των ψαροκάϊκων τὰ άποθέματα ψαριών μπορούσαν να θεωρηθούν ως ανεξάντλητα, γιατί τὰ αλιευτικά μέσα ήταν πρωτόγονα. Σήμερα όμως, μπροστά σ' αυτά τ' άδηφάγα μηχανικά τέρατα που καταπίνουν όλοκληρα κοπάδια σε λίγα δευτερόλεπτα, κανένα άπόθεμα δεν είναι ανεξάντλητο. "Ας άκούσουμε λίγο τους ιχθυολόγους και γενικά τους φυσιολόγους.

"Ηδη πριν από τὰ τέλη του περασμέ-

νου αιώνα, ο "Αγγλος καθηγητής Γκάρστανγκ είχε παρατηρήσει πώς οι καλάδες των αλιευτικών είχαν μειωθεί κατά το ήμισυ, προ πάντων όσον άφορούσε τὰ ψάρια του βυθού. Αυτό σήμαινε, κατά τον καθηγητή, πώς ο βυθός κοντά στις άγγλικές ακτές κινδύνευε να έρημωθεί από τη συστηματική αλίεια. "Ενας άλλος ειδικός λίγο άργότερα έκανε τις ίδιες παρατηρήσεις για τη δόρεια θάλασσα. Κατά τη γνώμη του, ο ρυθμός της αλίειας σ' αυτές τις περιοχές ήταν πολύ ταχύτερος από το φυσικό ρυθμό αναπαραγωγής ώρισμένων αλιευμάτων.

Σε μία θαλάσσια έκταση 130.000 τετραγωνικών μιλίων ψάρευαν εκείνη την εποχή ένα εκατομμύριο τόννους ψαριών. Αυτό σημαίνει ότι, ακόμα και με τις τότε πρωτόγονες μεθόδους αλίειας, τὰ δίχτυα σάρωναν κάθε τετραγωνικό μέτρο του βυθού τουλάχιστον τρεις φορές το χρόνο! Πότε θα προφταίναν ν' άναπαράχθουν τὰ ψάρια;

Γύρω στα 1913 οι ιχθυολόγοι είχαν άρχισει να συνειδητοποιούν την άπειλή που άντιπροσώπευε η αλόγιστη εκμετάλλευση του θαλάσσιου πλούτου. Κατά τη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου μία προσωρινή διακοπή της έντοτικης αλίειας έξ αίτίας των πολεμικών επιχειρήσεων, καθυστέρησε τους ειδικούς. "Αλλ' από το 1930, η θαυμαία έρμωση των θαλασσών άρχισε πάλι να γίνεται αίσθητη. Διαπιστώθηκε πώς οι

καλάδες ανέβασαν ανώριμα ψάρια σε ποσοστό 25%.

Αυτός είναι, ασφαλώς, ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τα μη μεταναστευτικά είδη των ψαριών, πολλά από τα οποία χρησιμοποιούν για τη διατροφή τους. Η αλόγιστη αλιεία των ωριμών ψαριών περιορίζει την αναπαραγωγή, αλλά το χειρότερο είναι, ότι τα μικρά ψάρια δεν προφταίνουν να μεγαλώσουν για να αναπαραχθούν. Σε μερικές χώρες οι κανονισμοί της αλιείας απαιτούν να ξαναρίχνονται τα μικρά ψάρια συνθλιβόμενα κάτω από το βάρος των μεγάλων και όπωσδήποτε, δεν υπάρχει καιρός για ξεδιάλεγμα. Άλλοι κανονισμοί όρίζουν την πυκνότητα του δικτύου που πρέπει να χρησιμοποιείται από τους ψαράδες. Υποτίθεται πως όταν το δίχτυ είναι αρκετά άρακι, τα μικρά ψάρια μπορούν να ξεφύγουν. Άλλ' αυτό δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη σωτηρία των ανώριμων ψαριών, γιατί δεν είναι όλα τα ψάρια ίδια. Ένα μικρό λιθρίνι είναι μεγαλύτερο από μια μεγάλη μαρίδα...

Έτσι, δεν πρέπει να μας φαίνεται παράξενο ότι ώρισμα είδη ψαριών που άλλοτε υπεραφθονούσαν, έχουν γίνει τώρα ψάρια πολυτελείας.

Το ύστατο καταφύγιο

Α μπορούσαμε να προσθέσουμε κι' άλλες παρατηρήσεις, αλλά τι ωφελεί; Είναι πασίγνωστο πως ο άνθρωπος αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη απειλή κατά της φύσεως και των ζωντανών πλάσμάτων της. Μόνο που δεν αντιλαμβάνεται πως οι καταστροφές αυτές, άργα ή γρήγορα, έχουν αντίκτυπο στη δική του ζωή και τη δική του ευημερία. Τα ποτάμια μας μολύνονται από τ' ακάθαρτα νερά των πόλεων. Τα δάση μας εξαφανίζονται με τρομακτική ταχύτητα και μαζί τους εξαφανίζονται και οι άγριες μορφές ζωής. Η θάλασσα ήταν το ύστατο καταφύγιο των ελεύθερων ζωικών ειδών. Άλλα τώρα ο άνθρωπος εξαπέλυσε την επίθεσή του κατά της θάλασσας με τα πιο σύγχρονα τεχνικά μέσα. Σε λίγες γενιές ίσως οι απόγονοί μας δεν θα ξέρουν τι θα πει ψάρι. Θα τα έχουμε φάει όλα έμεις!

LUCIEN MARCELLIN

Κ Ο Σ Μ Ο Σ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Έγκυκλοπαιδική
Έβδομαδιαία Έπιθεώρηση

Υπεύθυνος έκδότης

ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ
Λεωφόρος 'Αγ. Φιλοθέης 32
ΦΙΛΟΘΕΗ — ΑΘΗΝΑΙ

Υπεύθυνος Τυπογραφείου
ΕΥΑΓΓ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Όδός Μενεμένης 2
ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

Εμβάσματα και έπιτογαί έπ' ονόματι Λουκή 'Ακρίτα, όδός Πατησίων 636'

ΑΦΑΝΤΟΣ Ο ΙΒΑΝΩΦ

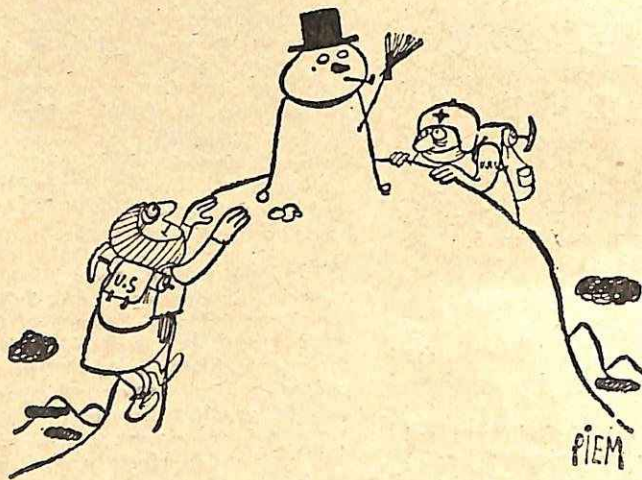
Ο σοβιετικός χιονάνθρωπος παραμένει ασύλληπτος όπως και ο δυτικός αδελφός του.

ΧΙΛΙΑΔΕΣ είδη εντόμων, εκατοντάδες ταριχευμένα πτώματα πουλιών, μια δωδεκάδα δερμάτων από σπανιώτατα ζώα, πολλές χιλιάδες δείγματα παράξενων ή άγνωστων φυτικών ειδών — να τι συναπεκόμισε η Σοβιετική επιστημονική αποστολή που αναζήτησε επί μήνες τα ίχνη του θρυλικού «Γέτι» στα βουνά του Παμπίρ.

Ο «φρικαλέος χιονάνθρωπος» τροφοδοτεί επί χρόνια τη λαϊκή φαντασία. Πάνω από εκατό λαϊκά παραμύθια και θρύλοι των

«Γέτι» καλύφθηκε από πέπλο μυστηρίου. Ο φρικαλέος χιονάνθρωπος απέκτησε ένα συνθηματικό όνομα: «Ιβάνωφ».

Στις 15 'Απριλίου, η 'Ακαδημία 'Επιστημών της Μόσχας έλαβε το πρώτο μήνυμα: «Προσπάθειες άκαρπες. 'Αφαντος ο 'Ιβάνωφ». Άλλα δεν είχαν ακόμα χαθεί όλες οι ελπίδες. Έμεινε μια τεράστια περιοχή ανεξερεύνητη. Η αποστολή έλαβε από τη Μόσχα δυο ειδικές τηλεφωτογραφικές μηχανές και δυο κυνηγετικά σκυλιά

Ιθαγενών του Παμπίρ αποθησαυρίστηκαν από τους λαογράφους της σοβιετικής αποστολής που ταξίδευαν επί ένα χρόνο περίπου στα διάφορα εκσισλάκι της περιοχής. («Κισλάκι» λέγονται τα χωριά των Ιθαγενών της Κεντρικής 'Ασίας.

Η αποστολή, που οργανώθηκε από τη Σοβιετική 'Ακαδημία 'Επιστημών, περιελάμβανε διαπρεπείς δοκιολόγους, ανθρωπολόγους, ζωολόγους και βοτανολόγους, υπό την αρχηγεία του δρος Κίριλ Στανγιούκοβιτς.

Ο κύριος αντικειμενικός σκοπός ήταν η διερεύνηση στις πιο άπρόσιτες περιοχές του κεντρικού Παμπίρ και η μελέτη των γεωγραφικών χαρακτηριστικών του μεγάλου αυτού ασιατικού όροπεδίου. Άλλα γιατί το Παμπίρ; Έπειδή ο χιονάνθρωπος, αν ύπηρεσε ποτέ, δε θα μπορούσε να κρυφτεί παρά μόνο στις περιοχές όπου δε συχνάζει ο άνθρωπος. Έτσι, οι Ρώσοι διάλεξαν το κεντρικό Παμπίρ για ν' αρχίσουν το κυνήγι του «Γέτι».

Η αποστολή ξεκίνησε από το Λένινγκραντ την άνοιξη του 1960 με φορτηγά αεροπλάνα. Όπως κείθε τι που κάνουν οι Ρώσοι, έτσι και η αποστολή για το κυνήγι του

που είχαν ειδικά εκπαιδευθεί στο ζωολογικό κήπο της Μόσχας για να παρακολουθούν τα ίχνη των ζώων στα χιόνια.

Στην αρχή του 'Ιουνίου, εποχή που αρχίζει η άνοιξη στα βουνά του Παμπίρ, οι Ρώσοι εξερευνητές χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες που έψαξαν συστηματικά όλα τα σπήλαια και τοποθέτησαν αυτόματες φωτογραφικές μηχανές σε διάφορα στρατηγικά σημεία.

Ο χιονάνθρωπος δε βρέθηκε, αλλά οι Ρώσοι επιστήμονες είχαν την τύχη ν' ανακαλύψουν στα βουνά Μαρκάν Σού τ' απομεινάρια μιας προϊστορικής πόλεως της λιθικής εποχής, προϊστορικές τοιχογραφίες στα βόθρη των σπηλαίων με ενδιαφέρουσες κυνηγετικές παραστάσεις και πολλές χιλιάδες θραύσματα προϊστορικών όπλων και εργαλείων.

Το Νοέμβριο, η αποστολή συγκεντρώθηκε στη βάση εξορμήσεως, στο χωριό Τσεκεντό, κι' ετοιμάσθηκε να επιστρέψει στη Μόσχα. Δεν είχε βρει ούτε το ελάχιστο ίχνος του «Ιβάνωφ», αλλά δε θα επέστρεφε και με άδεια χέρια: Μια τεράστια χιονισμένη περιοχή 500.000 έκταρων θα πάφει να θεωρείται ανεξερεύνητη.

Η διαιτητική είναι μια έπιστήμη που προχώρησε ήδη πολύ. Άλλα τώρα γυρίζει πίσω για νά ασχοληθεί με κάτι που έντελώς είχε ξεχάσει: τη σημασία που έχει, ανάμεσα στις άλλες τροφές, το νεράκι του Θεού. Η σημασία, λοιπόν, αυτή φαίνεται πολύ μεγαλύτερη από εκείνη που έχουν όλα τα υπόλοιπα «καύσιμα», που εισάγει απ' έξω ο οργανισμός για τη διατήρηση και την ανάπτυξη του.

ΤΟ ΠΟΣΙΜΟ ΝΕΡΟ

Οι μυστηριώδεις παράγοντες που το καθιστούν ωφέλιμο στον οργανισμό.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Σ' ΕΝΑ πρόσφατο επιστημονικό συνέδριο, στο Παρίσι, δυο ανθρωπολόγοι μίλησαν για την καταγωγή του ανθρώπου. Ο Ένας, σύμφωνα με την παράδοση, τον είδε σαν μια έξελικτική φάση των γηίνων θηλαστικών. Ο Άλλος υποστήριξε μια επαναστατική θεωρία: ο άνθρωπος κατάγεται από τη... θάλασσα.

Η μεγαλύτερη απόδειξη ότι ο άνθρωπος προέρχεται από τη θάλασσα είναι ότι μοιάζει με το σφουγγάρι. Από το συνολικό βάρος του σώματός του, τα 60% αντιστοιχούν στο νερό!

Το αν ο άνθρωπος κατάγεται από τη θάλασσα, είναι βέβαια ένα θέμα που επιδέχεται πολλές αμφιβολίες. Άλλα, από ιατρική άποψη, η σχέση του οργανισμού μας με το νερό είναι το κορυφαίο απ' όλα τα φυσιολογικά γεγονότα, που συναπαρτίζουν τη ζωή μας.

Η σύγκριση με το σφουγγάρι υποδηλώνει μια μεγάλη αλήθεια. Άλλα είναι και μια σύγκριση που οδηγεί σε άπατηλη έντυπωση. Κάνει να υποθέσουμε μια παθητική απορρόφηση, που δεν ανταποκρίνεται καθόλου στην πραγματικότητα. Πρέπει, πράγματι, να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στο εξωκυτταρικό νερό, που δεν εκπροσωπεί παρά τα 15% του βάρους μας, και το ενδοκυτταρικό υγρό, που αντιστοιχεί στα 45%. Άλλα ανάμεσα στο ένα και το άλλο, σημειώνονται, χάρη στο φαινόμενο της οσμώσεως, οι σταθερές εκείνες εναλλαγές, που βρίσκονται στη βάση όλων των οργανικών λειτουργιών. Παράλληλα, το ανθρώπινο σώμα αποβάλλει σταθερά το χρησιμοποιημένο νερό, που αντικαθίσταται με την πόση και τη διατροφή.

Κάτω από κανονικές συνθήκες, ο οργανισμός απορροφά σε εικοσιτέσσερις ώρες δύομισι χιλιάδες κυβικά εκατοστά-μετρα νερού, από τα οποία τις χίλιες πεντακόσιες με τη μορφή υγρών και τις χίλιες με τη μορφή τροφών. Αυτό το νερό, περνώντας από το στομάχι, τα έντερα και το κυκλοφορικό σύστημα, αποβάλλεται στο εξωτερικό υγρό, που αναφέρεται. Δεν είναι, λοιπόν, ο οργανισμός μας ένα έδω σφουγγαριού, αλλά μια έξαιρετικά πολύπλοκη μηχανή, που βρίσκεται σε αδιάκοπη λειτουργία και μοιάζει περισσότερο μ' ένα... υδροκινητήρα.

Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, ο άνθρωπος άντέχει πολύ ευκολότερα την έλλειψη τροφής απ' ό,τι την έλλειψη νερού. Μια απεργία πείνας, λόγω χάρη, προσλαμβάνει εύκολα ένα πιο σοβαρό, πιο δραματικό χαρακτήρα αν το άτομο που την κάνει δεν δέχεται, μαζί με τις τρο-

φές, και το νερό.

Όστόσο, αυτό το κεφάλαιο της φυσιολογίας είναι, κατά παράδοξο τρόπο, από τα λιγώτερο γνωστά όχι μόνο στους γιατρούς γενικά, αλλά και στους ειδικούς διαιτολόγους.

Σ' ΕΝΑ συνέδριο 'Αγγλων διαιτολόγων, που έγινε πριν από λίγους μήνες στο Λονδίνο, όλες οι καινούργιες θεωρίες παρουσιάστηκαν κι' αναπτύχθηκαν με μεγάλη πολυτέλεια λεπτομερειών.

Μίλησαμε για όλα, είπε Ένας εκτός από το νερό. Νομίζετε, κ. συνάδελφοι, ότι είναι αδιάφορο πράγμα, από διαιτητική άποψη, η προέλευση του νερού, ή ποιότης του, το είδος του;

Ένας Άλλος σήκωσε τους ώμους κι' απάντησε:

— Δεν υπάρχει παρά ένα νερό.

— Συμφωνώ απόλυτα, αποκρίθηκε ο πρώτος. Άλλα προσέθετο: το νερό αυτό είναι εκείνο ακριβώς που δεν πίνει κανείς!

Αυτό το χαριτολόγημα απέδιδε μια αλήθεια, που έχουμε την τάση να την ξεχνάμε. Πραγματικά, δεν υπάρχει παρά ένα νερό, το χημικά καθαρό νερό, που ο τύπος του H₂O είναι γνωστός σε όλους. Το νερό αυτό, εκτός της ανωστίας του, είναι και πολύ δύσπεπτο. Ο οργανισμός δεν το αφομοιώνει.

Πέρα, λοιπόν, απ' αυτό το άχρηστο νερό, υπάρχουν οι ποικιλίες, που αφομοιώνει ο ανθρώπινος οργανισμός.

Για να είναι το νερό πόσιμο και ν' ανταποκρίνεται στις ανάγκες του οργανισμού, πρέπει να περιέχει μεταλλικά έλατα. Ακριβώς αυτά τα έλατα και κατ' έσοχον το κοινό άλατι, το χλωριούχο νάτριο, συγκροτούν το νερό μέσα στους ιστούς κι' εξουδετερώνουν την αίσθηση της δίψας. Αν, λόγω χάρη, υποβληθεί ένα νήσιο σε υδατική διαταραχή, το σώμα του θα αφυδατωθεί και θα αδυνατίζει ραγδαία. Η έλλειψη του αλτιού ισodυναμεί με θάνατο.

Άλλα ο οργανισμός δεν έχει ανάγκη μόνο από χλωριούχο νάτριο. Του χρειάζονται κι' άλλα έλατα, όπως το ποτάσιο, το ασβέστιο, το μαγνήσιο. Άναλογα με τη σημασία όλων αυτών των παραγόντων ή έπίδραση του πόσιμου νερού ποικίλλει. Το γεγονός αυτό εξηγεί και τις πολλαπλές θεραπευτικές ένδειξεις, που αφορούν τα μεταλλικά νερά

ΑΛΛΑ τί έννοούμε, λέγοντας «καθαρό» νερό; Πρόκειται για το νερό των πόλεων, που περνά από διύλιση κι' είναι βακτηριολογικά καθαρό. Ακριβώς, όμως, αυτό το νερό δεν είναι χημικά καθαρό, γιατί περιέχει χλώριο για την καταστροφή των μικροβίων. Το νερό, λοιπόν, αυτό έχει διαταραγμένη Ισορροπία των μεταλλικών συστατικών του. Γι' αυτόν τον λόγο, επιβάλλεται να πίνει κανείς μεταλλικό ή γενικά «φυσικό» νερό, γιατί μονάχα αυτό το νερό προμηθεύει στον οργανισμό τα στοιχεία που του είναι απαραίτητα, κάτω από τη μορφή ενός σταθερού και φυσιολογικού τελείου συμπλέγματος.

Πρόσφατες εργαστηριακές έρευνες έχουν αποδείξει ότι η διατηρούμενη λόγω χάρη ποιότης των νερών του Βισού ανταποκρίνεται σε μια ιδεώδη πραγματικότητα. Τα νερά αυτά, όπως κι' άλλων ασφαλώς πηγών, σε όλο τον κόσμο, είναι θαυμάσια εξισορροπημένα από την άποψη των μεταλλικών συστατικών, αλλά είναι και καθαρά από βακτηριολογική άποψη. Περιέχουν ανάμεσα στα άλλα κι' ελεύθερο ανθρακικό δξύ, που είναι ισχυρός αντιβακτηριακός παράγον.

Τίθεται τώρα το ερώτημα: ώρισμένα έλατα κι' ιδιαίτερα το νάτριο δεν υπάρχει πιθανότητα να αποδούν σε ώρισμένες περιπτώσεις επιβλαβή;

Η απάντηση της σύγχρονης επιστήμης είναι απόλυτα καθησυχαστική. Οι περιπτώσεις αυτές είναι συγκεκριμένες και δεν υπάρχει φόβος συγχύσεως. Τό άλατι, άλλωστε, που περιέχεται στο πόσιμο νερό, είναι τόσο μικρού ποσοστού, ώστε ο κίνδυνος αποβαίνει σχεδόν άνοπατος.

Σ πάρουμε πάλι για παράδειγμα το νερό του Βισού, μια κι' είναι ένα από τα πιο πλούσια μεταλλικά νερά του κόσμου. Περιέχει άλατι σε ποσοστό 22 έναντι 445 του ψωμιού, 850 — 1000 του τυριού και 84 του βοδιού κρέατος.

Το νερό, γενικά, παίζει ένα τόσο σπουδαίο, αλλά και τόσο πολύπλοκο ρόλο στη διατροφή μας, ώστε πολλές από τις πλευρές της ενεργειότης του επιδράσεως, όπως λόγου χάρη εκείνη που αφορά τα μεταλλικά νερά, μένουν ακόμα ανεξικνίστες από την επιστήμη. Έτσι, μόλις τώρα τελευταία έχει ανακαλυφθεί η βασική σημασία, που έχουν ώρισμένα σάνια στοιχεία, που απαντούν στα μεταλλικά νερά, όπως ο άργυρος, το βισμούθιο, το γεράνιο, το θάλλιο. Συνδυασμένα με το νάτριο και το ποτάσιο, παίζουν τον ρόλο καταλυτών. Διευκολύνουν δηλαδή με μόνη την παρουσία τους τη δημιουργία των απαραίτητων για τη ζωή αντιδράσεων.

Τα προβλήματα, που απομένουν ακόμα έλυτα, είναι άρετα. Κι' αξίζει έτσι να θυμηθεί κανείς τα λόγια ενός επιστήμονος που πέρασε τη ζωή ενός μελετώντας τη γεωλογική προέλευση των πηγών του Βισού: «Θά ήταν μακριά να πιστεύουμε, ότι είναι δυνατόν να πετύχουμε στα εργαστήριά μας τη σύνθεση ενός νερού, που η φύση χρειάστηκε εκατομμύρια χρόνια για να το φτιάξει».

‘Η δηλητηρίαση από τὸ ἀνθρακικὸ ὀξύ

‘Ο κίνδυνος ἀπὸ τὰ κακοαναμμένα κάρβουνα καὶ τὸ γκάζι.

‘Ο κίνδυνος τῆς δηλητηρίασεως ἀπὸ τὸ ἀνθρακικὸ ὀξύ εἶναι ἀκόμα συχνός, ὅχι μόνο στὰ χωριά, ἀπὸ τὰ μισοαναμμένα κάρβουνα, ἀλλὰ καὶ στὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα, ὅπου ὑπάρχει δίκτυο γκαζιού. Στὴ δεύτερη αὐτὴ περίπτωση, ἓνα παράδειγμα ἀρκεῖ. Ὑπολογίζεται, ὅτι στὸ Παρίσι, τὰ θύματα ὑπερβαίνουνε κάθε χρόνο τις 2.000

Οἱ σόμπες καὶ τὰ μαγκάλια, καθὼς κι’ οἱ ἐγκαταστάσεις τοῦ γκαζιού ἀντιπροσωπεύουν, ὅταν ὑπάρχει στὴ μέση ἡ ἀμέλεια κι’ ἡ ἀφρημάδα, ἓνα μεγάλο κίνδυνο δηλητηρίασεως ἀπὸ ἀνθρακικὸ ὀξύ.

‘Η δηλητηρίαση ἀπὸ τὸ ἀέριο αὐτὸ δὲν εἶναι μονάχα ὀξείας μορφῆς. Ὑπάρχουν κι’ οἱ χρόνιες τοξινώσεις. Στὴ δεύτερη αὐτὴ περίπτωση, πρόκειται συνήθως γιὰ ἐπαγγελματικὴ πάθηση, πού πλήττει τοὺς ἐργάτες βιομηχανικῶν ἀερίων καὶ τῶν χυτηρίων. Ἐπίσης, στὴν περίπτωση αὐτῇ, ὑπάρχουν ὠρισμένες ἀδυσχεσίες πού παρατηροῦνται σὲ θεομαστὲς ἀτμομηχανῶν.

Ὡστόσο, οἱ σόμπες πού δὲν δουλεύουν καλὰ κι’ ἡ διαφυγὴ τοῦ γκαζιού παραμένουν οἱ δύο μεγάλοι ὑπεύθυνοι γιὰ τὰ δυστυχήματα πού ἔχουν ὡς αἰτία τὸ ἀνθρακικὸ ὀξύ.

‘Η ὀξεία δηλητηρίαση ἐπέρχεται ὑπουλά, γιὰτὶ συμβαίνει συνήθως κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ ὕπνου, ὅποτε τὰ πρῶτα τῆς συμπτώματα δὲν εἶναι αἰσθητά. Στὴν ἀντίθετη περίπτωση, τὸ ἄτομο νοιώθει σφοδρὸ πονοκέφαλο, ἰλιγγίους καὶ μιὰ ἀδράνεια στοὺς μῦς τῶν ποδιῶν. Πρὶν εἰσελθεῖ σὲ κώμα, τὸ δηλητηριασμένο ἄτομο κάνει ἐμετὸ καὶ ὑφίσταται ἀθέλητη ἐνούρηση. Τὸ κώμα γίνεταὶ ὀλοένα πῖο βαρὺ. Οἱ σιαγόνες συσφίγγονται, ὁ τράχηλος παθαίνει ἀκαμψία, τὰ χέρια συσπάνται καὶ τὰ πόδια τετνώνονται αὐτόματα. Παράλληλα ἡ θερμοκρασίᾳ ἀνέρχεται κι’ ὁ ἰδρὼς ρέει ἀφθονῶς.

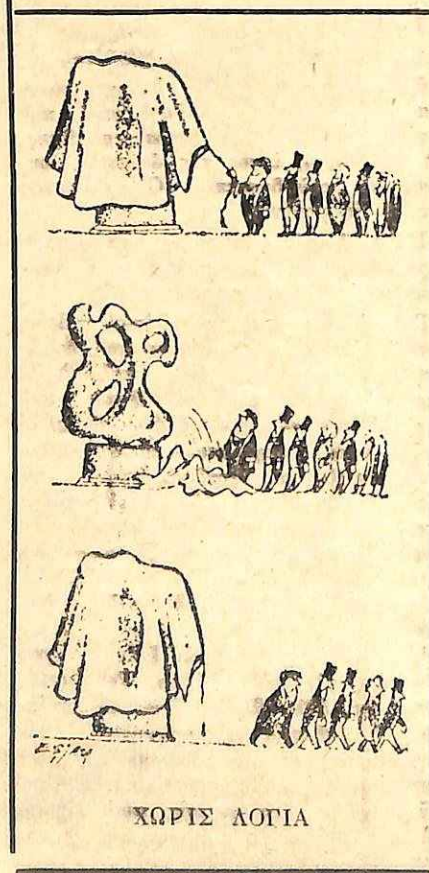
‘Η ἐξοδος ἀπὸ τὸ κώμα, μετὰ τὴν ἐγκαίρην καὶ κατάλληλη ἱατρικὴ ἐπέμβαση, δὲν σημαίνει καθόλου ἐξαφάνιση ὅλων τῶν συνεπειῶν τῆς δηλητηρίασεως. Κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀναρρώσεως, ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος, ἡ πνευμονία εἶναι πολὺ ἐνδεχόμενη, καθὼς καὶ μερικὲς ἄλλες ἀλλοιώσεις. Ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ καρδιοαγγειακοῦ συστήματος, ὁ ρυθμὸς τῶν παλμῶν παραμένει βραδύς κι’ ἡ ἀρτηριακὴ πίεση χαμηλή.

Ἐξ ἄλλου, ὑπάρχει φόβος ἐπιπλοκῶν πού ἀφοροῦν τὸ νευρικὸ σύστημα καὶ πού δυστυχῶς εἶναι ἐπίμονες. ‘Η σοβαρότης τῶν ποικίλων ἀνάλογων μετὰ τὴν διασυσκρασίας καὶ τὴν συνθήκες τῆς δηλητηρίασεως. Στὶς ἐλαφρότερες περιπτώσεις, παρατηροῦνται διαταραχὲς τῆς μνήμης, πού μποροῦν νὰ διαρκέσουν γιὰ πολὺν καιρὸ. Ἄλλες φορές, οἱ συνέπειες εἶναι χειρότερες καὶ καθίστα-

ται ἀναγκαῖα ἡ ἐπέμβαση τοῦ εἰδικοῦ. Πρέπει, ἐπίσης, νὰ ὑπεθυμίσουμε τὰ παραλυτικὰ φαινόμενα, πού εἴτε εἶναι γενικά ἢ ἐκτεταμένα εἴτε περιορίζονται σὲ δυσκολία στὴ συσπαστικὴ κίνηση ὠρισμένων μυῶν.

Ὑπάρχουν, ἐπίσης, περιπτώσεις πού ἡ δηλητηρίαση ἀφίνει ὀφθαλμικὲς ἀλλοιώσεις ἱκανὲς νὰ ὀδηγήσουν ὡς τὴν ὀριστικὴ τύφλωση, διαφόρων εἰδῶν λύσεις τῆς δερμικῆς συνεχείας, ἀλλοιώσεις στοὺς ἰστούς τοῦ ἥπατος καὶ νεφρικὴ ἀνεπάρκεια, πού ἐκδηλώνεται μετὰ τὴν παρουσία ἀλβουμίνης μέσα στὰ οὖρα.

‘Η χρόνια δηλητηρίαση, πού καθὼς εἴπαμε εἶναι ἐπαγγελματικὴ πάθηση, ἐκδηλώνεται μετὰ συχνῶς πονοκεφάλους, ἐξαιρετικῆς σφοδρότητος, μετὰ εὐκολὴ καταβολὴ τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ μετὰ πόνους ἐντοπισμένους σὲ διάφορες περιοχὲς τοῦ σώματος. Ἐξ ἄλλου, τὸ πεπτικὸ σύστημα ἐνὸς τέτοιου ἀτόμου λειτουργεῖ ὅχι ἰδανικὰ κι’ ἡ τάση πρὸς ἐμετὸ εἶναι συχνὸ φαινόμενο. Παρατηροῦνται, ἐπίσης, ἀϋπνίες, μιὰ μόνιμη

χλωμάδα, πού ὅχι σπάνια εἶναι ἀρκετὰ ἐντονη καὶ αἰσθητὴ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων.

‘Η θεραπεία

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ, στὶς περιπτώσεις ὀξείας δηλητηρίασεως, πρέπει νὰ γίνε γρήγορα. Τὸ πρῶτο πού ἐπιβάλλεται, εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ θύματος ἀπὸ τὴν ἐπιβλαβὴ ἐπίδραση τοῦ ἀερίου. Πρέπει, λοιπόν, πρῶτα - πρῶτα νὰ ἀερισθεῖ καλὰ ὁ χώρος. Εἶναι ἀπαραίτητο, νὰ θυμηθεῖ κανεῖς, ὅτι ἡ παραμικρὴ φλόγα ἢ ἔστω κι’ ὁ ἀπλὸς σπινθήρας ὑπάρχει κίνδυνος νὰ προκαλέσουν ἐκρηξή, ὅταν ὁ ἀέρας ἐνὸς χώρου εἶναι φορτωμένος μετὰ ἀνθρακικὸ ὀξύ.

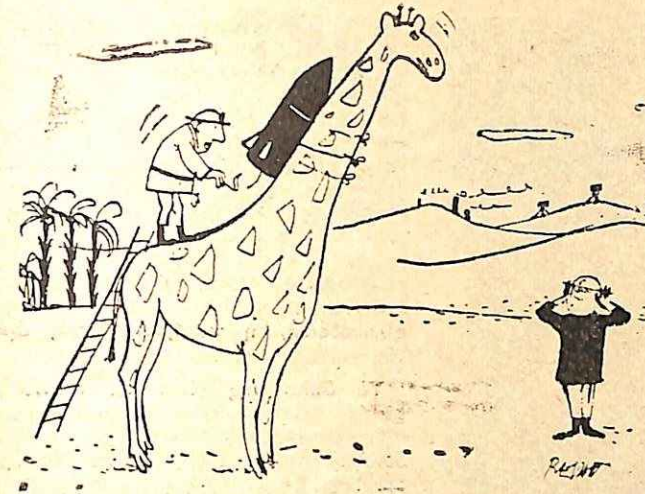
Τὸ ὀξυγόνο εἶναι τὸ κύριο «φάρμακο», πού πρέπει νὰ χορηγηθεῖ στὸ θύμα καὶ μάλιστα ὅσο τὸ δυνατό πῖο γρήγορα.

Στὸ φυσικολογικὸ μηχανισμὸ τῆς ἀναπνοῆς, ἡ αἰμογλοβίνη τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων ἐμπλουτίζεται μετὰ ὀξυγόνο, ὅταν τὸ αἷμα περνᾷ ἀπὸ τὴν κυτταλὴν τῶν πνευμόνων. ‘Η αἰμογλοβίνη αὐτῇ, μέσω τῶν ἀρτηριῶν, καταλήγει στὰ διάφορα ὅργανα, χαρίζοντάς τους ὀξυγόνο. Λοιπόν, τὸ ἀνθρακικὸ ὀξύ εἶναι χημικὰ πολὺ συγγενὴς οὐσία πρὸς τὴν αἰμογλοβίνη τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων ἀπ’ ὅτι εἶναι τὸ ὀξυγόνο. Ἀπαρτίζεται, τότε, μιὰ νέα σύνθεσις ὀφειλόμενη στὸν συνδυασμὸ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ τῆς αἰμογλοβίνης. Τὰ ἐρυθρὰ αἰμοσφαίρια πού εἶναι φορτωμένα ἀπ’ αὐτὴ τὴ σύνθεσις δὲ μποροῦν πῖο νὰ παίξουν τὸν ρόλο τους σὰν φορέων ὀξυγόνο στὸν ὄργανισμὸ κι’ ἐπισκολεθεῖ ἡ τοξίνωση λόγῳ ἐλλείψεως τοῦ ὀξυγόνου. Γι’ αὐτὸ τὸν ἀπλούστατο λόγο, τὸ ὀξυγόνο εἶναι ἀμέσως ἀπαραίτητο στὴν περίπτωση δηλητηρίασεως ἀπὸ ἀνθρακικὸ ὀξύ. Φυσικὰ, αὐτὴ ἡ χορήγηση γίνεται μετὰ εἰδικὲς συσκευές.

Ὑπάρχουν, ὅμως, περιπτώσεις, πού οἱ ἀνώτερες ἀναπνευστικὲς ὁδοὶ εἶναι στοματωμένοι ἀπὸ φλέγματα. Πρέπει τότε ὁ γιατρός νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν δυνατότητα τῆς διόδου τοῦ ἀέρα. Καμμιὰ φορά, αὐτὸ δὲν ἐπιτυγχάνεται μετὰ ἄλλο τρόπον παρὰ μετὰ μιὰ τομὴ στὴ βάση τοῦ λαιμοῦ, πού ἐπιτρέπει στὸν ἀέρα νὰ περάσῃ ἀπ’ εὐθείας στὴν τραχεῖα. Ὁταν δὲ ὑπάρχει συσκευὴ ἐμφυσήσεως ὀξυγόνου, πρέπει νὰ τεθεῖ σὲ ἐφαρμογὴ ἡ μέθοδος ἐμφυσήσεως στόμα μετὰ στόμα. Ὁ ἐκπνεόμενος ἀέρας πού κατευθύνουμε στοὺς πνεύμονες τοῦ θύματος περιέχει ἀκόμα 16% ὀξυγόνο.

Γύρω ἀπὸ τὴν ὀξυγονοθεραπευτικὴ ἐπέμβαση, χρησιμοποιοῦνται, ὑποβοηθητικά, ἡ ἀφαίμαξη, ὅχι ὅμως μεγάλη, καθὼς κι’ ἡ χορήγηση φαρμάκων πού ὑποστηρίζουν τὴν καρδιά κι’ ἐξασφαλίζουν τὸ ξανανέβασμα τῆς ἀρτηριακῆς πίεσεως.

Στὶς χρόνιες τοξινώσεις ἀπὸ ἀνθρακικὸ ὀξύ, ἡ ἀνάπαυση στὴν ἐξέχῃ καὶ τὰ φάρμακα μετὰ βάση στὴ χημικὴ τους σύνθεσις τὰ ἡπατικά ἐκχυλίσματα παίξουν ἰδιαίτερα ἐνεργητικὸ ρόλο. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ πάσχοντος ἀπὸ τὸ περιβάλλον πού τοῦ προκαλεῖ τὴ χρονία δηλητηρίαση, εἶναι τὸ πρῶτο μέτρο πού πρέπει νὰ ληφθεῖ.

Ζωντανὸς οὐρανοξύστης

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ ΤΗΣ ΚΑΜΗΛΟΠΑΡΔΑΛΕΩΣ

ΕΝΑ ἀπὸ τὰ γνωστότερα ζῶα τῆς Ἀφρικῆς, εἶναι συγχρόνως καὶ τὸ πῖο ἄγνωστο... Τὴν ἔχουμε δεῖ παντοῦ, στὰ περιοδεύοντα ἵπποδρόμια, στὸν κινηματογράφο, στὰ διθλία καί, φυσικὰ, στοὺς ζωολογικοὺς κήπους, ὅπου ἡ χιουμοριστικὴ τῆς σιλουέττα συγκεντρώνει πάντα ἓναν κύκλο θαυμαστῶν καὶ περιέργων... Ἀλλὰ τί ξέρουμε πραγματικά γιὰ τὴν καμηλοπάρδαλη; Εἶναι ἀπίστευτο πόσοι μῦθοι καὶ σφαλερὲς ἀντιλήψεις κυκλοφοροῦν γιὰ τὴν ἀνατομία τῆς, τὰ ἥθη τῆς, τὴ συμπεριφορὰ τῆς... Εἶναι καιρὸς νὰ βάλουμε τὰ πράγματα στὴ θέση τους.

★

ΚΑΙ πρῶτα ἀπ’ ὅλα, μερικοὶ ἀριθμοί: Στὴν ἐποχὴ μας δὲν ὑπάρχουν ἀρσενικὲς καμηλοπάρδαλεις ψηλότερες ἀπὸ **ἑξή μέτρα** καὶ θηλυκὲς ψηλότερες ἀπὸ πέντε μέτρα... Τὸ ὕψος αὐτὸ ἀναφέρεται στὴν ἀπόσταση ἀπὸ τὴν ὀπλὴ τοῦ ποδιοῦ ὡς τὴν κορυφὴ τοῦ κεφαλοῦ ὅταν τὸ ζῶο βρίσκεται σὲ στάση ἀναπαύσεως. Γιατὶ ὅταν τευνώσῃ τὸν ὑπερτροφικὸ λαιμὸ του γιὰ νὰ φτάσῃ ἓνα βλαστάρη... κανεῖς δὲν ξέρεῖ ὡς πού μπορεῖ νὰ φτάσῃ! Γενικά, τὸ μέσο ὕψος τῶν ποικιλιῶν πού ζοῦνε σήμερα στὴν Ἀφρικὴ δὲν ξεπερνάει τὰ 5.30 μέτρα. Ἀλλ’ ἔχουν βρεθεῖ προϊστορικὰ ἀπολιθώματα καμηλοπαρδάλεων πού πρέπει νὰ ἔφταναν στὸ ὕψος τριῶν ὁρόφων!

Τὸ μέσο ὕψος τῶν ὄμων εἶναι περίπου 3.20 μέτρα. Τὸ βάρος τῆς ποικιλίας ἀπὸ 700 κιλά ὡς ἓναν τόννο. ‘Η οὐρὰ τῆς ξεπερνάει τὸ ἓνα μέτρο καὶ καταλήγει σὲ μιὰ φούντα ἀπὸ σκληρὴς τριχῆς. ‘Η φούντα αὐτὴ εἶναι περιζήτητὴ στὴν Ἀφρικὴ ὡς ἰδεώδης. Ξεμυγιάστρα. Οἱ νέγροι τὴ χρησιμοποιοῦν καὶ ὡς λοφίον γιὰ τοὺς πολεμιστὲς, ἢ ὡς φυλαχτὸ γιὰ τὰ κακὰ πνεύματα...

‘Υψος ἑξή μέτρα, βάρος ἓνας τόννος, πεπτικός σωλήνας 77 μέτρα, λαιμὸς ἀτέλειωτος καὶ ἀπόλυτη βουβαμάρα... ‘Η καμηλοπάρδαλη δὲν παύει νὰ μᾶς ἐκπλήσσει μετὰ τ’ ἀξιοπεριέργα χαρακτηριστικά της. Ἀλλὰ, δυστυχῶς, τὸ ἄκακο αὐτὸ ζῶο μετὰ τὸ βραδύτατο ρυθμὸ ἀναπαραγωγῆς καὶ τοὺς διωγμοὺς ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, πλησιάζει νὰ ἐξαφανισθεῖ...

ΟΛΑΙΜΟΣ, φυσικὰ, εἶναι τὸ πῖο ἀξιοπεριέργο χαρακτηριστικὸ τοῦ ζώου — καὶ τὸ πῖο παρεξηγούμενο. Πού ὀφείλεται τὸ ἐκπληκτικὸ μήκος τοῦ λαιμοῦ; Ὑπάρχουν περισσότεροι σπινδυλοὶ; Ὁχι. ‘Η καμηλοπάρδαλη, παραδόξως, δὲν ἔχει περισσότερους τραχηλικούς σπονδύλους ἀπὸ τ’ ἄλλα θηλαστικά. Ἐχει ἑφτά τραχηλικούς σπονδύλους, ὅπως καὶ ὁ ἄνθρωπος!

Ἀλλ’ οἱ σπινδυλοὶ αὐτοὶ ἔχουν ἐπιμήκυνθῃ, κι’ ἐστὶ σχηματίζεται αὐτὸς ὁ παράξενος οὐρανοξύστης τοῦ ζωικοῦ βασιλείου... ‘Η ἐπιμήκυνση αὐτῆς τοῦ λαιμοῦ, πού ἐπιτρέπει στὴν καμηλοπάρδαλη νὰ φτάνῃ στὰ ψηλότερα κλαδιά τῶν δέντρων, εἶχε τραγικὲς συνέπειες γιὰ τὴς φωνητικὲς χορδὲς τοῦ ζώου.

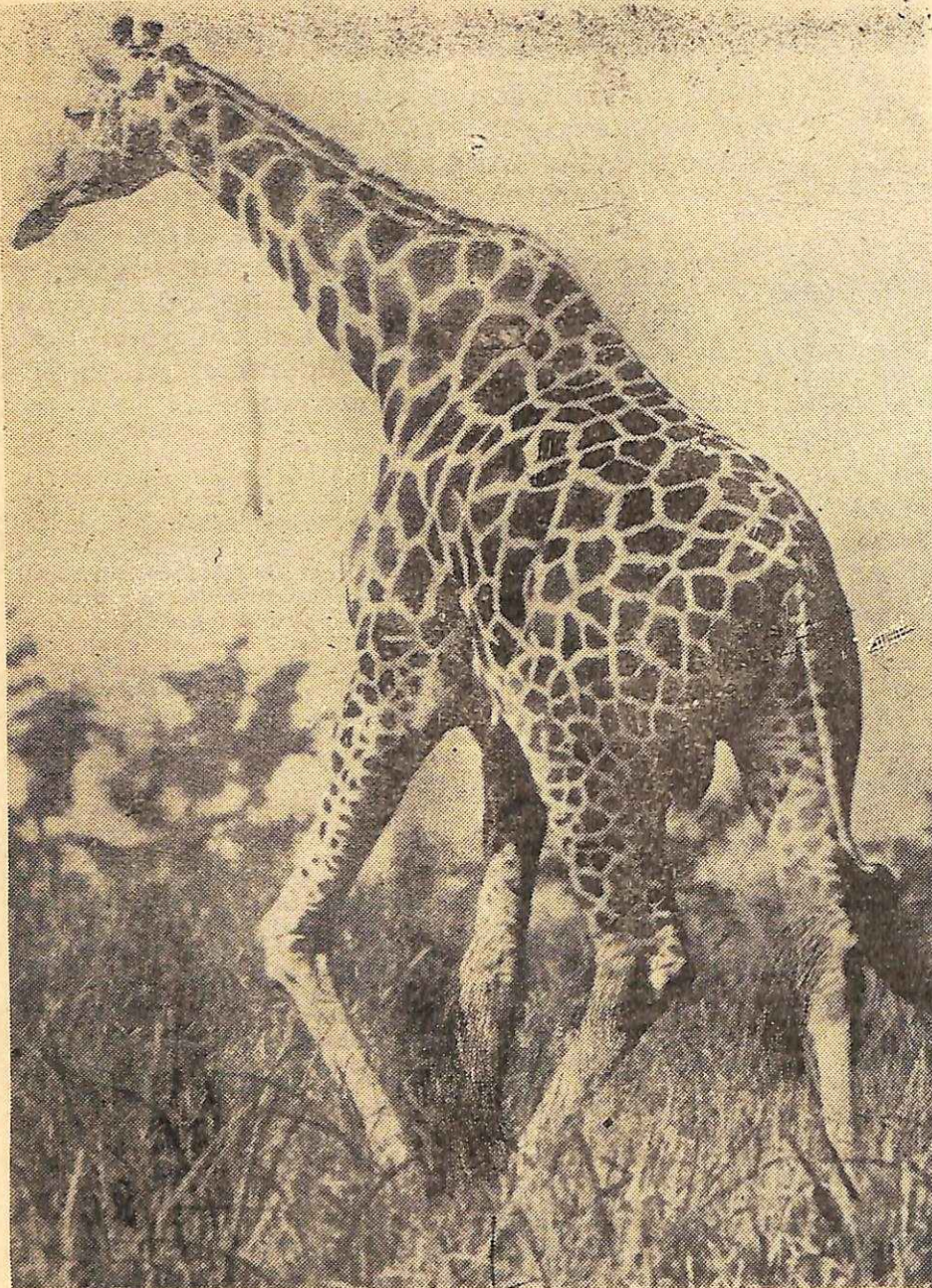
Δὲν ξέρουμε ἂν ἡ καμηλοπάρδαλη εἶχε ποτὲ φωνή, καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισή της, ἀλλὰ μπορούμε νὰ υποθέσουμε, ὅτι ὅπως ὅλα τὰ θηλαστικά, θὰ εἶχε κάποτε φωνή. Σήμερα εἶναι θοὐβή, τελειῶς θοὐβή. Οὔτε ἓνα βέλασμα (μὲ ὅλο πού ἡ καμηλοπάρδαλη ἀνήκει στὴν ὑπόταξη τῶν μηρυκαστικῶν) οὔτε μιὰ κραυγὴ, οὔτε ὁ ἐλάχιστος ἡχος δὲ θγαίνει ἀπ’ αὐτὸν ἀτέλειωτο λαιμὸ. ‘Η σιωπὴ εἶναι χρυσός...

★

ΧΟΡΤΟΦΑΓΟ καὶ μηρυκαστικὸ, ἡ καμηλοπάρδαλη ὡστόσο δὲν μπορεῖ νὰ βοσκῇ στὰ λιβάδια. Ὁ λαιμὸς τῆς φτάνει στὰ ὕψη, ἀλλ’ ὅχι καὶ στὸ ἔδαφος. Ἐστὶ, ἡ καμηλοπάρδαλη προτιμᾷ νὰ καταβροχθίζει τὰ φυλάσματα τῶν δέντρων καὶ τῶν ψηλῶν θάμνων. Γι’ αὐτὸ καὶ στὴν ἐλεύθερὴ κατάσταση, τὰ κοπάδια τῶν καμηλοπαρδάλεων ζοῦν συνήθως ἐκεῖ πού φυτρώνουν οἱ πανύψηλες ἀφρικανικὲς ἀκακίες πού οἱ φυσιοδίφες τὴς ἔχουν ὀνομάσει «ἀκακίες τῆς καμηλοπαρδάλεως».

Σ μιλήσουμε λίγο γιὰ τὰ πόδια τῆς, ἀξίζουν τὸν κόπο... ‘Η τροφὴ δὲν εἶναι πρόβλημα, ὑπάρχουν ἀφθονα πανύψηλα δέντρα στὴν Ἀφρικὴ. Ἀλλ’ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἡ καμηλοπάρδαλη πρέπει νὰ πάει σὲ κάποιο ποτάμι, σὲ κάποιο τέλμα, σὲ κάποιο ρυάκι γιὰ νὰ ξεδιψάσῃ. Καὶ τότε ἀρχίζει τὸ δράμα: Τὸ ἐπίπεδο τοῦ νεροῦ βρίσκεται πολὺ χαμηλὰ καὶ ὁ λαιμὸς δὲ φτάνει ὡς τὸ ἔδαφος! Ἐστὶ, ἡ καμηλοπάρδαλη εἶναι ὑποχρεωμένη ν’ ἀνοίξῃ τὰ μπροστινὰ πόδια γιὰ νὰ χαμηλώσῃ. Ἀληθινὸ μαρτύριο! ‘Η στάση δὲν εἶναι μοναχὰ κουραστικὴ, ἀλλὰ κι’ ἐπικίνδυνη. Γιατὶ αὐτὴ τὴ στιγμὴ περριμένουν οἱ ἐχθροὶ τῆς καμηλοπαρδάλεως γιὰ νὰ τὴς ἐπιτεθοῦν... Τὸ περπατημὰ τῆς εἶναι ἐπίσης ἀξιοπεριέργο. Λένε πὼς ἡ καμηλοπαρδαλὴ περπατεῖ «μονόπαινος» (πλαγιοβαδίζει). Ἀλλ’ ὅχι ἀκριβῶς. Πλαγιοβαδισμὰ εἶναι ἡ ταυτόχρονη μετακίνηση τῶν δύο ποδιῶν τῆς ἰδίας πλευρᾶς. Ἀλλ’ ἡ καμηλοπάρδαλη ἔχει τὰ πίσω πόδια τῆς χαμηλότερα ἀπὸ τὰ μπροστινὰ. Ἐστὶ, τὸ πίσω πόδι σηκώνεται ἀπὸ τὸ ἔδαφος πρὶν ἀπὸ τὸ μπροστινὸ καὶ ἀκουμπᾷ σὲ τὸ ἔδαφος ὅσο τὸ μπροστινὸ βρίσκεται ἀκόμα σπὸν ἀέρα. Εἶναι ἓνα ἰδιότυπο μονόπαινο βάδισμα. Στὸν καλπασμὸ, ἡ καμηλοπάρδαλη φτάνει τὰ ταχύτερα ἄλογα, μ’ ὅλο πού καλπάζει κάπως ἀκομψῶς, σὰ νὰ κουτσάινει, μετὰ τὸ μακρὸ λαιμὸ τῆς ριχμένο πρὸς τὰ πίσω.

ΠΟΣΑ κέρατα ἔχει ἡ καμηλοπάρδαλη; Γιὰ νὰ εἰμαστε ἀκριβεῖς, δὲν ἔχει κανένα κέρατο. Οἱ ἐξογκώσεις πού βλέπουμε στὸ μέτωπό της δὲν εἶναι «κέρατα» ἀλλ’ ὀστεώδεις ἀποφύσεις, στρογγυλὲς στὴν ἀκρὴ καὶ σκεπασμένες μετὰ δέρμα. Αὐτὲς οἱ ἀποφύσεις δὲν ἔχουν τὴν ἱστολογικὴ σύνθεσις καὶ μορφολογία τῶν κεράτων πού βλέπουμε στὰ βοοειδῆ καὶ τοὺς ἐλαφίδες. Τὸ δέρμα πού σκεπάζει τὴς ὀστεώδεις ἀποφύσεις τῆς καμηλοπαρδάλεως εἶναι μαῦρο καὶ ἰδιαίτερα σκληρὸ σ’ αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἐξ ἄλλου, οἱ ὀστεώδεις ἀποφύσεις δὲν εἶναι ποτὲ δύο, ἀλλὰ τρεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μιὰ φαίνεται μάλλον ἀτροφικὴ. Σὲ ὠριμένες ποικιλίες καμηλοπαρδάλεως ὑπάρχει κι’ ἓνα ζευγάρη μικρότερων ἀποφύσεων πίσω ἀπὸ τὴς τρεῖς με-

γάλες. "Ετσι, αν επιμένουμε να ονομάζουμε αυτές τις αποφύσεις «κέρατα», μπορούμε να πούμε πως η καμηλοπάρδαλη έχει τρία ή πέντε κέρατα. Άρσενικό και θηλυκό έχουν τα ίδια μετωπικά «στολίδια».

★

ΕΚΤΟΣ από τα φυλλάδια της α. φρεζανιέζης άκακίας, κάθε θλαστήρι δέντρον είναι αρκετά όρεκτικό για την καμηλοπάρδαλη. Τρώει και καρπούς και χορτάρι, όταν είναι πολύ πεινασμένη, γιατί όπως είδαμε ο παράξενος λαιμός και τα μπροστινά της πόδια την έμποδίζουν να βοσκήσει. Τα κυπάδια τριγυρνάνε όλη την ημέρα ανάμεσα στα δέντρα, αλλά στις ώρες της μεγάλης ζέσθης αναπαύονται στη σκιά. Περιγράψαμε πιά πάνω τα βασικά της καμηλοπαρδάλεως όταν θέλει να πιεί νερό. Εύτυχώς που η φύση έχει λύσει κατά κάποιον τρόπο αυτό το

πρόβλημα: "Η καμηλοπάρδαλη πολύ σπάνια πίνει νερό. "Έχει προσαρμοσθεί στο κλίμα της αφρικανικής σαβάνας και ο οργανισμός της έχει ελάχιστες ανάγκες υδρέυσεως. "Ιδιαίτερα τα κοπάδια που ζούν στην περιοχή του Νίγηρος και του Καλαχάρι μπορούν να μείνουν επί ολόκληρους μήνες χωρίς να πλησιάσουν σε πηγή νερού. Κι' αφού μιλάμε για ζητήματα διατροφής, αξίζει να σημειώσουμε ώριμες ενδιαφέρουσες ανατομικές λεπτομέρειες: "Η γλώσσα της καμηλοπαρδάλεως είναι κατάμαυρη και ασυνήθιστα ελαστική. Τό μήκος της φτάνει τα πενήντα εκατοστά, πράγμα που επιτρέπει στο ζώο να δρέπει ακόμα και τα θλαστήρια που βρίσκονται ψηλότερα από το κεφάλι του. "Αλλά πραγματικά καταπληκτικό είναι το μήκος του πεπτικού σωλήνος της καμηλοπαρδάλεως: "Από το στόμα ως την έξοδο φτάνει τα 77 μέτρα — αληθινό ρεκόρ του ζωικού κόσμου!

ΤΟ δυσανάλογα μικρό της κεφάλι δίνει την εντύπωση ότι πρόκειται για ζώο μάλλον κουτό. Και πολύ εξυπνη βέβαια δεν είναι ή καμηλοπάρδαλη, αλλά ξέρει να υπερασπίζεται τον εαυτό της, αν υποστεί επίθεση. "Έχει μονάχα δυό έχθρους: τὸ λεοντάρι και τὸν άνθρωπο. Μπροστά στον άνθρωπο — λευκό ή μαύρο — ή μόνη δυνατή άμυνα είναι ή φυγή. "Η καμηλοπάρδαλη είναι αρκετά εξυπνη για να τὸ καταλάβει αυτό. "Αλλά μπροστά στο λεοντάρι και σε μερικά άλλα ενοχλητικά αϊλουροειδή, ή καμηλοπάρδαλη άμύνεται γενναία και συχνά νικηφόρα.

Τὸ όπλο της είναι τὰ πισινά της πόδια. Ξέρει να κλωτσάει όπως κανένα άλλο από τὸ όπληφόρα με τέχνη και δύναμη που τρομάζουν τὰ αϊλουροειδή. Τίς περισσότερες φορές ακόμα και τὸ λεοντάρι προτιμάει να μὴν αντιμετώπισει αυτή τὴ φοβερὴ κλωτσοπατινάδα. "Αν εξαίρεσουμε αὐτοὺς τοὺς δυό βασικούς έχθρους — τὸν άνθρωπο, βασίλιά τῆς δημιουργίας, και τὸ λεοντάρι, βασιλιά τῶν ζώων — ή καμηλοπάρδαλη διατηρεῖ πολὺ καλὲς διπλωματικές σχέσεις με όλα τὰ ζώα, τετράποδα και φτερωτά. Δεν ενοχλεῖ οὐτε ενοχλεῖται από κανένα. Συχνά βλέπουμε τὰ κοπάδια τῶν καμηλοπαρδάλεων ανάμικτα με τὰ κοπάδια τῶν ζεβρών. Και στὴ Νότιο "Αφρικὴ, φαίνεται πως οἱ καμηλοπαρδάλεις διατηροῦν πολὺ καλὲς σχέσεις με τίς στρουθοκαμήλους. "Ίσως τὸ ψηλότερο ζώο τῆς Γῆς αισθάνεται κάποια συμπάθεια πρὸς τὸ ψηλότερο φτερωτὸ πλάσμα. Μερικὰ μικρότερα πουλιὰ τῆς "Αφρικῆς ἔχουν τὴ συνήθεια νὰ βόσκουν... πάνω στὴ ράχη τῶν καμηλοπαρδάλεων, τίς ὁποῖες ἀπαλλάσσουν ἀπὸ τὰ ενοχλητικὰ παράσιτα.

★

ΜΕΤΡΗΤΕΣ καμηλοπαρδάλεις ζούν σήμερα στὴν αἰχμαλωσία στοὺς ζωολογικούς κήπους ὅλου τοῦ κόσμου. "Αλλά δυστυχῶς, στὴν ἐλεύθερη κατάσταση, τὸ εἶδος αὐτὸ πλησιάζει νὰ ἐξαφανισθεῖ. "Η καμηλοπάρδαλη δὲν εἶναι ζῶο ἐξαιρετικὰ γόνιμο. Τὸ θηλυκὸ κυφορεῖ ἐπὶ δεκατέσσερις ὁλόκληρους μῆνες και γεννάει μονάχα ἓνα μικρό. Μ' αὐτὸ τὸ βραδύτατο ρυθμὸ αναπαραγωγῆς και με τοὺς διωγμοὺς που ὑφίσταται ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, δὲν εἶναι παράδοξο ὅτι τὰ κοπάδια τῶν καμηλοπαρδάλεων γίνονται ὀλο και πιά σπάνια. "Η εὐθύνη βαρύνει κυρίως τοὺς λευκοὺς ἀνθρώπους. Στὴ Νότιο "Αφρικὴ, οἱ Μπόερς ἔχουν ἐξολοθρεῦσει χιλιάδες κοπάδια, γιατί τὸ δέρμα τῆς καμηλοπαρδάλεως εἶναι πολύτιμο. Εὐτυχῶς, τὰ τελευταῖα χρόνια, διάφορες ὀργανώσεις για τὴν προστασία τῆς φύσεως ἔχουν θέσει ἓνα φραγμὸ σ' αὐτὴ τὴν ἀλόγιστη σφαγή. Τὸ κυνήγι ἔχει περιορισθεῖ σε ὀρισμένες περιοχές, σε ἄλλες ἔχει ἀπαγορευθεῖ. "Ωστόσο, εἶναι ἀμφίβολο ἂν τὰ νέα ἀνεξάρτητα ἀφρικανικὰ κράτη θὰ σεβασθοῦν αὐτοὺς τοὺς κανονισμοὺς. Γιὰ τοὺς ἰθαγενεῖς ή καμηλοπάρδαλη ἦταν και παραμένει ἓνα εὐκολο ὄσο και πολύτιμο θήραμα: προσφέρει νόστιμο κρέας, ὀκριθὸ δέρμα και... ἰδεώδεις ξεμυγίστρες.

GEORGES DURET

ΤΡΑΠΟΝΑΙ ΑΤΑΡΤΗΣ

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΜΕΤ. ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

40v

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

— Α μείνεις βέβαια μαζί μου, δήλωσε ὁ Κάρολ. Δεν ἐννοῶ ν' ἀκούσω, πὼς θὰ πᾶς σὲ ξενοδοχεῖο. Σὲ ἀναμένει δὴλ' ἡ πόλη. Θὰ σε καταβορῶ, ἔσονται ζωντανὰ τὰ θηλυκὰ, πρᾶγμα, δηλαδή, πὺν εἶναι γιὰ μένα ὁ ἰδεώδης θάνατος.

— Ἀπότομα, ή δλοστοργγυλη χαρούμενη φάτασ του, πῆρε ὕψος πένθιμο και συμπονετικό.

— Μὲ λύπη μου σοὺ ἀναγγέλλω πὼς ή Μάργαρετ σου, εἶναι τώρα σὺνζυγος ἐνὸς σεβαστοῦ Σκωτσέζου ἐπισκόπου.

— Ὁ Φέλιξ κατάπιε τὴν ἀπογοητευσή του.

— Εἶχε ὑποσχεθεῖ πὼς θὰ μὲ περίμενε, εἶπε βαρυσταναζόμενος. Δεν μπορεῖς νὰ βασίλευσαι στίς γυναῖκες.

— Οὐτε και στίς "Εγγλέζες ἀκόμη! τόλινε ὁ Κάρολ. Λόγου χάρη, ή Σούζη μου. Τὴν ἀντιπαθῶ ἀφάνταστα, ἀλλὰ τὴν ἀγαπῶ θανάσιμα. Ξέρω, πὼς θὰ μοὺ ραγίσει τὴν καρδιά. Οἱ γυναῖκες εἶναι φτιαγμένες γιὰ νὰ ραγίζουν τίς καρδιές τῶν ἀντρῶν. Εὐτυχῶς, ὁμως, πὺν ἐπιζοῦμε.

Τὸ βλέμμα τοῦ Φέλιξ εἶχε καρφωθεῖ σὲ μίαν ἱταλίτριά που πλησίαζε, ντυμένη μ' ἓνα κολλητὸ, πράσινο κοστοῖμο ἀμαξόνα, πὺν τὴν ἀκολουθοῦσε ἓνας ὑπηρέτης με στολή. "Ίσως πλάγια, ἐνὸ οἱ λεπτοὶ γοφοὶ τῆς κινεζίστανε ρυθμικά με τὸ νοηκεῖν δὴμια τῆς γυαλιστερῆς καφετιάς τῆς φοράδας. "Ακόμη κι' ἀπὸ μακρὺν, ὁ Φέλιξ μποροῦσε νὰ διακρίνει πὼς ἦταν ὁμορφη. Πλησιάζοντας τὰ βλέμματά τους ἀνταμώθηκαν.

— Ποῖα εἶναι αὐτή; ρώτησε ὁ Φέλιξ, ἐνὸ ή ἀμαξόνα χανόταν.

— "Η μαρκησία τοῦ Ντόροσθ, ή ὡραιότερη χήρα τῆς "Αγγλίας, μιά ἀπ' τίς ἀκόλουθες τῆς βασιλείας.

— Τὴ κοῦμα μιά τόσο ὡραία γυναῖκα νὰ εἶναι τόσο ψυχρὴ και ψηλομύτα.

— Καί, βέβαια εἶναι ψυχρὴ και ψηλομύτα. "Εἶσαι πρᾶγμα νὰ δείχνει. "Αλλὰ ὑπομιμῶμαι, πὼς ἔχει ἀνθρώπινες ἀδυναμίες. Ταξιδεύει συχνά, ἰδιαίτερα στὴν "Ιταλία, και πρόσθετα πὼς ταχτικά, τὸν ἰδιο καιρὸ, χάνεται ἀπ' τὴ σκηνή τοῦ Λονδίνου, κάποιοι ὥραιος λόγος, ή κάποιοι φανταστικοὺς ἀξιώματικὺς τῆς φουρῆς. Καί ξαναγυρῶν, δὺν τρεῖς μέρες πρὶν ἀπὸ κείνη. "Απλή σύμπτωση βέβαια!

— "Η ἀμαξά ἐστρεψε σὸ Γκρήν Πάρκ, δταν ὁ Φέλιξ εἶπε σὸ φίλο του γιὰ τὸ πιστωτικὸ γράμμα τοῦ πατέρα του. "Ο Κάρολ ἔδωσε τὴ διεύθυνση τῆς Τράπεζας Ρότσιλτ στὸν ἀμαξά.

— Ὁ ταμίας ἐξέτασε τὸ γράμμα. "Τότε, ὡς ἐξαφανίστηκε, γιὰ νὰ ξαναγυρῶ σ' ἓνα λεπτό, λέγοντας στὸν Φέλιξ, πὼς ὁ χερ Ρότσιλτ ἀνυπομονοῦσε νὰ τὸν γνωρίσει.

ρίσει. "Ωδηγήθηκε σὸ γραφεῖο τοῦ τραπέζιτη, ὅπου τὸν ὑποδέχθηκε ἓνας βατραχομάτης, κοίλαρας, ὁ μυθικὸς σχεδὸν Νάθαν Ρότσιλτ.

— Οἱ πατεράδες μας ἦταν φίλοι, εἶπε ὁ τραπέζιτης. Εἶμαι ἐνθουσιασμένος πὺν σὰς γνωρίζω, και μάλιστα με τὴν εὐκαιρία τῆς πρώτης σας συναντίας σὸ Λονδίνο. "Ο πατέρας σας θὰ πρέπει νὰ χαμαρώνει γιὰ σὰς.

— "Αρχισε νὰ ρωτᾷ γιὰ τὴν οἰκογένεια τοῦ Φέλιξ, γιὰ τὰ σχέδιά του. Τελικὰ θυμήθηκε και τὸ πιστωτικὸ γράμμα πὺν κρατοῦσε σὸ χέρι.

— Στρογγυλοῦτσικο ποσό, εἶπε, ὁ πατέρας σας εἶναι πολὺ χουβαρντάς. Σηκώθηκε και συνόδευε τὸν Φέλιξ ὡς τὴν πόρτα. Δεν νομίζω ή Φιλαρμονική νὰ ἔχει ποτὲ διευθυνθεῖ ἀπὸ τόσο νεαρό, ὅπως ἔσεῖς. "Ίσως τώρα γνωρίζουμε ὅλοι τ' ὄνομα τοῦ Μαυθῆ Μέντελσον, ἀλλὰ πιστεύω πὼς θ' ἀκούσουμε πολλὰ γιὰ τὸν ἔγγονό του.

— "Όταν, τελικά, ὁ Φέλιξ κατέβηκε, βρῆκε τὸν Κάρολ, νὰ χαμουριέται.

— Μὲ συγχωρεῖς, ἀλλὰ ὁ σερ Ρότσιλτ ἤθελε νὰ μὲ δεῖ. "Όλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι τραπέζιτες πάνε με τὸ κέφι τους.

— Σωστό! "Όσο πὺν ψηλὰ ἀνεβαίνεις, τόσο περισσότερο κόσμο ἔχεις γιὰ νὰ σοὺ κάνει τίς δουλειές σου, μέχρι πού, τελικά, δὲν ἔχεις τί νὰ κάνεις ὁ ἴδιος. "Ο ὑπουργός μας, περνᾷ τὸν πότερο καιρὸ του γράφοντας στίχους γιὰ τὴ νεαρὴ ἐρωμένη του. "Όσπου ζοῦσε δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ὑποφέρει, και τώρα κλαίει πικρὰ μόλις τὴν ἀναφέρει. Εἶν' εὐκολώτερο ν' ἀγαπᾷς μίαν ἀνάμνηση, παρὰ ἓνα πρόσωπο.

— "Αν ἀρχινήσεις νὰ γράφεις κι' ἐσὺ στίχους γιὰ τίς παλιές σου φιλενάδες, θὰ γράφεις μέρα — νύχτα, εἶπε κοροϊδευτικά ὁ Φέλιξ. "Αλήθεια, πὼς σοὺ φαίνεται πὺν εἶσαι διπλωματικός;

— Θαῦμα! "Ημουν γεννημένος γι' αὐτό. "Η δουλειὰ εὐχάριστη κι' εὐκόλη. "Τότερα ὅπῃοξε κι' ή κοσμικὴ ζωή. Οἱ οἰκοδόμοι λατρεύουν τοὺς διπλωμάτες. Καί τὸ ἀστεῖο εἶναι τὸ ἔξης: Πέες, πὼς δέλω νὰ ὀξω τὸν σπιτονοικοκύρη μου στὴ φυλακή. Μπορὸ νὰ τὸ κάνω μεσα σὲ πέντε λεπτά.

— Καί πὺν θὰ στηριχθεῖς;

— Σ' ὁπιδήποτε. Θὰ μποροῦσα νὰ πῶ, πὼς ἔχω μυστικὲς πληροφορίες, πὼς εἶναι μυστικὸς πράκτορας. "Η ἓνας ἐπικίνδυνος ἀναρχικός. Αὐτὸ δάφτανε γιὰ τρεῖς — τέσσερις βδομάδες στὴ φυλακή, ὥσπου οἱ ἔρευνες ἀποδείξουν τὸ φοβερό λάθος. Μιά μέρα πὺν ὁ σπιτονοικοκύρης μου, με πῆξε γιὰ τὸ νοῖκι, τοῦ τὸ ἐξήγησα αὐτό. "Εἶγνε ἀρνάκι.

Τίς δυὸ ἐπόμενες βδομάδες ὁ Φέλιξ ἦταν πολὺ ἀπασχολημένος με τίς πρῶδες γιὰ νὰ δεχθεῖ τίς προσκλήσεις πὺν τὸν κατεκλύζανε. "Όλοι θέλανε νὰ γνωρίσουν

τόν νεαρό πάμπλουτο συνθέτη. Οι μεγαλύτεροι τραγουδιστές του κόσμου, οι Σόνταγκ, Πίζαρόνι, Ντοντέλλι κι' η θρυλική χρυσόφωνη Μαρία Σάλλα, που μόλις είχε ντεμπούταρε θριαμβευτικά, διοικούνταν όλοι στο Λονδίνο, αυτόν το καιρό. Όμως ο Φέλιξ άρνιότανε να βγει.

— Τούλάχιστον έλα ν' ακούσεις τη Μαρία Σάλλα, τόν θερμοπαρακαλούσε ο φίλος του. Σου λέω, είναι καταπληκτική. Κάποια μέρα, όταν μάθουν τ' άγγόνια σου πώς είχε την ευκαιρία ν' ακούσεις τη Μαρία Σάλλα, κι' εσύ έμεινες σπίτι με τη μύτη χαμένη στις φυλλάδες σου, θα πουνε: 'Ο παππούς μας ήταν ένας ήλιθιος...

Η ήμερομηνία της συναυλίας είχε οριστεί για τις 25 του Μάρ. 'Ο Φέλιξ συναντούσε παντού φιλική διάθεση. 'Ο Τόμας Άττυουντ, ο ταμίας της Φιλαρμονικής, προσωποποίηση της καλωσύνης. 'Ο Σερ Τζώρτζ Σμάρτ, διευθυντής της 'Ορχήστρας, βοήθησε μ' όλη του την καρδιά τόν νεαρό του αντίπαλο.

Στο τέλος της συναυλίας, το άκουσμά του σηκώθηκε ασύστωμο. 'Ο Φέλιξ αποκλήθηκε εθγενικά και στρέφοντας προς τους μουσικούς, τους ζήτησε να σταθούν για να μοιραστούν μαζί του τη στιγμή αυτή του θριάμβου. Αργότερα, στο καμπαρίν του γνώρισε τη μέθη της επιτυχίας. Στα μάτια τών γυναικών διάβασε τόν θάνασμό που ήταν ήδη προσφορά έρωτική. Ένοιωσε τὰ χέρια τους να τρέμουν κάτω απ' τὸ τυπικό φίλημα του. 'Ο Σερ Τζώρτζ Σμάρτ, τόν θερμοπαρακαλούσε για μιάν ακόμη συναυλία. 'Ο χερ Ρότσιλτ του άρπαζε τὸ χέρι.

— Σπουδαία, Φέλιξ. Στέλνω στὸν πατέρα σου ειδικό μαγαταφόρο. 'Ο νέος πάσχισε μ' όλη του τὴ δύναμη νὰ συγκρατηθεῖ. Ἀλλά ήταν κάτι τὸ μαγευτικό, ν' ακούς τὸν Τόμας Άττυουντ, πὸν ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Μότσαρτ, νὰ σ' αποκαλεῖ ἰδιοφυΐα. Τὸ νὰ δέχσαι τὶς ὑποκλίσεις γλωσσῶν κωρικών, τὰ συγχαρητήρια διασήμων καλλιτεχνῶν. Κι' όταν ἡ μαρκεσία τὸν Ντόροσθ, ὅχι πιά ψυχρή, ὅχι πιά ἀκατάδεχτη, τοῦ μοιρομόρισε μιὰ πρόσκληση σὲ τσάι γιὰ τὴν ἄλλη μέρα, τῆς ψιθύρισε:

— Ναί.
— Λοιπόν, τὸν ρώτησε τὸ ἴδιο βράδυ στὸ σπίτι ὁ Κάρολ. Πῶς σοῦ φαίνεται νάχεις στὰ πόδια σου ὅλο τὸ Λονδίνο;

— Μαγευτικό, ἀλλά ἂν μείνω ἀκόμη ἓνα μῆνα, θὰ γίνω ἓνας φαντασμένος γάιδαρος.

— Τώρα, θὰ πᾶς νὰ δεῖς τὴ Μαρία Σάλλα; Τραγουδάει αὐριο στὸν «Κουρέα τῆς Σεβίλλης» καὶ σοῦ λέω, εἶναι καταπληκτική.

— Νόμιζα, πῶς δὲν σοῦ ἄρεσε ἡ μουσική.

— Πηγαῖνω γιὰ νὰ τὴν βλέπω. Ὡ, ἐκεῖνα τὰ μάτια, ἐκεῖνα τὰ χεῖλη. Θὰ παρατοῦσα καὶ τὴ Σούζυ μου ἀκόμη, γι' αὐτὴ τὴν κοπέλα.

— Μπορεῖ νὰ εἶναι ἔτσι πὸν τὴ λές, ἀλλά δὲν πάω. Εἶμαι κουρασμένος. Δὲ θέλω ν' ἀκούσω μουσική, οὔτε καὶ τὴ δικιά μου. 'Ο Φέλιξ χόρθηκε στὸ κρεβάτι του. Τὸ Λονδίνο εἶναι ὁμορφο, ὁ κόσμος ὑπέροχος, ἡ Μαρία Σάλλα καταπληκτική καὶ τὴ λατρεῖ, λατρεῖ τὸν σπῆτι σου κι' ἐξέπανε. Λατρεῖν ὅλο τὸν κόσμο, ἀλλά εἶμαι κουρασμένος καὶ θέλω νὰ γυ-

ρίσω στὴν πατρίδα. Στὸ τέλος τῆς ἑβδομάδας θὰ τοῦ δίνω.

★
Τ' ἄλλο ἀπόγευμα πῆγε στὸ Μέγαρο Νοτοστόθ. Σαφνιασμένος, ἀλλά ὄχι δυσαρεστημένος διαπίστωσε πῶς ἦταν ὁ μοναδικὸς καλεσμένος.

— Δὲν κάλεσά κανέναν ἄλλο, τοῦ εἶπε ἐκεῖνη ἀπαντώντας στὶς σκέψεις του ἐνῶ ἔμπαινε στὸ δωμάτιο μ' ἓνα θρόισμα γκρίζου μεταξιοῦ, ἐπειδὴ ἤθελα νὰ κουβεντιάσουμε.

Κάθισε κοντὰ του, μὲ τὸ βλέμμα στραμμένο ἄλλοῦ, τσαλακώνοντας νευρικά τὸ ταπτελένιο τῆς μαντιλῆς. Ένας χοντρός γαντοφορεμένος οἰκονόμος μπῆκε κουβαλώντας ἓναν τεράστιο ἀσημένιο δίσκο. Τὸν ἀκούμπησε στὸ τραπέζι κι' ἀποσύθηκε μὲ ἀνυπόφορη ἐπισιμότητα. Ένῳ ἐκεῖνη σερβίριζε, ὁ Φέλιξ ἔκανε μερικὲς τυπικὲς φιλοφρονητικὲς παρατηρήσεις γιὰ τὰ οἰκογενειακὰ πορτραῖτα, πὸν κρέμονταν στοὺς τοίχους.

— Μερικοὶ ὑπῆρξαν πρόγονοι τοῦ συζύγου μου, μερικοὶ δικοὶ μου. Οἱ δύο μας οἰκογένειες φτάσανε στὴν Ἀγγλία μὲ τὸν Οὐίλλιαμ τὸν Κατακτητὴ. Εἶναι μεγάλο πρᾶγμα ν' ἀνῆλθεις σὲ τόσο ἐνδοξους προγόνους, ἀλλά, ἂν ξέρατε, πόσοι χίνδυνοι δημιουργοῦνται, πόσο πρέπει νάσαι προσεχτικὸς. Ἀκούμπησε ἀφηρημένα τὸ χέρι τῆς στὸ γόνατό του. Ἰδίως, ὅταν εἶναι κανεὶς τόσο μόνος, ὅπως ἐγώ.

Ναί, βαθεῖα μέσα τῆς ἐνοιῶθε μοναξιά. Τὰ βράδια περισσότερο, λαχταροῦσε γιὰ κάτι πὸν δὲν ἤξερε καλὰ — καλὰ τί νάτανε αὐτό.

Καθὼς μιλοῦσε τὰ δάχτυλά τῆς, ἔσφιξαν τὸ μῆρό του. Ἀκούμπησε τὸ χέρι του πάνω στὸ δικὸ τῆς πιέζοντάς το ἀπαλὰ. Ἀπὸ τὴ ἄθωα χειρονομία ἔκανε νὰ ῥιγῇ τὸ λυγρό τῆς κορμί. Σέρθηκε κοντὰ του καὶ κοίταξε ἐπάνω του.

Μάλιστα, φίλα, αὐτὸ λαχταροῦσε. Φιλία μ' ἓναν μεγάλο καλλιτέχνη σὰν αὐτόν, εὐαίσθητο, μὲ κατανόηση. Στὸ Λονδίνο, ὅμως, αὐτὸ ἦταν ἀδύνατο. Τὴν ἤξερε ὅλος ὁ κόσμος. Ἰσως, ὅμως, σὲ κάποιαν ἡλιόλουστὴ ἑσπυλὴ στὴν Ἰταλία θὰ μπορούσε νὰ ἔχουν τὴν ἀναγκαῖα γιὰ τὴ φιλία τους ἡσυχία...

— Εἶναι κοντὰ στὸ Ρατάλλο. Τώρα τὰ χεῖλη τῆς χαϊδεύανε τ' αὐτί του, ἡ φωνὴ τῆς ἔδινε σὲ θερμοῦς, λαχανιασμένους ψιθύρους. Μιὰ φωνή σὲ λώφους, ἀνάμεσα σὲ λιόδεντρα.. Ὡ, χου-σέ μου, αὐτὸ εἶναι τὸ μέρος γιὰ μᾶς.

Ἐκεῖνη θὰ πῆγαινε πρώτη, καὶ θὰ τὴν συναντοῦσε σὲ λίγες μέρες. Ἐκεῖ θὰ μπορούσε νὰ συνθέτει, θὰ κολυμποῦσε στὰ διάφανα νερά τῆς ἐρημικῆς ἀκρογιαλίας. Καὶ τὴ νύχτα θὰ κοιτάζανε τὰ λαμπερὰ ἀστέρια, ἀκούγοντας τοὺς ἤχους τῆς καρδιάς τους.

Ἀπαλὰ, ἀποτραβήχτηκε ἀπ' τὸ ἀγκάλιασμά τῆς. Τὰ λόγια τοῦ Κάρολ ἤχουναν στὸ μυαλό του. Πόσες φορές, ἄραγε, νὰ εἶχε παίξει τὴν ἴδια σκηνή, νὰ εἶχε πεῖ τὶς ἴδιες λέξεις; Ένοιωσε λήθη γι' αὐτὴν μαντεύοντας τὴν ἐσωτερικὴ τῆς πάλι, ἀνάμεσα στὴν ἀνησυχία τῆς σαρκικῆς πείνας τῆς καὶ τῆς περηφάνειας τῆς. Σὰ μιὰ βασίλισσα ἦταν αἰχμάλωτη τῆς θέσης τῆς. Δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ ταπεινοῦ λαοῦ ν' ἀμαρτῇ. Αὐτὰ τὰ οἰκογενειακὰ πορτραῖτα στοὺς τοίχους, εἶχαν γίνει οἱ βασανιστὲς φίλας τῆς. Τὴν ἀναγκάσανε, θερμοκάμνη καθὼς ἦταν, νὰ δειχνεταὶ ἡ

ἐρημη, ἀκατάδεχτη ἀμαξόνα, πὸν εἶχε συναντήσει στὸ πάρκο. Τὴν εἶχαν καταντήσει ὑποκρίτρια. Μὲ τὸν καιρὸ θὰ τὴν ὀδηγοῦσαν σὲ κάποιο τραγικὸ τέλος.

— Θὰ τῷθελα πολὺ νὰ σᾶς συναντοῦσα στὸ Ρατάλλο, τῆς εἶπε, ἀλλά σὲ λίγες μέρες πρέπει νὰ γυρίσω σπίτι μου.

Ἐκανε ὅ,τι μπορούσε γιὰ νὰ μὴν θίξει τὴν περηφάνειά τῆς. Ἐπῆρε λεπτὸς, τῆς κράτησε τὰ χέρια τῆς. Δὲν θὰ τὸ λησμονοῦσε ποτέ, πῶς τὸν εἶχε διαλέξει γιὰ φίλο.

Ἰσως κάποτε...
Τὸν κύταζε, μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Στὰ μάτια τῆς ὑπῆρχαν δάκρυα ντροπῆς, ἀπογοήτευσης, λαχτάρας. Δὲν ἔδειχνε τόσο νέα κι' ὠραία, ὅσο ἓνα λεπτὸ πρωτότερο. Δὲν ἦταν πιά ἡ ψυχρή, ἀκατάδεχτη μαρκεσία, ἦταν μιὰ γυναίκα, δίχως ἐλπίδα. Τῆς ἔπιασε τὸ πρόσωπο μὲ τὰ δύο του χέρια, φίλησε τὰ χεῖλη τῆς ἀπαλὰ κι' ἔφυγε.

★
Τὸ ἴδιο βράδυ πῆγε σὲ μιὰ δεξίωση μαζί μὲ τὸν Κάρολ καὶ χόρεψε μὲ τὴν ψυχὴ του. Τὰ νιάτα του, ὑπερηφάνησαν τὴ διασημότητά του. Τὸ κοντσέρτο εἶχε τελειώσει, ἤθελε τώρα νὰ γλεντήσει. Κουβέντισε, γέλασε, φλέτταρε. Ἡ σαμπάνια σκούπισε καὶ τὰ τελευταῖα ἴχνη τῆς ἐπιφυλακτικότητάς του.

— Τὸ ξέρεις, πῶς πρότεινες γάμο σὲ ἔξη κοπέλλες; εἶπε ὁ Κάρολ γυρίζοντας στὸ σπίτι. Ἡ σαμπάνια ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ ἓναν καλόγερο, εἶναι ἐπικίνδυνο ποτό.

Τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ τὸ ἐπόμενο βράδυ καὶ τὸ ἄλλο. Μὲ στόματα ὀρθάνοιχτα καὶ ἀνασηκωμένα φρόδια, οἱ σεβάμιες κυρίες παρακολοῦθοναν τὸν μαέστρο τῆς Φιλαρμονικῆς 'Ορχήστρας νὰ χοροπηδαίει σὰν παιδαρέλι, στριβιλιζοντας τὶς κόρες τους στὴν αἰθουσα τοῦ χοροῦ.

Γυρίζοντας στὸ διαμέρισμά τους, οἱ δύο φίλοι βοήξαν ἓνα γράμμα. Εἶχε φτάσει ἀπ' τὸ Βερολίνο μὲ ειδικὸ ἀγγελιαφόρο. Κατασφιγιασμένος ὁ Φέλιξ ἄρχισε νὰ διαβάσει.

— Τί τρέχει; ρώτησε ὁ Κάρολ.

— 'Ο θεῖός μου Νάθαν, πὸν ζεῖ στὴ Σιλεσία, ἔγραψε στὸν πατέρα μου γιὰ τὶς τρομερὲς πλημμύρες πὸν εἶχαν ἐκεῖ. Ἐκατοντάδες οἰκογένειες βοσκοῦνται ἀστεγες. Τώρα ὁ πατέρας μου μὲ ρωτᾷ, ἂν θὰ μπορούσα νὰ δώσω μιὰ συναυλία γιὰ νὰ σταλοῦν οἱ εἰσπράξεις σ' αὐτοὺς τοὺς δυστυχημένους.

Τ' ἄλλο ἀπόγευμα πῆγε στὸ γραφεῖο τοῦ Σερ Τζώρτζ Σμάρτ. Τὰ καστὰνά του μάτια παρακολοῦθοναν μὲ ἀγωνία τὸν μεσόκοπο ἄντρα πὸν διάβαζε τὸ γράμμα τοῦ Ἀβραάμ Μέντελσον.

— Λοιπόν, τί σκέφτεστε, Σερ Τζώρτζ. Θὰ ἐνδιαφεροθεῖ ὁ ἀγγλικὸς λαὸς γιὰ νὰ βοηθήσει αὐτοὺς τοὺς ἀνδρώπους;

Ἐκεῖνος ἔτριψε τὸ πηγούνι του.

— Οἱ Ἑγγλέσιοι μποροῦν νὰ εἶναι πολὺ γενναιοδωροὶ, ἰδιαίτερα ὅταν δέχονται καὶ λίγη εὐχαρίστηση. Γράφει στὸν πατέρα σου, πῶς μπορεῖ νὰ βασίσει σὲ μᾶς.

— Δὲν ξέρω, πῶς νὰ σᾶς εὐχαριστήσω. Εἶπε μὲ θέριμ ὁ Φέλιξ. Πότε μποροῦμε νὰ δώσουμε τὴ συναυλία;

— Φοβάμαι, πῶς ὄχι πρὶν ἀπ' τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου.

Ἐκεῖνος ἀναπήδησε.

— Μέσα Ἰουλίου! Μὰ αὐτὸ εἶναι ὁ στερὰ ἀπὸ ἔξη ἑβδομάδες!

Ἡ πόρα ἀνοῖξε καὶ μιὰ ὠραιότατη,

καὶ πολὺ ταραγμένη νέα ὥρμησε σὰ σίφουνας στὸ γραφεῖο. Τὰ μάτια τῆς ἦσαν ἀνοιχτόχρῳμα, ἴσως γκρίζα ἢ πρασινωτά καὶ τὰ μαλλιά τῆς κατὰμαυρα.

Μὴ προσέχοντας τὸν Φέλιξ ἄρχισε νὰ μιλάει, προτοῦ ἀκόμη πλησιάσει.

— Σινιόρ Σμάρτ, ἄρχισε, εἰσαστε ἓνας μεγάλος «μπονγκιόρντο». Δεξὸ μεγάλο φέματα. Ἰσως τώρα, πιστεύω εἰσαστε φίλος νικτὸς μου.

Ἐκεῖνος δέχτηκε τὴ δήλωση αὐτὴ μὲ τέλει βρετανικὴ ψυχραιμία.

— ἔχετε γνωρίσει τὸν χερ Μέντελσον; τὴ πρώτησε εὐγενικά.

Ἡ νέα κίνησε ἀνυπόμονα τὸ κεφάλι τῆς, κι' ὁ Σερ Τζώρτζ μόλις πρόφτασε νὰ πεῖ στὸ Φέλιξ. Ἐπὶ δὴ ἡ δεσποινὴ Σάλλα, ὅταν ἡ ἐπιλοκῆπτρια ξανάρχισε τὰ παρῶνα Ἰταλο — ἐγγλέζικα τῆς.

— Ὅταν ἄλλο ἄντρες λένε φέματα, ἐγὼ γελῶ, γιὰτὶ ντὲν ἔχει σημασία τί λένε. Ἀλλά, ὅταν καλύτερος φίλος, ὡ σινιόρ Σμάρτ, λέει φέματα ἐμένα, τότε νοιώθω πολὺ ἄσχημα.

— Θὰ θέλατε νὰ μοῦ πεῖτε τί συμβαίνει, καὶ γιὰτὶ σᾶς εἶπα φέματα; Ἀλλά πρῶτ' ἀπ' ὅλα δὲν κάθεστε, ἡ νὰ στεκόμαστε ὅλοι στὸ πόδι;

Χρειαστήκανε τρία τέταρτα γιὰ νὰ ἐξηγήσει τὴ λήθη τῆς ἡ δεσποινὴς Σάλλα. Εἶχε ἀγκαριαστεῖ ἀπ' τὸν Σερ Τζώρτζ γιὰ τρεῖς μῆνες μὲ τὸ μυθικὸ μισθὸ τῶν δύο χιλιάδων γινέες. Τὴν εἶχε διαβεβαίωσε πῶς μονάχα ἡ Ζόνταχ, ἡ ἀσπύκητη Γερμανίδα σοφάνο, ἡ μεγαλύτερη τραγουδίστρια τοῦ κόσμου ἀπαιτοῦσε τόσα χρήματα, καὶ σήμερα ἡ Σάλλα εἶχε μᾶθει πῶς ἡ Ζόνταχ ἔπαιρνε δύο χιλιάδες καὶ πέντε γινέες! Αὐτὸ τὸ θεώρησε σὰν προδοσία, προσβολὴ προσωπικῆς καὶ ἔθνικῆς. Καὶ μάλιστα πὸν οἱ Γερμανοὶ τραγουδοῦσαν ἀπ' τὴν κοιλά, δίχως αἰσθημα, ἐνῶ οἱ Ἰταλοὶ ἀπ' τὸ κενό. Πολὺ ἀσθηματικά.

Ἐκεῖνος δὲν εἶχε χάσει, θάγινε κανένα λάθος ἀπ' τοὺς ὑπαλλήλους, ἔλεγε. Αὐτὸ ἡ δεσποινὴ Σάλλα ἀρνιότανε νὰ τὸ πιστέψει. Πάσχισε νὰ τὴ μαλακώσει, προσφέροντας νὰ πληρώσει ἀπ' τὴν τσέπη του τὴ διαφορά. Ὁχι, δὲ γινότανε, ἡ ἔπρεπε νὰ διορθωθεῖ τὸ κοντράτο, ἡ αἰθρία δὲν θὰ τραγουδοῦσε.

Ἐκεῖνος ἔνοιωσε κοῦρον ἰδρώτα.

— Μὴν ξεχνᾶτε, μὲ Σάλλα, εἶπε αὐτοῖς, πῶς τὸ συμβόλαιό σας περιέχει μιὰ ποινικὴ ρήτρα, δύο χιλιάδες γινέες.

Ἡ τραγουδίστρια πῆδηξε ὀρθή. Τὸ κοντράτο! Ἐκεῖνη τὸ φτύνει τὸ κοντράτο. Τὴν εἶχαν κλέψει πέντε γινέες. Λέγοντας αὐτὰ προχώρησε πρὸς τὴν πόρτα. Μ' ἓναν πῆδο ὁ Σερ Τζώρτζ βρέθηκε κι' αὐτὸς στὴν πόρτα, τὴν ἄρπαξε ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὴν ἔσπρωξε πίσω.

— Πῶς μπορεῖτε νὰ μοῦ κάνετε ἓνα τέτοιο πρᾶγμα, τῆς φώναξε σπαραξικάρδια. Καὶ πῶς μπορεῖτε νὰ εἰστε τόσο ἀπληροη, τόσο φιλοχρήματη κι' ἄκαρδη, ὅταν στὴ Σιλεσία ὁ κόσμος εἶναι ἀστεγος, κρυώνει καὶ πεινάει!

— Ποιὰ Σιλεσία; Ποιὸς κόσμος;

— Πέσ' τῆς! εἶπε ὁ Σερ Τζώρτζ, γυρνώντας στὸ Φέλιξ.

Ἐκεῖνος περιέγραψε τὴν καταστροφή.

— Συστήσαμε τὶς λεπτομέρειες μιᾶς συναυλίας, γιὰ φιλανθρωπικὸ σκοπὸ, β-ταν μῆκατε μέσα.

Τὸ ἔφος τῆς τραγουδίστριας ἄλλαξε.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ἡ συνέχεια.

ΥΓΡΟΝ ΠΥΡ: ΤΟ ΤΡΟΜΕΡΟ ΟΠΛΟ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ

Οἱ Ἕλληνες «μπουρολιέροι» τοῦ Κανάρη καὶ ἄλλων ἡρώων τοῦ Εἰκοσίου προσέφεραν ἀληθινὰ μεγάλη ὑπηρεσία κατὰ τὴν ἐλληνικὴ ἐπανάσταση. Ὁ χι λιγώτερη ὑπηρεσία προσέφεραν κι' οἱ Βυζαντινοί, πὸν κατανίκησαν τοὺς Ἀραβες καὶ Σαρακηνοὺς μὲ τὰ πυροπολικά καὶ τὸ «ὕγρον πῦρ».

Ἀλλὰ τί εἶναι «ὕγρον πῦρ» ὅπως συνήθιζεται νὰ λέγεται τὸ πυροπολικό; θὰ ἐρωτήσετε. Τὴν ἀπορία σας αὐτὴ θὰ διαφωτίσει ἡ κατωτέρω σύντομη ἐξήγηση.

★
Η ΠΡΩΤΗ ἱστορικὴ μνεία τοῦ «ὕγρου πυρός» εἶναι ἡ τοῦ μοναχοῦ Θεοφάνη, (750 — 817 μ. Χ.) «Χρονογραφία», στὴν ὁποία γράφει τὰ ἑξῆς:

«Τότε Καλλίνικος ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἡλιουπόλεως Συρίας, προσφυγὸν τοῖς Ῥωμαίοις, πῶρ θαλάσσιον κατασκευάσας, τὰ τῶν Ἀράβων σκάφη ἐνέπρησε καὶ σιμψυχα κατέκαυσε, καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ νίκης ὑπέστρεψαν καὶ τὸ θαλάσσιον πῦρ εἰ-
ρον.

Πρόκειται γιὰ τὸ ἔτος 677 μ. Χ. ὁπότε οἱ Βυζαντινοὶ (ὁ Θεοφάνης, τοὺς ὀνομάζει Ῥωμαίους), ἐξολόθρευσαν τοὺς Σαρακηνοὺς. Ἐτσι πραγματοποιήθηκε ἡ διάσωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ τῶν βαρβάρων.

Ἐκτοτε πολλὲς φορὲς χρησιμοποιήσαν ὕγρον πῦρ οἱ Βυζαντινοὶ στὴν ἔρηρ καὶ στὴ θάλασσα. Ὁ διάσημος Γάλλος ἱστορικὸς τοῦ Βυζαντίου Σλουμπορζὲ γράφει στὸ βιβλίο του περὶ Νικηφόρου Φωκά «ὅτι στὴ χρήση τοῦ τρομοκρατικοῦ αὐτοῦ ὅπλου ὀφείλεται ἡ ἀπόκρουση ἐισβολῆς τῶν βαρβάρων Ἀσιατικῶν φυλῶν πὸν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος ἀπειλοῦσαν νὰ κατακλύσουν καὶ νὰ ἐκβαρβαρώσουν τὴν Εὐρώπη».

★
Πῶς περιγράφεται ἀπὸ τοὺς ἱστοριογράφους τῆς Βυζαντινῆς καὶ μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, ἡ ἐνέργεια τοῦ «ὕγρου πυρός» ἦταν τρομερή.

Οἱ Βυζαντινοὶ εἶχαν εἰδικὰ πλοῖα, ὀνομαζόμενα «πυροφόρα», πὸν ἐμοιάζαν περίπου μὲ τὰ πυροπολικά τοῦ Εἰκοσίου (μπουρολιέτα).

Τὸ μηχανήμα πὸν ἔριχνε τὸ «ὕγρον πῦρ» ἦταν χάλκινες σωλῆνες πὸν ἀπέληγαν στὴν πλώρη. Οἱ εἰ-

δικοὶ πυροτεχνίτες, ὅταν πλησίαζε ὁ καπετάνιος στὸ ἐχθρικό καράβι, σκόπευαν κι' ἐξεσφενδόνισαν τὸ τρομερὸ μῆγμα. Ἀμέσως ξεπετεῖται ἀπὸ τὸ καπνὸς καὶ φλόγες. Ἀκολουθοῦσε φοβερὸς κρότος, πὸν προκαλοῦσε πανικὸ. Ἐτσι ἀναφέρεται ὅτι τὸ 941 μ. Χ. οἱ Ῥῶσοι παρουσιάστηκαν μπροστὰ στὸ Βυζάντιο μὲ χίλια πολεμικά, τὰ ὁποῖα δούλιαξαν ὅλα οἱ Βυζαντινοὶ μὲ τὸ «ὕγρον πῦρ».

★
Η ΣΥΝΘΕΣΗ καὶ ἐξακόντιση τοῦ «ὕγρου πυρός» ἦταν μυστικὸ τοῦ κράτους, πὸν τὸ φύλαγαν ἀσπληρᾶ. Οἱ βασίλεις τοῦ Βυζαντίου παρέδιδαν τὸ μυστικὸ στοὺς διαδόχους των. Κι' ἔτσι φυλάχτηκε τὸ μυστικὸ. Οἱ μουσουλμάνοι ὅμως κατάρρωσαν νὰ τὸ μάθουν μὲ προδοσία ἢ κατασκοπεῖα ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τὸ μετεχειρίστηκαν μὲ μεγάλη ἐπιτυχία κατὰ τὴν πέμπτη Σανροφορία.

Ἀπὸ ἐπίσημες ὁμως πηγὲς δὲν ἔχουμε τὴ σύνθεση τοῦ «ὕγρου πυρός» καὶ οἱ ἐρευνηταὶ καταλήγουν ἀκόμη σὲ διάφορα συμπεράσματα. Ὁ διάσημος χημικὸς Γάλλος Μπερτελό, σὲ μελέτη του περὶ τῶν ἐμπρηστικῶν ὀλῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσαιῶνα (1891) καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ μυστικὸ τοῦ κράτους ἦταν τὸ νίτρο, τὸ δὲ ὕγρον μῆγμα μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἀνάμειξη θεῖου, νίτρου καὶ πίσσης ἢ ῥητινικῶν οὐσιῶν. Ὁ Γερμανὸς Αἰψιαν, ὅμως, ὑποστηρίζει ὅτι τὸ νίτρο ἦταν τότε ἄγνωστο στοὺς Βυζαντινοὺς καὶ προσθέτει ὅτι ἦταν μῆγμα ἀσβεστοῦ καὶ πετρελαίου. Ἄλλοι, στηρίζοντες σὲ ἀθενετικὲς περιγραφὲς τῶν ἱστορικῶν τῆς ἐποχῆς, καὶ ἰδίως «περὶ τῶν ἐν πολέμοις τακτικῶν» τοῦ Λέοντος, καταλήγουν στὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα:

Ἡ ἐρημητικὴ ὅλη προπαρασκευά-
ζετο σὲ πολλὰ ποικίλλες, πὸν ἔλες εἶχαν ὡς συστατικὰ τὸ νίτρο, θεῖο καὶ ἀσφαλτικόδες ῥητινώδεις οὐσίες καὶ πετρελαιο.

★
Οἱ Βυζαντινοὶ τοῦ ἔδιδαν πολ-
λὰ δόματα, ὡς «ὕγρον πῦρ», θαλάσσιον, ὕδατοδες, σκευα-
στὸν, μηδικὸν κλπ. Σύγχρονοι ὅ-
μως συγγραφεῖς, Γερμανοὶ καὶ Γάλλοι, τὸ ὀνομάζουν ὀρθῶς «Ελ-
ληνικὸν πῦρ».

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

Προφούντις» ('Εκ δαθέων), που είναι χω-
ρίς αμφιβολία ένα από τα πιο σπαρα-
κτικά κείμενα στην αγγλική γλώσσα.

Μια μέρα, ενώ έκανε μαζί με τους
συγκαταδίκους του, το μονότονο κυκλι-
κό περιπάτο στην αυλή της φυλακής, έ-
νας κατάδικος που ήταν πίσω του, του
είπε:

— "Όσκαρ Ουάιλντ, σε λυπούμαι,
γιατί ασφαλώς θα υποφέρεις περισσό-
τερο από μας.

Και ο Ουάιλντ γράφει:

«Τότε έκανα μια προσπάθεια να μη με
προσέξουν (νόμιζα ότι θα λιποθυμούσα)
και είπα, χωρίς να κυττάω πίσω μου:
«Όχι, φίλε μου, υποφέρουμε όλοι το ί-
διο». Κι' εκείνη την ημέρα δεν είχα πιά
καθόλου όρεξη να σκοτωθώ, γιατί, είχα
μπεί στη φυλακή με μια καρδιά από πέ-
τρα και με σκέψη τις απολαύσεις
μου και τώρα ή καρδιά μου έχει ραγι-
σει και ο οίκτος έχει μπει σ' αυτήν. Λέ-
γω μέσα μου τώρα, τι θαμάρσια άρχη!»

Από τη ραγισμένη αυτή καρδιά, που
είχε πλημμυρίσει οίκτος και είχε νοιώ-
σει για πρώτη φορά τον πόνο, γεννήθηκε
το «Ντέ Προφούντις», η μοναδική αυτή
στη δραματική ελλεικρινική της εξομολό-
γηση μιας ψυχής που εύρισκε επί τέ-
λους τον εαυτό της.

Στο μεταξύ στο Λονδίνο κανένας δεν
πρόφερε πιά το όνομα του Ουάιλντ. "Ο
ταν έπαιζαν τα θεατρικά έργα του, τ'
όνομα του συγγραφέα σκεπαζόταν με
μια λωρίδα χαρτί. "Ο μεγάλος ζωγράφος
Χούιτλερ έλεγε για την λωρίδα αυ-
τή: «Ένα άσπρο φύλλο συκής». Άπα-
γορεύθηκε η παράσταση της «Σαλώμης»,
που ο Ουάιλντ την είχε γράψει γαλλι-
κά για τη Σάρα Μπερνάρ και που
παιζόταν στο Παρίσι. Του πήραν τα παι-
διά του. "Όταν μεταφέρθηκε από τη μια
φυλακή σε άλλη, το πλήθος τον προπη-
λάκιζε στο δρόμο. Το όνομά του τον
είχε καταντήσει βροσιά. Οι φίλοι του τον
έγκατέλειψαν. Και η τραγική αυτή πε-
ριπέτεια, που σπάρανε την ψυχή του,
βρήκε την έκφρασή της σ' ένα αυθεν-
τικό άριστούργημα, στο «Ντέ Προφούν-
τις».

Το τραγικό τέλος

Ο ΤΑΝ άποφυλακίσθηκε, κατέφυγε
στη Γαλλία και έγκαταστάθηκε
κοντά στη Διέππη, στο Μπερνε-

βάλ, με το πλαστό όνομα «Σεβαστιανός
Μέλμοθ». "Ο Άντρέ Ζίντ πήγε και τον
είδε και κατάλαβε ότι ο Ουάιλντ δεν
θα ξανάγραφε ποτέ πιά — ότι είχε να
πεί, το είπε στο «Ντέ Προφούντις» —
ότι ήταν ένας εξωφλημένος άνθρωπος.

— Δεν ήξερες — του είπε ο Ζίντ —
τι σε περίμενε στην Άγγλία;

— "Ω! φυσικά, ήξερα ότι θα έρχόταν
μια καταστροφή. Η φυλακή με άλλαξε
έντελως: σ' αυτήν υπολόγιζα για την άλ-
λογή.

Δεν άνθεξε πολύ τη μοναξιά. "Ο κα-
κός δαίμονάς του, ο λόρδος Ντάγκλας,
πήγε και τον βρήκε και έφυγαν μαζί
για την Νεάπολη. Εκεί άρχισε η ρήξη
τους. Οι έκδοτες του Ουάιλντ του έδω-
σαν χρήματα για θεατρικά έργα που ήξε-
ραν ότι δεν θα έγραφε ποτέ. Τον βοή-
θησαν επίσης και οι ελάχιστοι φίλοι
του. — ο Σώ, ο Ζίντ — που του είχαν
μείνει πιστοί. Πήγε στη Λά Ναπούλ,
στην Έλβετία και τελικά κατέληξε στο
Παρίσι, όπου έζησε φτωχικά, σχεδόν ά-
θλια.

Μια τοξίνωση από άρσενικούχα φάρ-
μακα που είχε κάνει κατάχρηση, επιτά-
χυνε το θάνατό του. "Ο γιατρός άρνή-
θηκε να δώσει την άδεια ταφής, γιατί
το άρσενικό είχε δώσει στο πτώμα μια
μαύρη απόχρωση. Χρειάστηκε η επέμ-
δαση του γιατρού της αγγλικής πρε-
βείας για ν' άποτραπεί η νεκροψία. "Ο
ξενόδοχος πήρε την όδοντοστοιχία με τα
χρυσά δόντια του νεκρού για ν' άποξη-
μιωθεί για τα νοίκια που δεν είχε πλη-
ρωθεί. Με δυσκολία διαπιστώθηκε η ά-
ληθινή ταυτότητα του νεκρού, έφ' όσον
ο Ουάιλντ είχε δηλώσει το πλαστό όνο-
μα Μέλμοθ.

Στο τέλος έξη φίλοι μόνο συνώδευ-
σαν το νεκρό στο νεκροταφείο του Μπα-
γέ — και ο λόρδος Άλφρεντ Ντάγκλας,
που ξέσπασε σε λυγμούς όταν το φέ-
ρετρο κατέβηκε στον τάφο.

"Όταν, αργότερα, ξέθαψαν τον Ου-
άιλντ για να τον μεταφέρουν στον τά-
φο που του είχε ανεγερθεί στο νεκροτα-
φείο Πέρ Λασαίξ, το πτώμα του δια-
τηρείτο ακόμα ανέπαφο.

Σήμερα η κοινωνία έχει συγχωρήσει
στον Όσκαρ Ουάιλντ την ύπερβολή, την
αυθάδεια, το σκάνδαλό του και θυμά-
ται μόνον ότι ο άνθρωπος αυτός ήταν
ένας μεγάλος συγγραφέας που χάρισε
στην παγκόσμια λογοτεχνία ένα από τα
πιο πολυτιμότερα περάδια της — το
άριστούργημα «Ντέ Προφούντις».

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Φούστες και γένια

Οι διεθνείς διασκέψεις, οι κίνδυνοι του ψυχρού πολέμου, οι έσωτερικές ει-
δήσεις, δε συγκινούν τόσο τους Άμερικανούς όσο η παράξενη σύγκρουση αντίλη-
ψεων που έχει φέρει όντιμέτωπους τους άνδρες και τις γυναίκες του Σουήτχομ,
μιάς κωμωπόμενης του "Ορεγκον.

Μια μέρα, έξωργισμένες από την «άδιαντροπία» των Παρισινών δικτατόρων
της μόδας, οι σεμνότερες κυρίες του Σουήτχομ αποφάσισαν να επαναστατή-
σουν! Συγκεντρώθηκαν στην πλατεία της πόλεως, μάζεψαν όλα τα φιγουρίνια
και περιοδικά μόδας και τα έκαψαν επισήμως. Κατόπιν ώρκίσθηκαν να μη ξα-
ναφορέσουν καντές φούστες και χαμηλά ντεκολτέ, όποιες κι' αν ήταν οι πρόστα-
γές της μόδας!

Άλλ' οι άνδρες είχαν διαφορετική γνώμη και αποφάσισαν να εκδηλώσουν
την αντίθεσή τους προς τη γυναικεία σεμνοτυφία... άφίνοντας τα γένια τους
άξυρτα. Συγκεντρώθηκαν κι' αυτοί στην πλατεία της πόλεως και ώρκίσθηκαν
να μη ξανακάσουν ξυράφι αν οι γυναίκες δεν ανέβαζαν και πάλι τις φούστες
τουλάχιστον ως τα γόνατα.

ΘΑΠΤΟΝΤΑΙ ΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ;

ΠΟΙΟΣ δεν ξέρει τη θλιβερή ιστο-
ρία της Μανόν Λεσζώ, που διηγεί-
ται ο Γάλλος άδās Πρεβόστ και το
έκαμε μελόδραμα ο Γάλλος μουσουργός
Μασσενέ; Διηγείται, λοιπόν, ο Πρεβόστ
ότι ένα βράδυ του Νοεμβρίου 1703, με-
ρικοί χωρικοί, περνώντας το δάσος του
Σαντιγύ στο Παρίσι, βρήκαν ανάσθη-
το ένα άνθρωπο, τον φορτώθηκαν και
τον μετέφεραν στο σπίτι του έφημεριού.
Είδοποιήθηκαν οι άρχες και ο χειρουργός
γιατρός, ο όποιος άρχισε να ένε-
γει αυτοψία. Άλλ' όταν το μαχαίρι
μπήκε στο χρέας του, ο απόπληκτος άνα-
τινάχτηκε και άρχισε να φωνάζει. Πο-
λύ άργά! Ζωντανεύει για να πεθάνει ο-
ριστικώς. "Ο άνθρωπος που έκαμε ένα
τέτοιο φρικτό τέλος ήταν ο άδās Άντώ-
νιος Πρεβόστ. Έπίσης είναι ιστορικό
το τέλος της διασημού ηθοποιού Ραχίλ,
η όποια γύρισε στη ζωή όταν είχε άρχί-
σει να θαλαμιάνεται. Πέθανε - δέκα ώ-
ρες μετά την έγχειρηση.

★

Ο ΙΤΑΛΟΣ Ιατρός Ντελάουνα άνα-
φέρει σ' ένα σύγγραμμά του διάφο-
ρες περιπτώσεις. Διηγείται π. χ.
ότι το 1837 μια έργάτρια, που θύμωσε
τρομερά έπεισε σε φαινομενικό θάνατο.
Την μετέφεραν στο νεκροταφείο, άλλ'
άντελήφθηκαν ότι ήταν ζωντανή και κα-
τώρθωσε ν' άποφύγει να ταφεί ζωντα-
νή.

"Ο καρδιναλός Ντονέ διηγήθηκε β.
τι, μια άγνη πολύ ξεστή και άποπνι-
κτική, σε μια εκκλησία, ένας νεαρός πα-
πας κατελήφθη στο θέμα από έφαινη
ζαλάδα κι' έπεσε άναίσθητος. Νόμισαν β.
τι πέθανε. "Ο γιατρός βεβαίωσε το θά-
νατό του και κατέγραψε η ταφή του για
την έπομένη. "Ο νέος παπάς άκουσε τι
έλεγαν, άλλά δεν μπορούσε ούτε να μι-
λήσει, ούτε να κινηθεί. Τέλος, άκουσε
τη φωνή του παλιού φίλου του και τότε
από τη συγκίνηση μπόρεσε να κινηθεί
Έτσι γλύτωσε από το να ταφεί ζωντα-
νός.

Για ν' άποφύγουν οι άνθρωποι να τα-
φούν ζωντανοί αποφάσισαν να ιδρύσουν
στη Γερμανία διάφορα νεκρικά σπίατα,
ονομαζόμενα "Ασυλα άμφιρόβλου ζωής.
Σκοπός των νεκρικών σπιτιών ήταν να
φυλάττουν προσεκτικά οι νεκροφύλακες
τα πτώματα, ώστε να μη ταφούν οι ά-
ποτιθέμενοι νεκροί.

"Ένας γιατρός της Μαγεντίας άναφέρει
το 1847 ότι, σε 45 χρόνια που είχε την
έντολή να επιβλέπει τα πτώματα, μόνον
μια φορά άκουσε να κτυπάει το «κουδούνι
του θανάτου», το όποιο είχε τοποθετηθεί
στο χέρι του υποτιθέμενου νεκρού, ώστε
σε περίπτωση που θα κινηθεί να το γνω-
στοποιήσει στους φύλακες κι' έτσι ν' ά-
ποφύγει να ταφεί ζωντανός. "Ο δόκτωρ
Βεστρέτεν, που είχε αναλάβει τη φρου-
ρηση των ύπντων νεκρών δεβαιώνει, β.
τι, σε 26 χρόνια που ήταν νεκροσκοπός, δεν
του συνέβηκε να δοκιμάσει παρά μια
μόνο περίπτωση φαινομενικού θανάτου έ-
πι 150 χιλιάδων πτωμάτων, που είχε από
τη φύλαξή του.

Κ. Κ.

Οι κατακτήσεις της έπιστήμης

ΕΝΑ από τα άμεσα άποτε-
λέσματα του νέου συ-
στήματος έκτοξέυσεως
που χρησιμοποιήσαν οι Ρώ-
σοι για τον «Βενούσις Ι» —
τον αυτόματο διαπλανητικό
σταθμό — είναι, καθώς φαί-
νεται, η μείωση κατά το ένα
τρίτο της διαρκείας της πτή-
σεως από τη Γη στην Ά-
φροδίτη. Θα χρειασθούν, ό-
πως ανακοινώθηκε, 100 μέ-
ρες για το ταξίδι του Βενού-
σις, ενώ άλλοτε υπολόγιζαν ό-
τι με άρχική ταχύτητα 12 χι-
λιόμετρων κατά δευτερόλεπτο,
το ταξίδι θ' άπαιτούσε του-
λάχιστον 150 μέρες. Έτσι,
εκφράζεται η γνώμη πως η
χρησιμοποίηση «έξέδρας έκτο-
ξέυσεως» που περιγράφεται
στο Διάστημα έπέτρεψε την
αύξηση της άρχικής ταχύτη-
τος με άποτέλεσμα να συντο-
μυνθεί η προβλεπόμενη διάρ-
κεια πτήσεως. Κατά την πυ-
ροδότηση πάνω στη Γη, η
προωστική δύναμη ενός δια-
πλανητικού πυραύλου πρέπει
να είναι μεγαλύτερη του βά-
ρους του. Άντιθέτα, χρειά-
ζεται πολύ μικρότερη δύνα-
μη ποωθήσεως όταν η έκτό-
ξευση γίνεται από τεχνητούς
δορυφόρους. Είναι άξιοθαύ-
μαστος ο βαθμός άκρίβειας
που πέτυχαν οι Ρώσοι τεχνι-
κοί στον υπολογισμό και την
πραγματοποίηση των κοσμικών
πτήσεων, καθώς και η βελ-
τιωμένη μέθοδος τηλεκαθοδη-
γήσεως. Η άπόσταση άνάμε-
σα στη Γη και στην Άφρο-
δίτη είναι 110 εκατομμύρια
χιλιόμετρα. Στά μέσα Μαΐου,
όταν ο Βενούσις θα πλησιάσει
την Άφροδίτη, η άπόσταση
αυτή θα έχει μειωθεί στο έ-
λάχιστον (40 εκατομμύρια χι-
λιόμετρα).

★

ΤΑ στοιχεία που συγκε-
ντρώθηκαν μέχρι σήμερα
από τις έπιστημονικές
παρατηρήσεις που πραγματο-
ποιήθηκαν στη γη, στη θά-
λασσα και στον άέρα κατά τη
διάρκεια του Διεθνούς Γεω-
φυσικού Έτους, φτάνουν σε
τόνους δόκάληρους έγγρα-
φων, για τη μελέτη και την
άξιολόγηση των όποιων θα
άπαιτηθούν πολλά χρόνια. Μό-
νον από τις παρατηρήσεις
της Άνταρκτικής, τα στοι-
χεία που συγκεντρώθηκαν έ-
περβαίνουν σε βάρος τους δε-
καπέντε τόνους. Η ύπερπλη-
θώρα των στοιχείων αυτών ό-
φειλεται στο μεγάλο αριθμό
των έπιστημόνων (30.000 ά-
πό 66 χώρες) που έλαβαν μέ-
ρος στις προσπάθειες του
Δ. Γ. Ε. το όποιο διήρκεσε
από τον Ιανουάριο του 1958

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

μέχρι τον Ιούλιο του 1959
με άποτέλεσμα τη σημαντική
αύξηση των γνώσεών μας σε
διάφορους τομείς.

Άπό μια προσωρινή άναλυ-
ση των στοιχείων προκύπτει
ότι στην Άνταρκτική ύπηρ-
χαν άποτε έκτεταμένα δάση,
ότι οι όκεανοί ενδέχεται να
χρησιμοποιούν ως πηγές
διατροφής για τον άνθρωπο,
ότι οι γνώσεις μας για τον
Ήλιο θα επιφέρουν ίσως έ-
πανάσταση στο ένεργητικό προ-
βλημα, ότι το Διάστημα δεν
είναι κενό και ότι ο άνθρω-
πος θ' άπαλλαγεί άποτε άπο
τα δεσμά που τον καθήλω-
νουν στη Γη.

★

ΚΑΤΑ την προσεχή δε-
καετία η Νέα Τόρνη
θα χρησιμοποιεί ως άπε-
ραντο ένεργητήριο για τη δι-
έξωγωγή έντατικών έρευνών
πάνω στο θέμα της επι-
δράσεως των μετεωρολογικών
συνθηκών και της μολυσμένης
άτμοσφαιρας στην ύγεια και
τη συμπεριφορά του άνθρω-
που. Οι σχετικές μελέτες, που
προετοιμάζονται από το Ιατρι-
κό Κολλέγιο Άλμπερτ Άιν-
στάιν του πανεπιστημίου
Γεσίβα, χρηματοδοτούνται, ό-
πως και η όλη προσπάθεια
από το έθνικό Ινστιτούτο Γ-
γείας των ΗΠΑ. Πιστεύεται
πως αυτή είναι η πρώτη έ-
ρευνα σε μεγάλη κλίμακα που
συνδυάζει το θέμα της ύγι-
ας με το θέμα των μετεω-
ρολογικών και άτμοσφαιρικών
συνθηκών. Θα χρησιμοποιη-
θούν κάθε είδους στατιστικές
μελέτες που έχουν σχέση με
τις γεννήσεις, την κατανάλω-
ση οξυγονοποιημένων, τα δυ-
συχήματα, την εγκληματικό-
τητα και τις άσθματικές κρί-
σεις, σε συνδυασμό με τις βα-
ρομετρικές πιέσεις, τη θερ-
μοκρασία, την υγρασία, τις
άποτομες μετεωρολογικές με-
ταβολές και τη μόλυνση της
άτμοσφαιρας. Στην προσπά-
θεια θα συμμετάσχει όμάδα
μετεωρολόγων, βιοστατιστι-
κών και έπιδημιολόγων, οι
όποιοι θα έπεξεργασθούν τα
στοιχεία που θα θέσουν στη
διάθεσή τους οι συνεργαζό-
μενες ύπηρεσίες. Η μελέτη
αυτή, μοναδική στο είδος της,
θα είναι πολύτιμη άπο πολλές
άποψεις.

★

ΥΠΟ την αλγίδα της Ά-
μερικανικής Άντικαρι-
νικής Έταιρίας πρόκει-
ται να οργανωθεί συνέδριο στο
όποιο θα λάβουν μέρος πέννη-
τα περίπου Άμερικανοί και
ξένοι έπιστήμονες, που θα έ-
ξετάσουν τον ένδεχόμενο ρό-

λο της άνοσιολογίας στον καρ-
κίνο. Το συνέδριο θα διαρκέ-
σει από τις 16 ως τις 18 Μαρ-
τίου. Τάαρχουν άάσιμες έλ-
πίδες ότι άποτε θα παρα-
χθεί ένας όρρος που θα θερα-
πεύει ή τουλάχιστον θ' άνακό-
πτει την ανάπτυξη του καρ-
κίνου χάρι στην αύξηση της
άνοχής του ανθρώπινου όργα-
νισμού στους καρκινογόνους
παράγοντες. Το συνέδριο συγ-
καλείται για να εξετάσει τις
ένδειξεις που συσσωρεύονται
διαρκώς άπο διάφορες έπιστη-
μονικές πηγές, ότι ο καρκίνος
ίσως προκαλείται άπο μια ά-
νεπάρκεια του όργανισμού
στον τομέα της άντιστάσεως
στις διάφορες άρρώστειες.

Έλπίζεται ότι το συνέδριο θα
ρίξει περισσότερο φως στα φαι-
νόμενα άνοσίας που παρατη-
ράντο ένεργητήριο για τη δι-
έξωγωγή έντατικών έρευνών
πάνω στο θέμα της επι-
δράσεως των μετεωρολογικών
συνθηκών και της μολυσμένης
άτμοσφαιρας στην ύγεια και
τη συμπεριφορά του άνθρω-
που. Οι σχετικές μελέτες, που
προετοιμάζονται από το Ιατρι-
κό Κολλέγιο Άλμπερτ Άιν-
στάιν του πανεπιστημίου
Γεσίβα, χρηματοδοτούνται, ό-
πως και η όλη προσπάθεια
από το έθνικό Ινστιτούτο Γ-
γείας των ΗΠΑ. Πιστεύεται
πως αυτή είναι η πρώτη έ-
ρευνα σε μεγάλη κλίμακα που
συνδυάζει το θέμα της ύγι-
ας με το θέμα των μετεω-
ρολογικών και άτμοσφαιρικών
συνθηκών. Θα χρησιμοποιη-
θούν κάθε είδους στατιστικές
μελέτες που έχουν σχέση με
τις γεννήσεις, την κατανάλω-
ση οξυγονοποιημένων, τα δυ-
συχήματα, την εγκληματικό-
τητα και τις άσθματικές κρί-
σεις, σε συνδυασμό με τις βα-
ρομετρικές πιέσεις, τη θερ-
μοκρασία, την υγρασία, τις
άποτομες μετεωρολογικές με-
ταβολές και τη μόλυνση της
άτμοσφαιρας. Στην προσπά-
θεια θα συμμετάσχει όμάδα
μετεωρολόγων, βιοστατιστι-
κών και έπιδημιολόγων, οι
όποιοι θα έπεξεργασθούν τα
στοιχεία που θα θέσουν στη
διάθεσή τους οι συνεργαζό-
μενες ύπηρεσίες. Η μελέτη
αυτή, μοναδική στο είδος της,
θα είναι πολύτιμη άπο πολλές
άποψεις.

★

ΤΟ θέμα της στενότερης
συνεργασίας των χωρών
της δυτικής Εύρώπης σ'
ότι άπορά την έρευνα του
Διαστήματος, άποηχώλησε
τους άντιπροσώπους 16 χω-
ρών σε μια τετραήμερη διά-
σκεψη που άργανώθηκε στο
Στρασβούργο. Για την πραγ-
ματοποίηση των σχεδίων έκτο-
ξέυσεως, μεγάλου τεχνητού
δορυφόρου θ' άπαιτηθεί δαπά-
νη περίπου 70 εκατομμυρίων
λίρων. Άπό το ποσό αυτό,
η Άγγλία θα συνεισφέρει τα
24%, η Γαλλία τα 20%, η
Δυτική Γερμανία τα 16% και
τα υπόλοιπα οι άλλες ευρω-
παϊκές χώρες. Το σχέδιο πρό-
κειται να εκτελεστεί άπο την
Άγγλία και τη Γαλλία. Θα
χρησιμοποιηθεί βοετανικός
πύραυλος «Μπλου Στόρν» ως
πρώτος όρρος κι' ένας γαλ-
λικός πύραυλος ως δεύτερος
όρρος. "Ο τρίτος όρρος
θα είναι «ευρωπαϊκός» και θα
κατασκευασθεί μελλοντικώς.

"Όλες οι χώρες που θα συν-
εισφέρουν χρηματικά ποσά για
την έκτέλεση του σχεδίου, θα
έχουν δικαίωμα να στέλνουν

Έπιτεύγματα της τεχνικής

ειδικούς που θα παρακολου-
θούν την κατασκευή των πυ-
ραύλων. Πότε θα πραγματο-
ποιηθεί αυτός ο πρώτος «ευ-
τικοευρωπαϊκός» δορυφόρος
δεν είναι ακόμα γνωστό.

★

Ο Σοβιετικός χειρουργός κα-
θηγητής "Ογνιεφ άφήρε-
σε άπο ένα σκύλο το ι-
σχιακό νεύρο και τοποθέτησε
στη θέση του ηλεκτροόδιο από
ταντάλιο και το σκύλο αυτόν
τον έπέδεδε σε συγκέντρωση
της Άκαδημίας Ιατρικών Έ-
πιστημών της ΕΣΣΔ. Διακε-
κόμενοι έπιστήμονες — φυ-
σιολόγοι, νευροπαθολόγοι, ά-
νατόμοι—δενιπόρεσαν να προσ-
διορίσουν ποιά άπο τα πόδια
του ζώου υπεβλήθη σ' αυτή
την άσυνήθιστη έγχειρηση. "Ο
σκύλος έκινείτο έλεύθερα,
έξάλλωνε κάθονταν και με λί-
γα λόγια συμπεριφέρονταν ό-
πως όλοι οι άλλοι σκύλοι με
φυσικά νεύρα. Το μεταλλικό
νεύρο λειτουργούσε χωρίς έλ-
λείψεις.

Στο έργαστήριό του δρ "Ο-
γνιεφ άνοίγουν τον δρόμο για
σκυλιά με μεταλλικά νεύρα.
Η έγχειρηση τους έγινε πριν
από 8 μήνες. "Ο καθηγητής
πειραματίζεται τώρα και 2
χρόνια με τις έγχειρήσεις αυ-
τού του είδους.

"Ο καθηγητής πιστεύει πως
σύντομα η μέθοδός του θα έ-
φαρμοσθεί στις κλινικές ιδιαι-
τερά στις περιπτώσεις όπου
λόγω συγκοπής ή τραυματι-
σμού του νεύρου έπείχεται
παράλυση των διαφόρων όργα-
νών. Οι έρευνες του δρ "Ο-
γνιεφ άνοίγουν τον δρόμο για
μια πιθανή αναγέννηση των
ματιών ή των αυτιών σε πε-
ριπτώσεις που λόγω βλάβης
των νεύρων έπλήθε τύφλωση
ή κώφωση.

★

Ο Σοβιετικός καθηγητής
κ. Βίκτωρ Λαβίδωφ,
του άστρονομικού Ινστι-
τούτου της Μόσχας διετύπωσε
πρόσφατα την άποψη ότι εί-
ναι δυνατό να ύπάρχει ζωή
στον Άρη. Την ύπόθεσή του
ο Ρώσος σοφός τη στηρίζει
σε έπιστημονικές παρατηρή-
σεις. "Ο Λαβίδωφ ύποστηρί-
ζει ότι οι διώρυγες που πα-
ρατηρούνται στον Άρη είναι
χαράκρες στον παχύ φλοιό ά-
πό πάγο της ύδροσφαιρας που
ύπάρχει στον πλανήτη αυτό.
"Όλος ο πλανήτης φαί-
νεται σκεπασμένος άπο ένα
στρώμα πάγου άνακατεμένου
με άμμο. Καί έφ' όσον ύπάρ-
χει νερό θα πρέπει να ύπάρ-
χουν φυτά άρα ύπάρχει και
ζωή.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΓΚΟ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6

τρική» εξουσία, το κράτος του προέδρου Καζαβούμπου δεν ελέγχει την Κατάγκα, το κράτος του «Τσομπέ» παρά τη συμμαχία τους έναντι του λουμουμπισμού, όπως δεν ελέγχει και το «κράτος των μεταλλείων» του νοτίου Κασάϊ, φέουδο του κ. Καλοντζί, αρχηγού των δυτικών Μπαλούμπτα. Οι τελευταίοι — αντίπαλοι των ανατολικών Μπαλούμπτα — που είναι επήλυδες (κατεφυγαν στην επαρχία Κασάϊ γύρω στα 1880 για να γλυτώσουν από τους «Αραβες δουλεμπόρους» συνεργάστηκαν με τη βελγική αποικιακή διοίκηση έναντι των αυτοχθόνων, με συνέπεια να μην μισθώσουν θανάσιμα από αυτούς: τους Λουλούα. Σε λίγο, όταν απειλήθηκαν να σφαγούν από τους Λουλούα, οι δυτικοί Μπαλούμπτα εγκατέλειψαν ομαδικά το κεντρικό και το νότιο Κασάϊ και μεταναστεύσαν — 300.000 περίπου — στο νοτιο Κασάϊ όπου και άρχισαν ν' αποδεκατίζονται από την πείνα. Το νοτιο Κασάϊ, λοιπόν, που παράγει 80 εκατοστά της παγκόσμιας προμήθειας σε βιομηχανικά διαμάντια, είναι ουσιαστικά φέουδο του βελγικού τράστ «Φορμινερ», που στήθηκε τους δυτικούς Μπαλούμπτα του κ. Καλοντζί — άλλου πρακτορά των Βέλγων — να σχηματίσει το χωριστό «κράτος των μεταλλείων» και το στρατό τους.

Ο σιργατός του Λουμουμπτα

ΕΤΣΙ, όταν γνωρίσει κανένας τα παρασκήνια, διαπιστώνει, ότι τα πράγματα έγιναν έτσι, ώστε οι Βέλγοι, αφού παραχώρησαν από το φέουδο ένοπλου ξεσηκώματος, ανεξαρτησία στο Κογκό, επιχειρήσαν κατόπιν ν' ανακτήσουν, με τη μυστική — ή και φανερά — αποστολή ανθρώπων και όπλων, τον έλεγχο στις τρεις περιοχές που αξίζει να κρατηθούν εξ αιτίας του όρυκτου ή βιομηχανικού πλούτου τους: τη χώρα των Μπακογκό (περιοχή Λεοπολντβίλλ), την Κατάγκα και το βόρειο Κασάϊ. Στις τρεις αυτές περιοχές έχουν επιβάλει τους πράκτορες: τους Καζαβούμπου και Μομπούτου στη Λεοπολντβίλλ, τον Καλοντζί στο βόρειο Κασάϊ και τον Τσομπέ στην Κατάγκα.

Οι τρεις αυτές περιοχές, ωστόσο, επικοινωνούν δύσκολα μεταξύ τους. Μετά τη σύλληψη του Λουμουμπτα, οι άπαδοί του — που επιδιώκουν έθνική ένοπλη του Κογκό και πραγματική ανεξαρτησία — ο κ. Γκιζένκα και ο στρατηγός Λουάντα, κατέφυγαν στην Στανλεβίλλ (πρωτεύουσα της μεγάλης Ανατολικής Επαρχίας), σχημάτισαν κυβέρνηση (που διακδικεί ότι είναι η μόνη νόμιμη) και συγκρότησαν, με τα κεφάλαια της Επαρχιακής Τράπεζας, ένα στρατό, που οι άνδρες τους μισθοδοτούνται με 4.200 δραχμές το μήνα.

Ο στρατός αυτός ελέγχει τις πλουσιότερες αγροτικές περιοχές του Κογκό (Ανατολική Επαρχία, Κιβού, βόρειο Κασάϊ, το ανατολικό τμήμα της Επαρχίας του Ισημερινού), έχει αποκατα-

στήσει επαφή με τις δυνάμεις των Ανατολικών Μπαλούμπτα που έχουν καταλάβει τη βόρεια Κατάγκα και έχει αποκόψει το σιδηροδρομικό άξονα που συνδέει το κράτος του κ. Καζαβούμπου με τα κράτη των κ.κ. Τσομπέ και Καλοντζί.

Από τους τέσσερες αυτούς αντιμαχόμενους στρατούς, ο στρατός του στρατηγού Λουάντα είναι ο μόνος που δεν έχει πάρει, ως τώρα, εξωτερική βοήθεια σε άνδρες ή όπλα. Ενώ η βόρεια Ροδεσία (αγγλική αποικία) και το πρώην γαλλικό Κογκό (Μπραζαβίλλ) ανεφοδιάζουν άφθονα τους στρατούς των κ.κ. Τσομπέ και Μομπούτου — υπάρχουν τεραστία αγγλικά και γαλλικά συμφέροντα στο Κογκό, σύμμαχα με τα βελγικά — το κράτος του κ. Γκιζένκα προσκρούει στον οικονομικό αποκλεισμό που του κάνουν η αγγλική Ουγκάντα, η βελγική Ρουάντα Ουρούντι και το Σουάν.

Επάνω σ' αυτό το φόντο πρέπει να εκτιμηθεί η αποχώρηση των μοναχών της Αιγύπτου, του Μαρόκου, της Ινδονησίας και της Γκάνα από τη διεθνή σύνομη του ΟΗΕ στο Κογκό. Η στρατιωτική δράση της δυνάμεως αυτής υπήρξε δυσμενής για το λουμουμπικό στρατόπεδο και ευνόικη για τους Μομπούτου, Καλοντζί και Τσομπέ. Και η Αιγύπτως, το Μαρόκο, η Ινδονησία και η Γκάνα δεν θέλουν να μετέχουν στην αντιλουμουμπική αυτή δράση. Άλλωστε ο ίδιος ο πρόεδρος Καζαβούμπου ξέρει καλά, ότι αν συγκληθεί η Βουλή — που αυτός έχει αναβάλει επ' αόριστον τις εργασίες της — οι λουμουμπικοί θα διαθέσουν την απόλυτη πλειοψηφία. Και δεν την συγκαλεί.

Οι προτάσεις Κένεντυ

ΤΑ πράγματα, όμως, φαίνεται ότι αρχίζουν ν' αλλάζουν τώρα, μετά την απότομη μεταβολή του αναγνώστη στην αμερικανική στάση. Ο γελιεται στην αμερικανική στάση. Ο Πρόεδρος Κένεντυ, που ενδιαφέρεται πρωταρχικά για τη φιλία των αφρικανωσιατικών χωρών, δεν θέλει να ακολουθήσει στο Κογκό την πολιτική του προκατοχού του, που έχει επικριθεί τόσο πολύ από τα αδέσμευτα κράτη της Αφρικής και της Ασίας. Και κάνει πλήρη στροφή, παύοντας να υποστηρίζει — όπως υποστήριζε ο Αϊζενχάουερ — τα βελγολογαγγικά συμφέροντα στο Κογκό, δηλαδή τους Μομπούτου, Καλοντζί και Τσομπέ. Οι νέες προτάσεις του για το Κογκό είναι σύμφωνες με τις αντιλήψεις των αφρικανωσιατικών κρατών — και έχουν προκαλέσει σφοδρές αντιδράσεις στις Βρυξέλλες, στο Παρίσι και το Λονδίνο. Είναι, όμως, βέβαιο, ότι θα εγκριθούν με συντριπτική πλειοψηφία από τα Ηνωμένα Έθνη και θα ανοίξουν το δρόμο για την ειρήνευση και την έθνική ενότητα του Κογκό υπό μία κυβέρνηση από όλα τα κόμματα, όπως προβλέπουν. Το Κογκό θα μπορέσει έτσι ν' απαλλαγεί από τη νεοαποικιοκρατική επίθεση, να γίνει πραγματικά ανεξάρ-

τητο και να συνέλθει σιγά - σιγά από την τραγική περιπέτειά του. Και μόνον έτσι, αν παύσει να είναι στόχος του εξωτερικού ανταγωνισμού, αν γίνει ούδετερο — όπως προτείνει ο Πρόεδρος Κένεντυ — και μείνει έξω από τον ψυχρό πόλεμο, θα παύσει να είναι αιτία διεθνών αναταραχών και διεθνών κινδύνων. Για πρώτη φορά, έπειτα από μήνες μηχανορραφιών και αίματος, διαφαίνεται μία θετική ελπίδα ότι το δράμα του Κογκό — που ντροπιάζει το δυτικό πολιτισμό — μπορεί να βρει ένα τέλος.

ΕΙΔΙΚΟΣ

ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΤΟΥ ΤΣΩΡΤΣΙΛ ΓΙΑ 25 ΛΙΡΕΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 12

ΧΟΟΥΑΡΝΤ και δυο άλλοι Σκωτσέζοι ανθρακωρύχοι εγκατέστησαν τον Τσώρτσαλ σ' ένα είδος υπερχόνου δωματίου, όπου ο αέρας ήταν καθαρός. Τού έφεραν σκεπάσματα, ένα ψάθινο στρώμα, τροφές, κεριά και σπρίτα.

Χρειάζονταν λίγες μέρες ύπνου. Όσο για να ετοιμασθούν όλα και να κοπάσει η ταραχή. Φόβος από τους Μποέρς δεν υπήρχε κανένας. Άλλα οι άρουραίοι ήταν πολύ ένοχλητικοί εκεί μέσα. Έπεφταν με βουλιμία στο ζαμπόν, στο πόρριντζ, τα κεριά.

Όστόσο, ο Τσώρτσαλ είναι πολύ ευχαριστημένος από τη διαμονή του. Οι Άγγλοι του κρατούν συντροφιά πότε ο ένας και πότε ο άλλος. Άλλα ο χρόνος κυλά με απελευθερωτική βραδύτητα.

Στις 16 Δεκεμβρίου, πέμπτη ημέρα μετά την απόδραση, ο Χόουαρντ πληροφορεί τον Τσώρτσαλ ότι όλα έχουν πιά κανονισθεί ως την τελευταία λεπτομέρεια.

Το όρυχείο συνδεόταν με την κύρια σιδηροδρομική γραμμή από ένα μικρότερο δρόμο. Κοντά στο όρυχείο, έμενε ένας Όλλανδός, ονόματι Μπόργκενερ, που ήταν κρυφός φίλος της Άγγλιας. Ο Μπόργκενερ θα έστελνε στις 19 του μηνός, ένα φορτίο μαλλί στο Λορέντο — Μαρκές, στο παρτογαλικό έδαφος. Τα βαγόνια με το μαλλί θα ξεκινούσαν από τη βοηθητική γραμμή.

Το μαλλί θα φορτωνόταν αμπαλλαρισμένο σε τρία ξεσκεπα βαγόνια. Θα τακτοποιούσαν τις μπάλλες, στο μεσαίο από αυτά, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να σχηματίζεται από κάτω τους ένας κενός χώρος.

— Έκει θα κρυφθείτε, είπε ο Χόουαρντ στον Τσώρτσαλ. Στο τελωνείο, δεν πρόκειται να γίνει κανένας έλεγχος και καμιά έρευνα. Ο Μπόργκενερ είναι πολύ γενναίος στο πούρμ-πουάρ κι' οι τελωνειακοί το ξέρουν. Ποτέ δεν τον στενοχωρούν...

Στις 19 Δεκεμβρίου, κατά τις δυο πρώτες, ο Τσώρτσαλ βγήκε από το όρυχείο. Έντελως άθροβα, τον ώδηγισαν στη βοηθητική γραμμή, όπου βρίσκονταν τα τρία βαγόνια. Γλύστρησε μέσα στην κρυψώνα του, που ήταν αρκετά ψηλή, ώστε να μένει καθισμένος κι' αρκετά μακριά ώστε να ξεπλάνει. Σε μία γωνιά της, ήταν πακέτα με κρύο φαγητό, ψωμί και μπουκάλες με νερό κι' ούισκυ.

Τρεις ώρες αργότερα, τα βαγόνια προσδέθηκαν στην ατμομηχανή.

Το ταξίδι ως το συνοριακό σταθμό του Κομάτι Πόρτ δάταξε ώρες κι' ώρες. Στο τελωνείο, η άσπερη δεν ήταν καθόλου σύντομη. Άλλα τα βαγόνια δεν έρευνήθηκαν.

Τέλος, το τραίνο ξεκίνησε πάλι. Δυο ώρες κατόπι, ξανασταμάτησε. Με προφυλάξεις, ο Τσώρτσαλ γλύστρησε ως την άκρη του στενού διαδρόμου, που σχηματίζονταν ανάμεσα στις μπάλλες. Άσπινωρίσε τις στολές των Πορτογάλων σιδηροδρομικών και διάβασε την επιγραφή του σταθμού «Ρεσάνα Γκαρθία». Είχε σωθεί!

Το τραίνο έφθασε νύχτα στο Λορέντο — Μαρκές. Έπωφελομένος από τη φασαρία του ξεφορτωματος, ο Τσώρτσαλ γλύστρησε έξω από την κρυψώνα του και κατευθύνθηκε, κάνοντας τον έμπορο, στην έξοδο του σταθμού. Κανείς δεν του έδωσε προσοχή.

Ο Μπόργκενερ τον περίμενε πίσω από το κιγκλίδωμα. Συναντήθηκαν, χωρίς να ανταλλάξουν κουβέντα. Διέσχισαν ο ένας πλάι στον άλλο τους δρόμους. Τέλος, ο Μπόργκενερ σταμάτησε μπροστά σ' ένα μεγάλο σπίτι. Ο Τσώρτσαλ σήκωσε τα μάτια. Και αυτό που αντίκρισε του προκάλεσε ένα γλυκό σφίξιμο στην καρδιά. Η βρετανική σημαία κυμάτιζε στον εξώστη. Ήταν το βασιλικό προξενείο.

Ο πρόξενος τον υποδέχθηκε με εγκάρδιότητα. Του έδωσε να διαβάσει τις εφημερίδες. Τα πράγματα, στο μεταξύ, είχαν πάρει δυσμενή τροπή για τους Μποέρς. Οι δυνάμεις του στρατηγού Φρέντς δέχονταν ενισχύσεις από όλα τα σημεία της Αυτοκρατορίας. Η Λαίηνοσμίθ είχε αλλάξει από τον κλοιό. Γινόταν, επίσης, πολλός λόγος για την απόδραση ενός Άγγλου πολεμικού ανταποκριτή. Το κεφάλι του είχε επικερυθεί για 25 στερλίνες.

Ο Ούιστον Τσώρτσαλ γύρισε αμολοϊκώς στο Ντάμφαν, όπου τον υποδέχθηκαν σαν ήρωα. «Με δέχθηκαν», γράφει, «σαν να είχα καταγάγει κάποια μεγάλη νίκη. Το λιμάνι ήταν σημαίο-στόλιστο. Ο ναύαρχος, ο στρατηγός κι' ο δήμαρχος ανέβηκαν στο καράβι, για να μου σφίξουν το χέρι. Όταν αποβιβάσθηκαν, δεν πάτησα στο έδαφος. Το πλήθος, με πήρε στα χέρια»...

ALBERT NORMAND

ΜΕ ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΦΕΡΥΚΟΔΙΟ

ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΠΑΠΑΝΙΩΝΙΟΥ

Άγαπητοί μου φίλοι,

Μετά τα πενήνταχρονα από το θάνατο του Παπαδιαμάντη, και δέκα χρόνια από το θάνατο του Ξενοπούλου, τούτος, ο μήνας — ο Φλεβάρης — έρχεται να μās θυμίσει πως έκλεισαν είκοσι χρόνια από τη μέρα που πέθανε ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου. Και 43 ολόκληρα χρόνια από τον καιρό που είδαν το φως τα «Ψηλά βουνά» του.

Μ' αυτή την ευκαιρία, θα θέλαμε να αποδώσουμε τον οφειλόμενο φόρο τιμής προς το βιβλίο και το δημιουργό του. Ο γράφων, είχε την τιμή να είναι «συνοδελφος» με τον Παπαντωνίου σε μία τράπεζα εδώ και τριάντα κι' άπάνω χρόνια — ήταν τόσο νέος, για να διεκδικεί... συναδελφότητα στο χώρο των γραμμάτων. Και θυμάται πάντα με συγκίνηση τον μεγάλο αυτό στυλίστα μας, να σημειώνει μίαν ωριμήν μέρα κάθε μήνα στο γκισέ του τραπέζιτικού γραφείου για να πάρει την απόδειξη του μισθού του. Την πρώτη πρώτη μάλιστα φορά που τον είδε, δεν υπαπευθήκε καν πως ο καλοντυμένος εκείνος κύριος με το σκούρο κοστούμι, τη φροντισμένη γενικά εμφάνιση, το λεπτό μπαστονάκι στο χέρι και το κοντό γενάκι που είχε άρχισε να γίνεται φαρρό, ήταν ο Παπαντωνίου του «Αλόγου» — παλιά, αλυσμένη θύμιση από τις σελίδες των σχολικών νεοελληνικών αναγνωσμάτων — ο σμιλευτής της «Προσευχής του ταπεινού» και των «Πεζών ρυθμών», ο στυλίστης που λεπτοργούσε τις λαμπρές ταξιδιωτικές του σελίδες και τις σοφές επιφυλλίδες του πάνω σε τεχνοκριτικά ζητήματα — τις δημοσίευσε κείνο τον καιρό στην εφημερίδα «Ελεύθερο Βήμα» — ο «μεγάλος», μ' ένα λόγο, Παπαντωνίου.

Είναι, ξέρεis, ο Παπαντωνίου που γράφει... Προθυμοποιήθηκε να με κατατοπίσει από την πρώτη στιγμή ένας συναδελφος από το γραφείο. Ο Παπαντωνίου που γράφει... Δεν ήξερε, ίσως, να πει: «Ο Παπαντωνίου που σμιλεύει τους στίχους του, λεπτοργούσε τα πεζά του, οι κριτικοί του και τα στοχαστικά του δοκίμια μοιάζουν με σπάνια ψηφιδωτά πάνω στο τέμπλο του ναού της τέχνης όπου ιεουργεί από χρόνια ο μεγάλος αυτός ιεροφάντης της».

Όσο για μένα, δεν τόλμησα ποτέ να του αποτεινω το λόγο. Το βλέμμα του το αστραφτερό, το πανέυρπνο, την ίδια στιγμή που σουβινε θάρρος, την ίδια και

σε μαρμαρώνει. Περιοριζόμενος, λοιπόν, να τού δίνω κάθε φορά την απόδειξη του μισθού του — Προϊστάμενος τύπου καταρτισμού τραπέζογραμματίων — ήταν, θυμάμαι, ο «υπαλληλικός» του τίτλος στην τράπεζα.

Τώρα που μέστωσε η μνήμη του και άργώθηκε, άπεφθο και άκατάλυτο, το έργο του, θα ήθελα να αποτίσω τον οφειλόμενο φόρο τιμής σε άνθρωπο και σε έργο αντάμα. Και να σταθώ ιδιαίτερα στην πολύτιμη προσφορά του Παπαντωνίου στον τομέα εκείνον που καθιερώθηκε να αποκαλείται — έσφαλμένα κατά την γνώμη μας — παιδική λογοτεχνία. Τον καλύπτει με την ποιητική συλλογή του τα «Χελιδόνια» που την έμελοποίησε ο Λαμπρόλετ — τα διηγήματα που κοσμούν τις σελίδες των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων στα σχολεία και, πάνω από όλα, με τα «Ψηλά βουνά» του, ένα αστραφτερό διαμάντι στον τομέα που αναφέραμε παραπάνω.

Στο αναγνωστικό της τρίτης τάξης του Δημοτικού ξεκίνησαν τη σταδιοδρομία τους τα «Ψηλά βουνά», όταν εδώ και μισό σχεδόν — στα 1918 — αιώνα είχε φουσήσει ο μεταρρυθμιστικός άνεμος στην Παιδεία μας με το Δελμούζο, το Γληνό, τον Τριανταφυλλίδη και με μία πλειάδα ακόμα από έμπνευσμένους έκπαιδευτικούς. Μά ήρθε σε λίγο η περίοδος του σκοταδισμού για την Παιδεία μας — καμένη, άτυχη Έλληνική Παιδεία! — και τα «Ψηλά βουνά» σπηλιτεύθηκαν, προηλακίστηκαν, άσπου, τελικά, τα αντίτυπα του βιβλίου κάηκαν, σε μίαν αντιπνευματική έκδηλωση των σκοτεινών εκείνων χρόνων — μετά το 1920 — στην Πλατεία του Συντάγματος! Σήμερα, τα «Ψηλά βουνά» έχουν πάρει την πρέπουσα θέση τους μέσα στο χώρο της παιδικής γραμματολογίας. Γιατί, οι πανύψηλες κορφές του πνεύματος, κι' αν χτυπηθούν ανελέητα, δε λυγίζουν, δεν πέφτουν. Και τα «Ψηλά βουνά» του Παπαντωνίου ορθώνονται πανύψηλα κι' αλύγιστα, σαν το Βελούχι, το π ανέμορφο βουνό του Καρπενησιού, που είναι και η πατρίδα του συγγραφέα τους. Κι' αξίζει να σημειωθεί εδώ, πως «Ο Λάμπρος Πέλεκας του Άντωνίου από Γρανίτσα του δήμου Άπεραντίων», το μικρό τσοπανόπουλο των «Ψηλών βουνών», που γίνεται κατόπιν δάσκαλος, ο συμπαθέστερος από τους μικρούς τους ήρωες, δεν ήταν άλλος από τον ίδιο τον πατέρα του Ζαχαρία Παπαντωνίου.

ΑΛΚΗΣ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗΣ

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Από το τρέχον πανεπιστημιακό έτος στη Δυτική Γερμανία οι φοιτητές που έχουν την άτυχία να μη κερδίζουν οι γονείς τους περισσότερα από 1.000 μάρκα το μήνα (7.000 δρχ.) θα έχουν την δυνατότητα να παίρνουν κρατικό «δάνειο σπουδών». Πέντε χρόνια ύστερα από το τέλος των σπουδών το δάνειο θα επιστραφεί.

Η Όμοσπονδιακή Βουλή και το υπουργείο Έσωτερικών είναι σύμφωνοι για τη χορήγηση αυτού του δανείου το οποίο θα ανέρχεται στο ποσό των 100 μάρκων (700 δρχ.) το μήνα.

Μόνο που οι φοιτητές δεν βρίσκουν αρκετό το ποσό αυτό και ζητούν 250 μάρκα.

★

Ο πρόεδρος των βρετανικών εργοστασίων αεροπλάνων σέρ Πέρσυ Χάντιγκ πρότεινε στο συμβούλιο της εταιρίας την κατασκευή νέων αεροπλάνων στα οποία θα υπάρχουν και θέσεις.. όρθιων. Η πρόταση του Άγγλου ειδικού έγινε άμεσα δεκτή και θα εφαρμοσθεί στα αεροπλάνα που εκτελούν την συγκοινωνία μικρών αποστάσεων, μικρότερων από μία ώρα πτήση.

★

Ο Σύνδεσμος της Γερμανικής Χημικής βιομηχανίας ανακοίνωσε ότι επιστήμονες κατόρθωσαν να χρησιμοποιήσουν ηλεκτρικό ρεύμα για φωτισμό χωρίς λάμπες. Με τη νέα μέθοδο η κυτταρίνη χημικώς επεξεργασμένη χρησιμεύει ως φορέας ή ως συνδετικό μέσον ώριμων έγχρωμων ύλων οι οποίες έρχονται σε έπαφή με το ηλεκτρικό ρεύμα πυρακτώνονται και δίνουν το φως.

★

Ένα ινστιτούτο καλλογής που άνοιξε τελευταία σ' ένα προάστιο του Λονδίνου δίνει δωρεάν στις πελάτισσες του ένα πολυτελέστατο διγλυάρκι με τον τίτλο: «Τι γνωρίζουν οι άνδρες για τις γυναίκες». Οι έσωτερικές σελίδες του βιβλίου είναι έντελώς λευκές και... άτυπες.

★

Στην Βηρυττό απέθανε ο Λιβανέζος συγγραφέας Σεμπλί μπέη Μαλλάτ, ο οποίος έθεωρείτο σαν ένας από τους καλύτερους αντιπροσώπους της νέας λογοτεχνίας του Λιβάνου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αγαπημένο μου περιοδικό,

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι, η χώρα μας ημιζέται από άρχαιοτάτων χρόνων ως χώρα του πνεύματος... Σήμερα όμως — ίσως επειδή η παραγωγή αυτού του ζωτικού στοιχείου υπήρξε τότε πολύ μεγάλη — εξατμίστηκε κι' υπερτήδησε κατά κάποιο τρόπο, τη χωρική μας ατμόσφαιρα.

Ευτυχώς όμως και κάποια καλή τύχη διεφύλαξε το καταστάλαγμα αυτού του στοιχείου — του πνεύματος — και το φύτευσε σε λίγα άτομα.

Ατομα, που τους ήταν αδύνατο να διαφυλάξουν για τους εαυτούς τους μόνον, του το χάρισμα κι' αισθάνθηκαν την ανάγκη να το μεταδώσουν με το πιό ξμπειρο, τον πιό προσιτό και τον πιό απλό τρόπο και στους υπολοίπους:

«Κόσμος! λοιπόν, πολύ σωστά λέει ο υπέροχος συνεργάτης του κ. Ν. Βρετάνος — ότι η λέξις «Κόσμος», περιέχει στη σχέση της το βάθος του ανθρώπου που είναι βμοιο με το βάθος αυτού.

Υπάρχουν τόσα πολλά, τόσα όμορφα, τόσα διαφωτιστικά και μορφωτικά μέρη μέσα σ' αυτές τις απλές, αλλά χονδρές σελίδες του, που δεν θα πρέπει να μένει κανένας ασυγκίνητος μπρος σε μία τέτοια αξιόλογη και πλούσια συλλογή.

Εκτός τούτου — αν θέλει κάποιος να βρεί τον τύπο του σ' αντίποδα ανθρώπινου, μέσα σ' αυτές τις σελίδες θα τον βρει αναμφισβήτητα.

Έκείνο όμως που μ' έχει συγκινήσει αφάνταστα σ' αυτό το περιοδικό είναι η προσωπικότης του κ. Ν. Βρετάνου ο οποίος είναι ένας άνθρωπος που μπορεί κανείς να πεί, ότι δύσκολα συναντάς τέτοιου είδους άτομα που ήπιο λογίζονται πλέον, όχι σαν απλά άτομα μέσα στην κοινωνία, αλλά σαν εδρήματα μεγίστης αξίας.

Τελειώνοντας μαζί με τις άπειρες ευχαριστίες για τούτο το δώρο που προσεφέρθη σε μās που πραγματικά έλειπε, προσθέτω και την έλπιδοφόρο επιθυμία μου — που είναι και επιθυμία πολλών άλλων αναγνωστών και φίλων μας — να μπορούσαμε ν' έλθουμε σε άμεση επικοινωνία με τους συνεργάτες του «Κόσμου».

Με αγάπη
Φίλη από τις πρώτες

Αξιότιμε κύριε Λ. Αζρίτα,

Διά της παρουσίας μου θέλω να σας γνωρίσω ότι τυγχάνω κι' εγώ ένας από τους πολλούς αναγνώστες του «Κόσμου» και της παρεμφερούς εκδομένης «Συγχρόνου Έγκυκλοπαιδείας» σας.

Παρακολουθώ με ενδιαφέρον τās προσπάθειάς σας, αι οποίαι αποβλέπουν εις την παρουσίαν ενός έλκεκτου έργου, εκδομένου δια πρώτην φοράν εις την Ελλάδα. Μετά πλήρους βεβαιότητος σας καθιστώ γνωστόν ότι καλήψατε ήδη ένα μεγάλο κενόν που από καιρό τώρα έγινετο αισθητόν εις την χώραν μās.

Εύχομαι και πιστεύω ότι το παρόν έργο θα συνεχίση την φωτεινήν σταδιοδρομίαν του και ότι αυτή συντόμως θα άνεδώση την Έλληνικήν νεότητα εις τόν Διεθνή έπίπεδον έγκυκλοπαιδικής μορφώσεως.

Μετά τιμής
Γ. Πατεράκης

★ "Αν έχετε λαογραφικά κείμενα, άξια δημοσιεύσεως, παρακαλούμε να τὰ στείλετε.

★

Αξιότιμε κ. Αζρίτα,

Παρακολουθώ το περιοδικό σας σχεδόν από την αρχή της κυκλοφορίας του, άνελιπώς, πάντοτε ένθουσιώδης ύποσηρηκτής του.

Έξω από κάθε στενή αντίληψη εκείνο που δίνει άξια και υπόσταση στη μόρφωση και στο πνεύμα είναι ή αλήθεια και τó φώς, πράγματα που ξεχνόνται άφθονα μέσα από τις καλογοραμμένες σελίδες του περιοδικού σας. Μέσα στόν ορίζοντα ενός νέου, 3 πράγματα μπορούν να παραμείνουν όρθια στα κτυπήματα της μοίρας και της ζωής: Τα ιδανικά, ο Θεός και ή πατρίδα.

Πλέοντας κανείς ανάμεσα στους κόλπους του περιοδικού σας βλέπει συχνά καράβια ν' άρμενίζουν με τέτοια δνόματα.

Αν άφηνα την καρδιά και τó πνεύμα μου να μιλήσουν ελεύθερα, έξω πώς όλόκληρος ένας τόμος δεν θάταν άρκετός για να σας έκφοάσω αυτό που νοιώθω για τó περιοδικό σας.

Ένα μεγάλο εύγε σαν άνθρωπος, ένα άνείπωτο εύχαριστώ σαν νέος, για την ήθική και πνευματική σας προσπάθεια στους έλληνικούς ορίζοντες.

Με εκτίμηση
Κουφοπαντελής Δημήτριος
Γυμνάσιον Άμαρουσίου

ΠΟΙΟΣ;ΠΟΤΕ;ΠΟΥ;

1) Ποιος έγραψε τó θεατρικό έργο «Ο όρκος του πεθαμένου» και τή μαθητική συλλογή «Τά Θεία δώρα»;

2) Ποιος ήταν ο Βαλσαμών;

3) Ποιος ήταν ο τελευταίος βασιλιάς της Βαβυλώνας;

4) Ποιος ήταν ο Κερνεάδης;

5) Τι είναι ή Ίθωμη;

6) Πότε ιδρύθηκε τó πρώτο προσκοπικό σώμα;

7) Ποιά είναι ή έλληνική όνομασία της αίγυπτιακής πόλεως Άσσουάν;

8) Ποιος ήταν ο Παράκελσος;

9) Πού βρίσκεται ή λίμνη Τσάνα;

10) Ποιό ήταν τó πρώτο μυθιστόρημα του Άλεξ. Παπαδιαμάντη και πού δημοσιεύθηκε;

11) Πού, πότε και από ποιόν ιδρύθηκε τó πρώτο εργοστάσιο φωτογραφικών πλάκων;

12) Τι είναι ή Λυχνοκαΐα;

13) Ποιος ήταν σκηνοθέτης, σεναρίστας και πρωταγωνιστής τού φημισμένου κινηματογραφικού έργου τὰ «Φώτα της πόλεως»;

14) Ποιος ήταν ο Έρατοσθένης;

15) Πού γεννήθηκε ο Έρασμος;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1) Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου.

2) Πατριάρχης Άντιοχείας.

3) Ο Βαλτάσαρ. Επί της βασιλείας του, διαλύθηκε τó βαβυλωνιακό κράτος (539 π. Χ.).

4) Πλατωνικός φιλόσοφος.

5) Όρος της Μεσσηνίας.

6) Κατά τόν Νοτιοαφρικανικό πόλεμο στην Άγγλία, από τόν Άγγλο στρατηγό Βάιλεν Πάουελ.

7) Σύννη.

8) Έλβετος νεοπλατωνικός φιλόσοφος, γιατρός και αλχημιστής (1493 — 1541).

9) Στην Άθηναινα.

10) Η «Μετανάστις» Δημοσιεύθηκε στην έφημερίδα της Κωνσταντινουπόλεως «Νεολόγος».

11) Στη Λυών της Γαλλίας, στα 1833, από τούς άδελφους Αύγουστο και Λουδοβίκο Λυμιέρ.

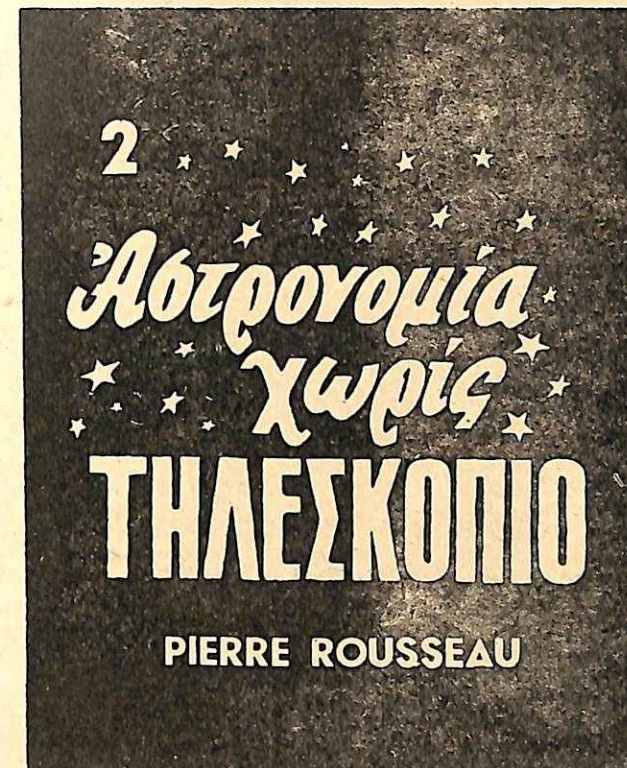
12) Γιατρή τών αρχαίων Αίγυπτίων πρὸς τιμήν της θεάς Νείθ, κατά την οποία συνήθιζαν να κάνουν λύχνους στους δρόμους και γύρω από τὰ σπίτια.

13) Ο Τσάρλυ Τσάπλιν.

14) Ο πολυμαθέστερος τών λογίων της Άλεξανδρείας (273 — 195 π. Χ.).

15) Στο Ρότερνταμ της Ολλανδίας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΠΑΝΤΟΥ:

Τό βιβλίο που θα σας έξηγήσει κατά τρόπον έγκυρο τόν γοητευτικό και μυστηριώδη κόσμο τού Σύμπαντος

★ Τά βιβλία της σειράς «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ» θα έκτυπούνται, από τó επόμενο, σε εξαιρετικής ποιότητος χάρτη (βάρους 85 περίπου γραμμαρίων) ώστε και ή εμφάνισή των ν' ανταποκρίνεται στην ποιότητα και τή γενικώτερη άξια της έκδόσεως.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΚΟΣΜΟΣ»

Ο Δ' ΤΟΜΟΣ

Με τὸ προσεχές 92 τεύχος συμπληρώνεται ὁ Δ' τόμος τοῦ «ΚΟΣΜΟΥ», ὁ ὁποῖος συνοδεύεται καὶ μὲ εὔρετήριο τῆς ὕλης ταξινομημένο κατὰ θέματα.

Ἡ παράδοση βιβλιοδετημένων τόμων θ' ἀρχίσει ἀπὸ τῆς 15ης Μαρτίου.

